

ผลของการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนที่มีต่อความสามารถ
ในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

ปริญญาณิพนธ์
ของ
นภาพิย สิริกรกาญจนา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2553

ผลของการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนที่มีต่อความสามารถ
ในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

ปริญญาณิพนธ์
ของ
นภาพิย สิริกรกาญจนา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลของการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนที่มีต่อความสามารถ
ในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

บทคัดย่อ

ของ

นภาพิย สิริกรกาญจนา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2553

นภาพิช สิริกรกาญจน. (2553). ผลของการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เตชะคุปต์, รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์.

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นเด็กนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนสุษฤทัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 กระทรวงศึกษาธิการ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยเลือกตัวอย่างนักเรียนมา 1 ห้อง แล้วเลือกนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางความสามารถในการแก้ปัญหาลำบาก จำนวน 15 คน เพื่อจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน จำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แผนการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเชื่อมั่น .71 แบบแผนการวิจัยใช้แบบ The One - Group Pretest - Posttest Design วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และ t-test แบบ Dependent Samples

ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน หลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน เด็กปฐมวัยมีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหของตนเอง และการแก้ปัญหาลำบากของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นมีค่าสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาลำบากของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนมีค่าสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

PROBLEM SOLVING ABILITIES OF EARLY CHILDHOOD CHILDREN
EXPERIENCED STORY WITH VERSE ACTIVITY

AN ABSTRACT

BY

NAPAPIYA SIRIGONGANJANA

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education Degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

May 2010

Napapiya Sirigonganjana. (2010). *Problem Solving Abilities of Early Childhood Children Experienced Story with Verse Activity*. Master thesis, M.Ed. (Early Childhood Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Dr.Yawvapa Tejagupta, Assit. Prof. Dr. Boonchird Pinyoanuntapong.

The purpose of this research was to study the problem solving abilities of early childhood children experienced story with verse activity. The sample was 15 boys and girls, aged between 5-6 years who studied in Kindergarten 3 at Sukrutai School under the Office of Bangkok Educational Area 2, during the second semester of the academic year 2009, The purposive random sampling was used to select subjects by labeling one from two classrooms, and 15 students, who had low scores in the problem solving ability test, were selected as samples. The experiment was carried out 24 times, three times a week for eight consecutive weeks. The instruments for collecting data included the Story with Verse Activity Lesson Plans and the Problem Solving Ability of Young Children Test with the reliability at 0.71. The methodology used for this research was One - Group Pretest - Posttest Design. The mean and t-test were used to analyze the data.

The results revealed that after experienced the story with verse activity the self problem solving ability of young children, and the problem solving ability regarding other people were significantly higher at .01 level, and the problem solving ability of young children after experienced story with verse activity was significantly higher at .01 level.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาโทฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เตชะคุปต์ ประธานควบคุมปริญญาโท และรองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ กรรมการที่ปรึกษาปริญญาโท ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ และสนับสนุน ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดีมาโดยตลอด ทำให้ปริญญาโทฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งจึงขอกราบขอบพระคุณท่านผู้มีพระคุณทั้งสองด้วยความเคารพอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ ประธานสอบปากเปล่าปริญญาโท และอาจารย์ ดร.พัฒนา ชัชพงศ์ กรรมการสอบปากเปล่าปริญญาโท ที่กรุณาให้คำแนะนำเพิ่มเติม ทำให้ปริญญาโทฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ และอาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ คณาจารย์สาขาภาควิชาอื่นๆ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง ที่ได้ให้ความกรุณาเมตตา ประสิทธิ์ประสาทวิชา อบรมสั่งสอนให้ความรู้ แนะนำแนวทางที่เป็นประโยชน์ในด้านต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ทำให้ปริญญาโทฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้สละเวลาในการให้ความช่วยเหลือ และให้คำแนะนำตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ให้มีคุณภาพ และขอขอบคุณพี่ๆ น้องๆ นิสิตปริญญาโท รวมทั้งรุ่นพี่ปริญญาเอกสาขาปฐมวัยทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุน เป็นกำลังใจ ทั้งที่มีได้กล่าวนามในที่นี้ ซึ่งมีส่วนร่วมในการทำปริญญาโทฉบับนี้จนสำเร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณท่านปารมาจารย์วรณัท อัครกุลโกวิทย์ แห่งชมรมฮวงจุ้ยตำหมวกดำ ที่สนับสนุนการทำงานด้านการศึกษาปฐมวัยมาโดยตลอด และคุณวรรณวิมล ศุภประเสริฐ และครอบครัวศุภประเสริฐ สำนักทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ที่สนับสนุนการทำปริญญาโท รวมทั้งงานการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กเล็กมาโดยตลอดเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์สมโชติ จุลเสถียร ผู้อำนวยการโรงเรียนแอ๊ดแวนทีสเอกมัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1 ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน ในทุกๆ ด้าน ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณคณะผู้บริหาร ครู และเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนสุขฤทัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 ทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำวิจัย ทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการทำปริญญาโทสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้บริหารโรงเรียนในเครือบริษัท มาร์บารา จำกัด อาจารย์ Mr.Zafer Kahraman, อาจารย์ Mr.Omer Faruk Karacom, อาจารย์ Mr.Osman Gul รองศาสตราจารย์สุวิชา ประสิทธิ์ชัยกิจ และรองศาสตราจารย์ พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์, และแม่กัณพร้อมทั้งครอบครัว ทองใบ ที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือในการทำปฏิญานิพนธ์มาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณบุพการี คุณพ่อ คุณแม่ และลูกๆ ทุกคน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน ในทุกๆ ด้าน และเป็นกำลังใจสำคัญที่สุด ซึ่งคุณค่าและประโยชน์ของปฏิญานิพนธ์ ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของท่านบุพการีทั้งสอง ด้วยความเคารพอย่างยิ่ง

นภาพิย สิริกรกาญจนา

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	4
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
สมมติฐานในการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา.....	8
ความหมายของการแก้ปัญหา.....	8
ความสำคัญของการแก้ปัญหา.....	9
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหของเด็กปฐมวัย.....	11
การส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย.....	14
รูปแบบการเรียนรู้กับการแก้ปัญหา.....	16
สถานการณ์และการแก้ปัญหาจากสถานการณ์.....	18
องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการแก้ปัญหา.....	19
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา.....	21
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนิทานคำกลอน.....	25
ความหมายของนิทาน.....	25
ความสำคัญและประโยชน์ของนิทาน.....	26
ประเภทของนิทาน.....	27
นิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย.....	29
รูปแบบของการเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัย.....	32
การเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัย.....	34

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
เทคนิคการจัดกิจกรรมการเล่นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย.....	45
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนิทาน	47
3 วิธีดำเนินการวิจัย	50
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	50
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	50
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	51
วิธีดำเนินการทดลอง.....	54
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	60
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	64
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	64
ขอบเขตของการวิจัย.....	64
เครื่องมือทดลองที่ใช้ในการวิจัย.....	65
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	65
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
สมมติฐานการวิจัย	65
สรุปผลการวิจัย.....	66
อภิปรายผล.....	66
ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย.....	69
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้.....	70
ข้อเสนอในการทำวิจัย	71

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	72
ภาคผนวก	81
ภาคผนวก ก	81
ภาคผนวก ข.....	101
ภาคผนวก ค	109
ภาคผนวก ง	114
ประวัติย่อผู้วิจัย	116

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง.....	54
2 แผนการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน.....	55
3 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของ ตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน	60
4 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับ ผู้อื่นของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน.....	61
5 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน	62
6 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน	62
7 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลัง การจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนในภาพรวม.....	63

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การแก้ปัญหาเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบันเนื่องจากการขยายตัวของเศรษฐกิจ ด้วยการดำรงชีวิตที่เคร่งเครียดวุ่นวาย การแก้ปัญหาจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในทุกช่วงวัยของชีวิต เพื่อให้คุณภาพชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น การแก้ปัญหาถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของการคิด ดังที่ฉันทนา ภาคบงกช (2528: 53) กล่าวว่า การแก้ปัญหาเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดของการศึกษา ครูจึงต้องปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการคิดอยู่เสมอ อันจะนำไปสู่ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย (เยาวยา เดชะคุปต์. 2540: 2) สำหรับการแก้ปัญหาเด็กจะเกิดการเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาจากการได้รับประสบการณ์ทางสังคม โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคนและสิ่งแวดล้อมทางสังคม จะทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ความคิด และปรับเปลี่ยนความคิดของตนเองในการแยกแยะหาวิธีการและข้อสรุปต่างๆ (Accommodation) เมื่อเด็กเผชิญปัญหาที่แก้ไขไม่ได้ เขาจะทดสอบ ทดลอง และหาประสบการณ์จากสิ่งที่เขาพบเห็นและได้ยินเพื่อให้ได้ข้อสรุปในการแก้ปัญหานั้น (เยาวยา เดชะคุปต์. 2540: 85) ซึ่งประสบการณ์ต่างๆ ที่เด็กได้รับจะเป็นมวลประสบการณ์พื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่การแก้ปัญหา เช่น ขณะเล่นกับเพื่อน เมื่อเพื่อนโกรธก็ไม่แหย่เพื่อน หรือล้อเลียนเพื่อน เป็นต้น (เบญจจา แสงมลิ. 2545: 94) ดังนั้นถ้าเด็กได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย เด็กจะสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเองอันจะนำไปสู่ความสามารถในการแก้ปัญหา ดังที่ไวทก๊อตสกี (วรนาท รักสกุลไทย. 2545; อ้างอิงจาก Vygotsky. 1997: 81) กล่าวว่า ในช่วงต้นของชีวิตเด็ก เด็กจะมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ด้วยการใช้ภาษาที่พูดกับตนเอง (Private Speech) เพื่อแนะนำการปฏิบัติของตนเองในการแก้ไขปัญหาก็เด็กต้องเผชิญ หากปัญหาที่เด็กเผชิญยิ่งมีความยากมากขึ้นเท่าใด เด็กยิ่งต้องการใช้การพูดกับตนเองมากขึ้นเท่านั้น

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2544: บทนำ) กำหนดวิสัยทัศน์ของสังคมไทยเอาไว้ใน 20 ปีข้างหน้าเอาไว้ว่าคนไทยต้องตระหนักถึงความจำเป็นและความสามารถในการคิดเป็น ทำเป็น มีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา มีทัศนคติและกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพ รู้เท่าทันโลกเพื่อพร้อมรับกระแสการเปลี่ยนแปลงหลักของสังคมโลกทั้งเป็นการพัฒนาและป้องกันปัญหาที่จะตามมา ดังนั้น การจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่แท้จริงจึงควรเป็นการพัฒนาให้มนุษย์ฉลาดและสมบูรณ์มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. 2542: 5) แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 2 พุทธศักราช 2545 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การมหาชน. 2547: 11) ที่ให้ความสำคัญของการพัฒนาคนและคุณภาพของคนโดยมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตาม

ศักยภาพ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

เด็กปฐมวัยคือวัยแรกเกิดถึง 6 ปี ซึ่งเยาเวพา เดชะคุปต์ (2542: 13-14) กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพ หรือมีความสามารถอยู่ภายในตัว ที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ศักยภาพต่างๆ เหล่านี้สามารถพัฒนาได้และสามารถนำออกมาใช้ได้เมื่อได้รับการกระตุ้น ทั้งจากสิ่งเร้าภายนอกและแรงจูงใจภายในตัวเด็ก การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยจะต้องพยายามดึงเอาศักยภาพของเด็กแต่ละคนออกมาและพัฒนาศักยภาพนั้นให้เจริญงอกงามสมบูรณ์ นอกจากนี้ สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2545: 3) ยังเสนอว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กตั้งแต่วัยเริ่มต้นของชีวิต เพราะเด็กเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่ามากในการพัฒนาประเทศควรให้ความสำคัญในเรื่องการอบรมเลี้ยงดู การดูแลเอาใจใส่ การให้ความรักความอบอุ่นตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยเด็กหรือที่เรียกว่า “ปฐมวัย” ซึ่งเป็นวัยแห่งการวางรากฐานพัฒนาการทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยเฉพาะ 2 ปีแรกของชีวิต เซลล์สมองและระบบประสาทสัมผัสจะเจริญเติบโตเต็มที่และเป็นพื้นฐานการเจริญเติบโตของสมองในช่วงต่อไป กีเซล (Gesell, 1960: 167-168; อ้างอิงจาก เยาเวพา เดชะคุปต์, 2542: 44) กล่าวว่า ช่วงปฐมวัยเป็นช่วงที่มีความสำคัญของการพัฒนายิ่งกว่าวัยอื่นทั้งหมด ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กในวัยนี้ ต้องกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาาระบบประสาทสัมผัส พัฒนาด้านการคิด และการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ซึ่งวิธีดังกล่าว จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เกิดการเรียนรู้และเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ จำเป็นต้องอาศัยรูปแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กและการพัฒนาที่ถูกต้องจะส่งผลต่อการพัฒนาเด็ก (นวนลภา สีใส, 2532: 10-11) ซึ่งแนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัย ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรทางการศึกษาปฐมวัย เป็นแกนกลางในการเสริมสร้างพัฒนาการและเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมในพัฒนาการทุกด้านอย่างเป็นองค์รวมและมีคุณภาพ ((สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 9) นอกจากนี้แนวการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยควรจัดให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการเพื่อสนองต่อความต้องการและความสามารถในการเรียนรู้ของเด็ก ให้เด็กได้มีโอกาสเลือกเล่นตามความสนใจและความแตกต่างของเด็กแต่ละบุคคล ส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการทำงาน เปิดโอกาสให้เด็กเล่นร่วมกับผู้อื่นหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ครูจัดเตรียมไว้ ฝึกการเป็นผู้นำผู้ตาม และบอกผลการปฏิบัติกิจกรรมของตนเองและผู้อื่นได้ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้และฝึกให้เด็กรู้จักคิดโดยเฉพาะการคิดแก้ปัญหา ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมการแก้ปัญหา เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้กลไกสัมผัส (Sensory Motor) กระตุ้น ทำท่ายให้เด็กเกิดการแก้ปัญหา มีการตัดสินใจอย่างไตร่ตรอง และกล้าแสดงออกทางความคิด นอกจากนี้เด็กควรได้รับการสนับสนุนให้คิดและฝึกการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นการคิดระดับพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับเด็กทุกคน โดยครูต้องตั้งประเด็นปัญหาให้เด็กคิด และหาข้อสรุปอย่างสม่ำเสมอ และเปิดโอกาสให้เด็กคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง (ทศนา แคมมณี, และคนอื่นๆ, 2544: 108) ขณะเดียวกัน ในการจัด

กิจกรรมแก้ปัญหาและการเผชิญสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน ควรเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้เผชิญปัญหา และหาวิธีแก้ปัญหาเหล่านั้น ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งคำตอบที่ได้คือเนื้อหาสาระของความรู้ส่วนหนึ่งและกระบวนการแก้ปัญหาอีกส่วนหนึ่ง (เยาวยา เดชะคุปต์. 2542: 111)

รูปแบบของการจัดกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมกระบวนการแก้ปัญหาให้กับเด็กปฐมวัยได้รูปแบบหนึ่งคือ การจัดกิจกรรมโดยใช้นิทาน เนื่องจากนิทานเป็นสิ่งที่ให้ความบันเทิงแก่ผู้ฟัง นิทานจะมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก การที่ผู้ใหญ่และครูได้ใกล้ชิดกับเด็กโดยการเล่านิทานให้เด็กฟังจะช่วยให้เข้าใจเด็กยิ่งขึ้น (สรรชัย ศรีสุข. 2530: 26) และนิทานที่ครูเล่าให้เด็กปฐมวัยฟังนั้นยังช่วยชดเชยและเสริมสร้างพัฒนาการทางภาษา ความคิด และจินตนาการฝึกให้เด็กเป็นนักฟังที่ดี เก็บความจากเรื่องราวที่รับฟังได้ตามสมควรแก่วัย สร้างความเพลิดเพลินให้แก่เด็ก ช่วยปลูกฝังความรู้สึกชอบนิทาน และความรู้สึกชื่นชอบในหนังสือนิทานก่อนที่จะอ่านได้อย่างเข้าใจ ปลูกฝังเด็กให้เป็นคนใจกว้าง ยอมรับความจริงในชีวิตประจำวัน ช่วยให้ครูและผู้ใหญ่ได้ทราบถึงความรู้สึกนึกคิดของเด็กจากการสนทนาหรือซักถามในขณะที่ฟังนิทาน (ฉวีวรรณ กิณางค์. 2526: 125 - 126) นอกจากนี้นิทานยังสามารถช่วยให้เด็กสร้างจินตนาการมากมาย อีกทั้งช่วยเสริมจินตนาการเพิ่มพูนประสบการณ์ด้านการคิดแก้ปัญหาทำให้เด็กปรับตัวและเตรียมที่จะรับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันได้ (วันดี สุดสิน. 2550)

สำหรับการเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัย เมื่อครูนานิทานมาเล่าหรืออ่านให้เด็กฟัง ต้องเป็นเรื่องที่ครูเลือกมาแล้วอย่างรอบคอบ ทั้งนี้เพราะการฟังนิทานเป็นกิจกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อจิตใจและพฤติกรรมของเด็ก ดังนั้นเมื่อจะเลือกนิทานมาเล่าหรืออ่านให้เด็กฟัง ครูต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องและใช้ความละเอียดอ่อนเป็นพิเศษ (ดวงเดือน แจ่มสว่าง. 2542: 44) และนิทานที่ครูนำมาเล่าหรืออ่านให้เด็กฟังนั้น จะต้องเป็นนิทานที่มีภาษาที่ไพเราะ ท่วงทำนองมีสัมผัส สละสลวย ฟังง่าย ชัดเจน เป็นภาษาที่สุภาพ เช่นนิทานคำกลอน ซึ่งนิทานคำกลอนเป็นนิทานที่มีคำประพันธ์ที่สัมผัสไพเราะ เด็กฟังแล้วจะรู้สึกซาบซึ้ง สามารถจำเหตุการณ์และเนื้อเรื่องได้เป็นอย่างดี ในขณะที่ครูเล่านิทานให้เด็กฟัง ครูต้องคำนึงถึงการเลือกเรื่องที่จะเล่า ให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก เกริก ยूनพันธ์ (2539: 69-70) กล่าวถึงวิธีการเล่านิทานว่า ผู้เล่าต้องเตรียมตัวโดยจัดเตรียมสื่อการเล่านิทาน มีเทคนิคในการเล่า ใช้น้ำเสียงที่ไพเราะในขณะที่เล่าต้องพิจารณาความเหมาะสมและเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาแก่เด็กในการเผชิญอุปสรรคและความยากลำบากด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์ ใช้ความพากเพียร มานะอดทน และสติปัญญาในการแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นการปลูกฝังให้เด็กได้รู้จักการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำแนวการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่ทักษะการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะช่วยให้ครู ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยนำมาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองและการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองและการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นแนวทางพัฒนาและส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมนิทานคำกลอน ซึ่งผลการทำวิจัยจะทำให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์และพัฒนาการฝึกในระดับเด็กปฐมวัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนที่สามารถนำมาใช้ในการจัดประสบการณ์ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาสำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนสุฤทัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 60 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนสุฤทัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 15 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. เลือกนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 เพศชายและเพศหญิง มา 1 ห้อง จากจำนวน 2 ห้องเรียน

2. นักเรียนในห้องที่ได้รับการเลือกตามข้อ 1. ครูประจำชั้นทำการทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำคะแนนที่ได้มาเรียงลำดับจากน้อยสุดไปหามากสุด แล้วคัดเลือกเด็กที่มีคะแนนน้อยที่สุดขึ้นมา จำนวน 15 คน เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้คือ

- 2.1 การแก้ปัญหาของตนเอง
- 2.2 การแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กปฐมวัยชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนสุฤทัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 กระทรวงศึกษาธิการ

2. การจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน หมายถึง การจัดกิจกรรมในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ โดยการนำหนังสือนิทานคำกลอนที่ผู้วิจัยแต่งขึ้นมาเล่าให้เด็กฟัง โดยการเล่าและเปิดหนังสือนิทานไปที่ละหน้า เพื่อให้เด็กได้เห็นภาพ ประกอบในหนังสือ ซึ่งในขณะที่เล่านิทานจะสอดแทรกสถานการณ์ที่เป็นปัญหา ซึ่งตัวละครนั้นไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ดังนั้นเด็กปฐมวัยได้ฟังนิทานคำกลอนแล้วต้องใช้ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาจากสถานการณ์ต่างๆในนิทานคำกลอน เพื่อดำเนินเรื่องของนิทานคำกลอนให้จบสมบูรณ์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีดังนี้

2.1 ขั้นนำ อ่านนิทานคำกลอน 1 เทียวให้เด็กฟังทีละวรรคซ้ำๆ

2.2 ขั้นกิจกรรม อ่านนิทานคำกลอนให้เด็กฟังและแล้วถามคำถาม ซึ่งเนื้อเรื่องเป็นนิทานคำกลอนที่เป็นปัญหา ตัวละครในนิทานคำกลอนทำให้นิทานคำกลอนไม่สามารถดำเนินเรื่องไปจนจบได้ เมื่อเด็กปฐมวัยฟังนิทานคำกลอนแล้วต้องใช้ความสามารถแก้ปัญหาจากสถานการณ์ในนิทานเพื่อดำเนินเรื่องของนิทานคำกลอนให้จบ

2.3 ขั้นการแก้ปัญหาและขั้นสรุป ร่วมกันสนทนา เกี่ยวกับนิทานคำกลอนและการแก้ปัญหาในนิทานคำกลอนเพื่อให้ได้ข้อสรุปของนิทานคำกลอน

3. ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย หมายถึง การที่เด็กใช้ความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่างๆ เมื่อพบอุปสรรคเด็กจะการเลือกกระทำหรือตัดสินใจปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อให้พ้นผ่านอุปสรรค จนเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจและพึงพอใจในการปฏิบัตินั้น ซึ่งความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในงานวิจัยครั้งนี้มี 2 ข้อคือ

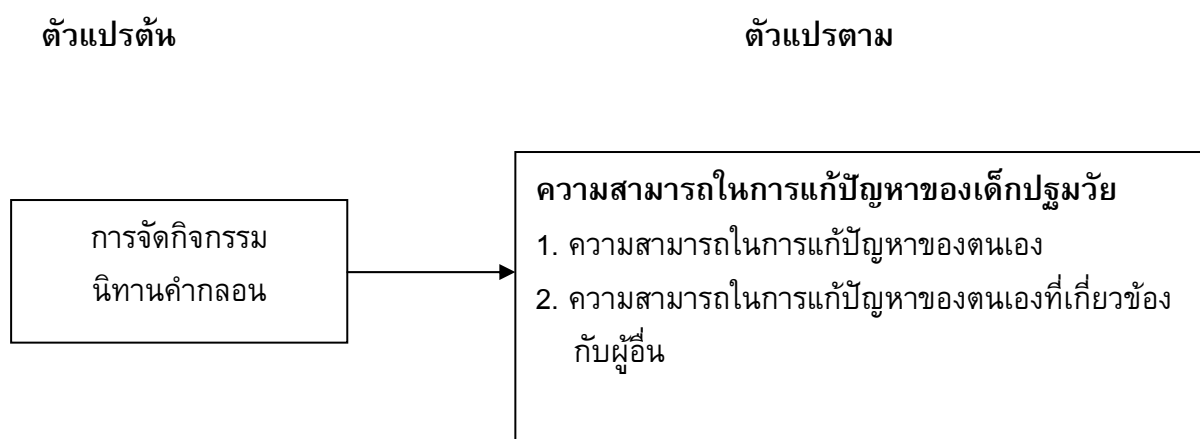
3.1 ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคหรือสถานการณ์ต่างๆ ที่ยุ่งยากที่เกิดขึ้นกับตนเอง โดยไม่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ได้แก่ การแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเล่น เช่น การเก็บของเข้าที่ การดูแลรักษาของเล่นไม่ให้ชำรุด และการเล่นของเล่นอย่างระมัดระวัง การแก้ปัญหาในการทำกิจวัตรประจำวัน เช่น การรับประทานอาหาร การอาบน้ำ การแต่งตัว และการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดของร่างกาย เช่น

การดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย การดูแลรักษาความสะอาดของห้องนอน และการดูแลรักษาความสะอาดของเสื้อผ้า เป็นต้น

3.2 ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคหรือสถานการณ์ที่ยุงยากที่เกิดขึ้นโดยต้องพึ่งพาผู้อื่น อาทิเช่น ผู้ปกครอง เพื่อน หรือบุคคลรอบข้างเด็กปฐมวัย ได้แก่ การแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเล่นกับเพื่อน เช่น การแบ่งของเล่นให้เพื่อน การไม่แกล้งเพื่อน การเล่นกับเพื่อนอย่างระมัดระวัง การแก้ปัญหาเกี่ยวกับการช่วยเหลือ เช่น การช่วยเหลือเมื่อเพื่อนมีปัญหา การช่วยเหลือเมื่อเพื่อนได้รับบาดเจ็บ การให้กำลังใจเพื่อน และการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การเปิดปิดน้ำและไฟ การรักษาสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนให้สะอาด การทิ้งขยะลงถังขยะ เป็นต้น

ความสามารถในการแก้ปัญหาวัดได้จากคะแนนจากแบบทดสอบสถานการณ์ในการแก้ปัญหาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย หลังได้รับการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา
  - 1.1 ความหมายของการแก้ปัญหา
  - 1.2 ความสำคัญของการแก้ปัญหา
  - 1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย
  - 1.4 การส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย
  - 1.5 รูปแบบการเรียนรู้การแก้ปัญหา
  - 1.6 สถานการณ์และการแก้ปัญหาจากสถานการณ์
  - 1.7 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการแก้ปัญหา
  - 1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนิทานคำกลอน
  - 2.1 ความหมายของนิทาน
  - 2.2 ความสำคัญและประโยชน์ของนิทาน
  - 2.3 ประเภทของนิทาน
  - 2.4 นิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย
  - 2.5 รูปแบบของการเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัย
  - 2.6 การจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนสำหรับเด็กปฐมวัย
  - 2.7 เทคนิคการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนสำหรับเด็กปฐมวัย
  - 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนิทานคำกลอน

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา

1.1 ความหมายของการแก้ปัญหา

นักการศึกษาหลายท่านต่างได้ให้ความหมายของการแก้ปัญหาในทัศนะต่างกัน ดังนี้ กาเย่ และบริกซ์ (แก้วตา คณะวรรณ. 2524: 69; อ้างอิงจาก Suwannathat. 1982. *Handbook of Asia Child Development and Child Rearing*) กล่าวว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นทักษะทางปัญญา (Intellectual Skill) อย่างหนึ่งที่สามารถสอนกันได้ และมุ่งหวังให้นำความสามารถในด้านนี้ไปถ่ายโยงใช้สถานการณ์อื่นๆ

สโตนเบิร์ก (Stollburg. 1956: 225-228; อ้างอิงจาก พรใจ สารยศ. 2544: 44) ให้ความเห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นและวิธีการคิดแก้ปัญหานั้น ผู้คิดแก้ปัญหาแต่ละคนย่อมมีลักษณะเอกลักษณ์บุคคล การคิดแก้ปัญหาจึงไม่เหมือนกัน การคิดแก้ปัญหาไม่มีขั้นตอนที่แน่นอนตายตัว และไม่มีลำดับขั้น อาจสลับก่อนหลังหรือบางขั้นตอนไม่มีก็ได้ นอกจากนี้การคิดแก้ปัญหายังขึ้นอยู่กับสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้คือ

1. ประสบการณ์ของแต่ละบุคคล
2. วุฒิภาวะของสมอง
3. สภาพการณ์ที่แตกต่างกัน
4. กิจกรรมและความสามารถของแต่ละบุคคลที่มีปัญหานั้น

เมย์ (May. 1970: 266; อ้างอิงจาก วันดี สุตสิน. 2550: 8) กล่าวว่า การแก้ไขปัญหาคือเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนทางสมองซึ่งเกี่ยวข้องกับการหยั่งเห็น การจินตนาการ การจัดทำ และการรวบรวมความคิด

บอร์น เอกสตรานด์; และโดมิโนสกี (Bourne Exstrand; & Dominoski. 1971: 9; อ้างอิงจาก วันดี สุตสิน. 2550: 8) กล่าวว่า การแก้ปัญหาคือเป็นกิจกรรมที่เป็นทั้งการแสดงความรู้ ความคิดจากประสบการณ์เดิมและส่วนประกอบของสถานการณ์ที่เป็นปัญหาในปัจจุบันมาจัดเรียงลำดับใหม่ เพื่อผลของความสำเร็จในจุดมุ่งหมายเฉพาะอย่าง

ไอเซนคท์ วิทเบอร์ก; และเบิร์น (Eysenck, Wuraburh; & Berne. 1972: 44; อ้างอิงจาก วันดี สุตสิน. 2550: 8) กล่าวว่า การแก้ไขปัญหาคือเป็นกระบวนการที่จำเป็นต้องอาศัยความรู้ในการพิจารณาสังเกตปรากฏการณ์และโครงสร้างของปัญหารวมทั้งต้องใช้กระบวนการคิดเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

จำเนียร ช่างโชติ (2520: 125) กล่าวว่า การแก้ปัญหาคือเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีกระบวนการที่ซับซ้อนที่สุดในการแก้ปัญหา ต้องใช้ความคิดที่มีต่อสถานการณ์ต่างๆ และตีความทัศนคติของตนเอง

เฉลิมพล ต้นสกุล (2521: 20) กล่าวว่า การแก้ปัญหาคือเป็นการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยความคิดการแก้ปัญหาและการคิดจึงมีความสัมพันธ์กันแยกกันไม่ออก การแก้ปัญหาคือต้องอาศัยสิ่งกับและกฎที่ได้มีประสบการณ์มาก่อนจึงจะสามารถแก้ปัญหาใหม่ๆ ได้

ฉันทนา ภาคบงกช (2528: 225) การแก้ปัญหาเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดของการสอน ให้เด็กคิดและการส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายถึงขั้นนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ซูซีพ อ่อนโคกสูง (2528: 120) ได้กล่าวว่า การแก้ปัญหว่าบุคคลมีจุดมุ่งหมายมีอุปสรรคขัดขวางไม่ให้ไปถึงหรือได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องประสงค์จะทำให้เกิดปัญหาขึ้นหรือปัญหาอาจเกิดจากการไม่ทราบจุดมุ่งหมายที่แน่นอนว่าคืออะไร บุคคลจึงพยายามขจัดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้หมดไปเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการแก้ปัญหาจึงเป็นการคิดที่มีจุดมุ่งหมาย

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2528: 259) กล่าวว่า การแก้ปัญหาคือ การใช้ประสบการณ์เดิมที่ได้ยินจากการอบรมสั่งสอนทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและนำมาแก้ไขปัญหาคือ

วยุภา จิตรสิงห์ (2534: 8) กล่าวว่า การแก้ปัญหา หมายถึง กระบวนการทำงานของสมองซึ่งต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิมมาช่วยในการพิจารณาโครงสร้างของปัญหาตลอดจนการคิดหาแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้ปัญหานั้นหมดไปและบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

อรพรรณ พรสีมา (2543: 44-45) กล่าวว่า การแก้ปัญหา คือ การคิดระดับสูงประเภทหนึ่งที่ต้องอาศัยทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ และการคิดแบบสร้างสรรค์

โกวิท วรพิพัฒน์ (2544: 72) กล่าวว่า การคิดเพื่อตัดสินใจแก้ปัญหา เป็นการใช้อำนาจความนึกคิด วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ข้อมูลเกี่ยวกับสังคมสิ่งแวดล้อม และข้อมูลทางวิชาการมาใช้เพื่อแสวงหาคำตอบเพื่อจะนำไปสู่การตัดสินใจ ทำหรือไม่ทำ เป็นการแสดงออกถึงความพยายามต่อสู้กับปัญหา โดยไม่ยอมแพ้ต่อโชคชะตา

จากการศึกษาความหมายของการแก้ปัญหา สรุปได้ว่าการแก้ปัญหา หมายถึง กระบวนการทำงานสมองซึ่งต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิมมาช่วยในการพิจารณาโครงสร้างของปัญหาตลอดจนการคิดหาวิธีและแนวทางปฏิบัติเพื่อให้ปัญหานั้นหมดไป และบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

1.2 ความสำคัญในการแก้ปัญหา

บุคคลที่มีความสุขและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมอย่างปกติ เข้าใจผู้อื่น เห็นความสำคัญของผู้อื่น ย่อมมีความเข้าใจตนเองเป็นอย่างดี การจัดการศึกษามีความสำคัญที่จะเป็นเป้าหมายในการพัฒนาคนในสังคมให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาในตนเอง ทั้งเข้าใจที่จะปรับตัวเองเข้ากับผู้อื่นและสภาพแวดล้อมได้ รู้จักแก้ปัญหาเผชิญสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม

มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการแก้ปัญหาเอาไว้ดังนี้

วิมล สำราญวานิช (2527: 27) กล่าวถึงความสำคัญของการแก้ปัญหาว่า ปัจจุบันนักการศึกษายอมรับกันทั่วไปแล้วว่า การเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในชีวิต จะต้องเป็นการศึกษาที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ และก่อให้เกิดความสุขความพอใจต่อผู้เรียน การจัดกิจกรรมจะต้องควบคู่ระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ จึงจะทำให้ผู้เรียนพัฒนาได้ทั้งร่างกายและจิตใจ อันจะทำให้เกิดการคิดเป็นทำเป็น และแก้ปัญหาได้ต่อไป

กวี วงศ์พุ่ม (2536: 62) กล่าวถึงความสำคัญของการทำงานแต่ละวันย่อมเกิดปัญหา ทุกครั้งไป เราจึงเป็นคนหนึ่งที่จะต้องแก้ปัญหาดังกล่าว ในฐานะอื่นๆ ที่แตกต่างกันออกไป เพื่อความอยู่รอดของตนเอง หรือเพื่อความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ

รศนา อัจชะกิจ (2537: 11) กล่าวถึงความสำคัญของการแก้ปัญหาว่า การแก้ปัญหาเป็นเรื่องจำเป็นที่มนุษย์ทุกเพศทุกวัยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ ต่างต้องประสบเป็นประจำตลอดชีวิต กล่าวได้ว่าหน้าที่ของมนุษย์คือการแก้ปัญหา ผู้ที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาย่อมประสบผลสำเร็จทั้งในชีวิตส่วนตัว ครอบครัว และหน้าที่การงาน การแก้ปัญหามีความสำคัญต่อการอยู่รอดปลอดภัยและดำเนินหน้าที่การงาน คุณภาพของมนุษย์ มนุษย์จึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ และความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นสำคัญ

สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (2539: 42-43) กล่าวถึงความสำคัญของการแก้ปัญหาว่าเมื่อเกิดปัญหาทำให้มนุษย์แสวงหาวิถีทางแก้ปัญหา สิ่งที่มนุษย์ใช้แก้ปัญหานี้เรียกว่า "ปัญญา" ดังนั้น ปัญญาคือความสามารถในการแก้ปัญหานั้นเอง

วาริ ธิรจิตร (2541: 73) กล่าวว่า คนทุกคนคงไม่กล้าปฏิเสธว่า ไม่เคยพบกับปัญหาในชีวิตประจำวัน ทุกวันเราจะพบปัญหา ไม่ว่าจะปัญหาใหญ่เล็กแตกต่างกันไป เมื่อเราพบกับปัญหานั้นแล้วก็ต้องหาทางแก้ไขปัญหานั้นให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี การแก้ปัญหของแต่ละปัญหาคคลขึ้นอยู่กับประสบการณ์กับความสนใจของแต่ละบุคคล ถ้าเรามีประสบการณ์มาก อยู่ในวัยที่เข้าใจปัญหาที่พบ และสนใจต่อการแก้ปัญหาก็จะมองปัญหานั้นอย่างรอบคอบ ไม่ตื่นตกใจกับปัญหาและพยายามที่จะหาแนวทางแก้ไขตามขั้นตอนที่ควรจะเป็นจนสามารถพบแนวทางแก้ไขปัญหานั้นไปได้

ลีโอนาร์ด เดอร์แมน; และไมล์ (Leonard, Deman; & Miles. 1963: 45; อ้างอิงจาก อภิรตี สีนวน. 2547: 9) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหของเด็กปฐมวัย มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 6 ประการ คือ

1. เพื่อให้มีทัศนคติที่ดี
2. เพื่อให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม
3. เพื่อให้แสดงออกด้านการตัดสินใจแก้ปัญหา
4. เพื่อให้สามารถเข้าใจสิ่งต่างๆ รอบตัว และชื่นชมในสิ่งเหล่านั้น
5. เพื่อให้มีอิสระในการคิดแก้ปัญหา
6. เพื่อให้มีความเข้าใจในความรู้ ทักษะต่างๆ

จากการศึกษาความสำคัญในการแก้ปัญหา สรุปได้ว่า การแก้ปัญหามีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม เนื่องจากการแก้ปัญหาก็จะเป็นการตัดสินใจเพื่อหาแนวทางแก้ไขให้ปัญหานั้นผ่านไปด้วยดี ผู้ที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาย่อมประสบผลสำเร็จทั้งในชีวิตและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

การแก้ปัญหา เป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางสติปัญญาและการเรียนรู้ เป็นกระบวนการคิดที่ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เดิม ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหามีดังนี้

1.3.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget)

ทฤษฎีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเพียเจต์ (เยาเวพา เดชะคุปต์. 2542: 76) กล่าวว่า การเรียนรู้ของเด็กเป็นกระบวนการที่เกิดจากการทำงานของระบบประสาทส่วนกลางที่เรียกว่า โครงสร้างทางสติปัญญา (Schema) ซึ่งเขาให้นิยามว่าเป็นวิธีการที่มนุษย์จะรับรู้ เข้าใจ และคิดถึงเกี่ยวกับโลกที่เขาอยู่ ซึ่งเป็นวิธีการที่เด็กจะเริ่มต้นความสัมพันธ์ระหว่าง “ตัวเขาเองกับโลกภายนอก” เพียเจต์ เชื่อว่า คนทุกคนเกิดมาพร้อมด้วยทักษะการคิด อันเป็นสิ่งสากล ซึ่งการทำงานของระบบประสาทในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความคิดสามารถเปลี่ยนแปลงได้และกระบวนการที่การทำงานของระบบประสาทนี้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปเรียกว่า “ปฏิบัติการ” (Operate) ดังนั้นการเรียนรู้จึงมีความสัมพันธ์กับสมอง

กระบวนการปรับความรู้เดิมเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่หรือสามารถปรับความคิดให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ขณะที่เด็กอยู่ในสภาวะสมดุลซึ่งทำให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ได้ เป็นการสร้างรูปแบบจัดให้เป็นระบบซึ่งบุคคลใช้ตีความหมายสิ่งที่เห็น ได้ยิน ตม สัมผัส เพียเจต์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2526: 67 - 71; อ้างอิงจาก Piaget. 1929. *The Child Conception of the world*) ได้แบ่งพัฒนาการของเด็กออกเป็น 4 ขั้น ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะที่เกี่ยวกับเด็กปฐมวัยซึ่งมีเพียง 2 ขั้นเท่านั้น คือ

ขั้นที่ 1 ระยะทางการแก้ปัญหาด้วยการกระทำ (Sensory Motor Stage) อายุแรกเกิด - 2 ปี เด็กในวัยนี้ชอบทำอะไรบ่อยๆ ซ้ำๆ เป็นการเลียนแบบ และพยายามแก้ปัญหาแบบลองผิดลองถูก เมื่อสิ้นสุดระยะนี้เด็กจะมีอาการแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างมีจุดมุ่งหมายและสามารถแก้ปัญหาโดยการเปลี่ยนแปลงวิธีการต่างๆ เพื่อให้ได้ในสิ่งที่ต้องการ แต่ความสามารถในการวางแผนของเด็กยังอยู่ในขีดจำกัด

ขั้นที่ 2 ระยะการแก้ปัญหาคด้วยการรับรู้แต่ยังไม่สามารถใช้เหตุผล (Operational Stage) อยู่ในช่วงอายุ 2 - 7 ปี เป็นช่วงที่เด็กเริ่มมีเหตุผลเบื้องต้น สามารถจะโยงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์หรือมากกว่ามาเป็นเหตุผลเกี่ยวโยงซึ่งกันและกัน แต่เหตุผลของเด็กวัยนี้ยังมีขอบเขตจำกัดอยู่เพราะเด็กยังคงยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง คือถือความคิดของตนเองเป็นใหญ่ และมองไม่เห็นเหตุผลของคนอื่น ความคิดและเหตุผลของเขาจึงไม่ค่อยถูกต้องกับหลักความเป็นจริงนัก นอกจากนี้ความเข้าใจต่อสิ่งต่างๆ ยังอยู่ในระดับเบื้องต้น เช่น เข้าใจว่าเด็กผู้หญิง 2 คน ชื่ออ้อยเหมือนกันจะมีทุกอย่างเหมือนกันหมดแสดงว่าความคิดรวบยอด (Concept) ของเด็กวัยนี้ยังพัฒนาไม่เต็มที่ แต่พัฒนาการทางภาษาของเด็กเจริญรวดเร็วมาก

สฤตม์ มุททเมธา (2523: 198-199) กล่าวสรุปทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ความว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย เด็กจะเริ่มใช้ความจำและจินตนาการในการแก้ปัญหา เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้นก็จะเข้าใจสิ่งต่างๆ ดีขึ้นมีความสามารถในการแก้ปัญหาแตกต่างกัน มีผลมาจากปัจจัยสำคัญต่างๆ เช่น ระดับสติปัญญา ฐานะทางสังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนการอบรมเลี้ยงดูและประสบการณ์ที่เด็กแต่ละคนได้รับ ถ้าเด็กในวัยนี้ยังมีประสบการณ์น้อย ความสามารถในการแก้ปัญหาจึงมีขีดจำกัด เพราะการที่เด็กจะแก้ปัญหาได้ดีหรือไม่นั้นเด็กจะต้องเข้าใจปัญหาและมองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาได้

ทฤษฎีของเพียเจต์ มีอิทธิพลต่อนักจิตวิทยาผู้สนใจเกี่ยวกับกระบวนการคิดและแก้ปัญหาความเด่นของทฤษฎีนี้อยู่ที่การศึกษาความซับซ้อนของพฤติกรรมความคิดให้เข้าใจและอธิบายวิเคราะห์พัฒนาการอันเกิดจากความเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพของโครงสร้างความคิดตามลำดับขั้น การเปลี่ยนแปลงนี้สามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมที่เด็กแสดงออก (ฉันทนา ภาคบงกช. 2528: 10)

1.3.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ (Bruner)

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ (เยาวพา เดชะคุปต์. 2542: 79; อ้างอิงจาก Bruner. 1963) บรูเนอร์เชื่อว่า การเรียนรู้ของเด็กเกิดจากกระบวนการทำงานภายในอินทรีย์ (Organism) บรูเนอร์เน้นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งเป็นส่วนที่แตกต่างจากทฤษฎีของเพียเจต์ บรูเนอร์ได้แบ่งพัฒนาการทางสติปัญญาและการคิดของมนุษย์ออกเป็น 3 ขั้นคือ

1. ขั้นการกระทำ (Enactive Stage) เปรียบได้กับขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensory motor stage) ซึ่งในขั้นนี้จะเป็นการเรียนรู้โดยการใช้ประสาทสัมผัสในการเคลื่อนไหว หรืออาจกล่าวง่าย ๆ ว่าเป็นการเรียนรู้โดยการกระทำ

2. ขั้นการคิดจินตนาการหรือสร้างมโนภาพ (Iconic Stage) เป็นขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Preoperational Stage) ซึ่งก็ครอบคลุมขั้นปฏิบัติการคิด (Preconceptual Thought) รวมถึงนึกได้เองโดยไม่ต้องใช้เหตุผล (Intuitive Thought) โดยเป็นวันที่เกี่ยวข้องกับความจริงมากขึ้น จินตนาการเองได้ แต่ยังปฏิบัติเหมือนกันขั้นการปฏิบัติการคิดแบบเพียเจต์

3. ขั้นใช้สัญลักษณ์และคิดรวบยอด (Symbolic Stage) เป็นพัฒนาการขั้นสูงสุดของบรูเนอร์เปรียบขั้นปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรมของเพียเจต์เป็นพัฒนาการพื้นฐานมาจากขั้นการคิดจินตนาการหรือสร้างมโนภาพ (Iconic Stage) เกิดมีความเข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งของ สามารถเกิดความคิดรวบยอดในสิ่งต่างๆ รอบตัวได้ซับซ้อน

แนวความคิดของบรูเนอร์ ถือว่าพัฒนาทั้ง 3 ข้อ ดังกล่าวข้างต้น เป็นความเจริญงอกงามจากภายในอินทรีย์ หลังจากนั้นแล้วความงอกงามทางสติปัญญาและการคิดจะขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมของบุคคลเป็นสิ่งสำคัญ (เยาวพา เดชะคุปต์. 2540: 80; อ้างอิงจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2522: 6)

1.3.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของไวทสกี้ (Vygotsky)

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของไวทสกี้ (อารมณ สุวรรณपाल. 2548: 8) ไวทสกี้ กล่าวถึงทฤษฎีในรูปแบบของสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อพัฒนาการทางสติปัญญา งานเด่นๆ ของไวทสกี้ ถูกตีพิมพ์และแปลเป็นหนังสือภาษาอังกฤษ เล่มแรกคือ Language and Thought (1962, 1968) หนังสือเล่มที่สองคือ Mind in Society (1978) หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงข้อเขียนและนวัตกรรมที่ไวทสกี้ค้นพบ เช่น การสอนแบบร่วมมือ (Cooperative Teaching) และการสอนแบบภาษาธรรมชาติ ไวทสกี้เน้นที่สังคม วัฒนธรรม และอิทธิพลสิ่งแวดล้อมที่มีต่อพัฒนาการทางสติปัญญาและการคิดของเด็ก รากฐานของทฤษฎีสติปัญญาสังคม (Socio Cognitive Theory) คือพัฒนาการทางสติปัญญา เกิดขึ้นจากการมีสังคมหรือปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งการเรียนรู้เป็นกระบวนการภายในที่เด็กได้เกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์สังคม วัฒนธรรม คำนิยาม และรูปแบบของสังคมที่เด็กอยู่

การเรียนรู้ที่มีสังคมเป็นฐานจะทำให้เด็กเกิดกระบวนการคิด เนื่องจากขณะที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม จากการมีปฏิสัมพันธ์ เช่น การเล่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น การได้รับคำแนะนำจากผู้ใหญ่ จะส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการและประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น เมื่อเด็กมีประสบการณ์ในการแก้ปัญหา เด็กก็จะสามารถแก้ปัญหาได้ ทำให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

การช่วยเหลือเด็กเมื่อแก้ปัญหาโดยลำพังไม่ได้ (Assisted Learning) การช่วยเหลือต้องเหมาะสม เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ถ้าครูให้ความช่วยเหลือมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกว่า การให้การช่วยเหลือ “Scaffolding” เป็นช่วยเหลือแบบแนะนำช่วยเหลือความจำ กระตุ้นให้คิด การแบ่งปัญหาที่สลับซับซ้อนให้ย่อยลงการสมมติให้ตัวเองอย่างปัญหา หรือสิ่งที่ช่วยให้เด็กแก้ปัญหา และเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง การให้การช่วยเหลือ (Scaffolding) ที่มีประสิทธิภาพต้องมีองค์ประกอบและเป้าหมาย 5 ประการ ดังนี้

1. เป็นกิจกรรมร่วมกันแก้ปัญหา
2. เข้าใจปัญหาและวัตถุประสงค์ตรงกัน
3. บรรยากาศที่อบอุ่น และการตอบสนองที่ตรงกับความต้องการ
4. การจัดสภาพแวดล้อม กิจกรรมและบทบาทของผู้ใหญ่ให้เหมาะสมกับ

ความสามารถและความต้องการ

5. สนับสนุนให้เด็กควบคุมตนเองในการแก้ปัญหา

เด็กจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีเมื่อได้มีโอกาสแสดงออกตามวิธีการของเด็กเอง มีโอกาสได้เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ครู ผู้ใหญ่ ควรให้คำแนะนำจัดเตรียมสร้างสถานการณ์สภาพแวดล้อม เชื่อมต่อการเรียนรู้สำหรับเด็ก และบุคคลเหล่านี้ยังสามารถช่วยให้ข้อมูลสนับสนุนช่วยเหลือให้เกิด “Zone of Proximal Development” หมายถึง สภาวะที่เด็กเผชิญกับปัญหาที่ทำหาย แต่ไม่สามารถคิดแก้ปัญหานั้นได้โดยลำพัง แต่เมื่อได้รับการช่วยเหลือแนะนำจากผู้ใหญ่หรือการทำงานร่วมกันกับเพื่อนที่มีประสบการณ์มากกว่า เด็กก็จะสามารถแก้ปัญหานั้นได้และเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น (อารมณ สุวรรณपाल. 2548)

จากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่า ในการนำทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาให้เด็กมีความสามารถในการแก้ปัญหา นั้น ครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องต้องจัดประสบการณ์เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้และค้นพบด้วยตนเองโดยครูจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้ฝึกประสบการณ์การแก้ปัญหา การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนหรือบุคคลรอบข้าง โดยให้เด็กใช้ความพยายามและแสดงความสามารถอย่างสุดฝีมือที่จะแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองเป็นอย่างดี

1.4 การส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

การส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยนั้น มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

แม็คคลาว, ตรีสคอลล์; และรูฟ (Mccown, Driscoll; & Roop. 1995: 230; อ้างอิงจาก อภิรตี ศรีนวล. 2547: 16) กล่าวถึงส่งเสริมการแก้ปัญหาว่า เมื่อเด็กได้รับความรู้ ที่อาจเพราะความบังเอิญเขาจะเก็บความรู้ที่นั้นไว้ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลขั้นหายบๆ แต่ก็ถือได้ว่า พวกเขามีข้อมูลไว้เป็นเครื่องมือเพื่อการแก้ปัญหาแล้ว การแก้ปัญหาในขั้นต่อไปซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ดีกว่าการรับความรู้เกิดจากการทำกิจกรรมโดยอาศัยความรู้ และความเข้าใจของเด็กเพื่อให้เกิดการหลุดพ้นจากปัญหา และพบความพึงพอใจ การแก้ปัญหาจึงสามารถสร้างขึ้นได้โดยอาศัยความรู้พื้นฐานและสามารถพัฒนาได้ตามขั้นตอน

ลีโอนาร์ท, เดอร์แมน; และไมล์ (Leonard, Derman; & Miles. 1963: 45; อ้างอิงจาก อภิรตี ศรีนวล. 2547: 16) กล่าวว่า การส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยมีจุดหมายเพื่อให้เด็กมีอิสระในการคิดแก้ปัญหา มีการแสดงออกในการคิดแก้ปัญหา ตลอดจนการมีทัศนคติที่ดี มีพฤติกรรมที่เหมาะสมสามารถเข้าใจสิ่งต่างๆ รอบตัว

ฉันทนา ภาคบงกช (2528: 47-49) ได้เสนอแนวทางในการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาไว้ดังนี้

1. การให้ความรักความอบอุ่น สนองความต้องการของเด็กอย่างมีเหตุผล ทำให้เด็กรู้สึกปลอดภัย มีความสุข มีความเชื่อมั่นในตนเองและมองโลกในแง่ดี
2. การช่วยเหลือพึ่งพาตนเอง การส่งเสริมให้เด็กช่วยเหลือตนเองอย่างเหมาะสมแก่วัย จะช่วยให้เด็กพัฒนาความเชื่อมั่น เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานบุคลิกภาพของเด็กต่อไป
3. การซักถามของเด็กและการตอบคำถามของผู้ใหญ่ ควรได้รับความสนใจและตอบคำถามของเด็ก สนทนาทางด้านความจำ การคิดหาเหตุผล เพื่อให้เด็กได้แสดงออกและฝึกการคิด เนื่องจากเด็กปฐมวัยมีความกระตือรือร้น อยากรู้ อยากเห็นและช่างซักถามผู้ใหญ่ไม่ควรดูหรือแสดงความไม่พอใจ

4. การฝึกให้เป็นคนช่างสังเกต ควรจัดหาอุปกรณ์หรือสิ่งเร้าเพื่อให้เด็กพัฒนาการสังเกต โดยการใช้ประสาทการรับรู้ทุกด้าน การตั้งคำถาม หรือชี้แนะโดยผู้ใหญ่จะช่วยให้เด็กเกิดความสนใจและหาความจริงจากการสังเกต

5. การแสดงความคิดเห็น เปิดโอกาสให้เด็กได้เสนอความคิดเห็นและตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามความพอใจ จะช่วยให้เด็กมีความกล้ามั่นใจว่าเด็กทำในสิ่งที่ดี น่าสนใจ จะทำให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและมีกำลังใจที่จะทำในสิ่งที่ดีงาม

6. การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดของเด็ก และมีบรรยากาศที่เป็นอิสระไม่เคร่งเครียด ช่วยให้ได้ความรู้สึกสบายใจ มีความรู้สึกที่ดี ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทักษะทางการคิด

เจษฎา ศุภางคเสน (2530: 28-29) ได้เสนอแนะวิธีการส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาไว้ดังนี้

1. ฝึกฝนให้เด็กได้ทำงานตามขั้นตอนของกระบวนการแก้ปัญหาคือการรวบรวมข้อมูล ตั้งสมมติฐาน รวบรวมวิธีการแก้ปัญหาและทดสอบสมมติฐาน

2. ฝึกให้รู้จักทักษะในการแก้ปัญหา คือ ฝึกให้คิดเกี่ยวกับปัญหา การแก้ปัญหด้วยวิธีการต่าง ๆ และการทำนายผลของวิธีการแก้ปัญหานั้น

3. ใช้วิธีการชี้แจงอธิบายเหตุผล หลีกเลี่ยงวิธีการเข้มงวดกับเด็ก

4. เปิดโอกาสให้เด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ

5. ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็ก เพราะมีความสัมพันธ์กับการแก้ปัญหา

6. เปิดโอกาสให้เด็กได้ตัดสินใจด้วยตนเอง

7. กระตุ้นให้เด็กได้คิดในหลายทาง เพื่อนำไปใช้กับการแก้ปัญหาที่ยุงยากซับซ้อน

สมจิต สวชนไพบูลย์ (2541: 91 - 92) กล่าวว่า สภาพการเรียนการสอนที่มุ่งให้นักเรียนคิดแก้ปัญหานั้น อาจส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสติปัญญา ความรู้พื้นฐาน สภาพสังคมประสบการณ์ ฉะนั้นครูจึงควรอย่างยิ่งที่ต้องจัดสภาพการณ์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหา ดังนี้

1. จัดสภาพการณ์ที่เป็นสถานการณ์ใหม่ ๆ และวิธีการแก้ปัญหาได้หลาย ๆ วิธีมาให้นักเรียนฝึกฝนให้มาก

2. ปัญหาที่หยิบยกมาให้ให้นักเรียนฝึกฝนนั้น ควรเป็นปัญหาใหม่ที่นักเรียนไม่เคยประสบมาก่อนแต่ต้องอยู่ในวิสัยที่เด็กจะแก้ได้

3. การฝึกแก้ปัญหานั้น ครูควรแนะนำให้นักเรียนได้วิเคราะห์ปัญหาให้ชัดเจนก่อนว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับอะไร และถ้าเป็นปัญหาใหญ่ก็ให้แตกเป็นปัญหาย่อย ๆ แล้วคิดปัญหาย่อยแต่ละปัญหา และเมื่อแก้ปัญหาย่อยได้หมดทุกข้อก็เท่ากับแก้ปัญหานั้นเอง

4. จัดบรรยากาศของการเรียนการสอน หรือจัดสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นสภาพภายนอกของนักเรียนให้เป็นไปในทางที่เปลี่ยนแปลงได้ไม่ตายตัว นักเรียนก็จะเกิดความรู้สึกว่าเขาสามารถคิดค้นเปลี่ยนแปลงอะไรได้บ้างในบทบาทต่าง ๆ

5. ให้โอกาสนักเรียนได้คิดอยู่เสมอ

6. การฝึกฝนการแก้ปัญหาหรือการแก้ปัญหาใดๆ ก็ตาม ครูไม่ควรจะบอกวิธีแก้ปัญหาให้ตรงๆ เพราะถ้าบอกให้แล้วนักเรียนอาจไม่ได้ใช้ยุทธศาสตร์ของการคิดของตนเองเท่าที่ควร

เบญจา แสงมลิ (2545: 113) กล่าวว่า เมื่อเด็กต้องเผชิญปัญหาเฉพาะหน้า บางครั้งเด็กอาจต้องการให้ผู้ใหญ่คอยช่วยเหลือว่าจะแก้ปัญหายังไง ดังนั้นเมื่อปัญหาบางอย่างเกิดขึ้น ผู้ใหญ่หรือผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กจึงควรปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. จำแนกปัญหาและสาเหตุ สิ่งเหล่านี้จะเป็นทักษะที่เด็กเรียนรู้ โดยปราศจากความช่วยเหลือไม่ได้ เช่น เมื่อเด็กทำแก้วแตก เด็กอาจไม่ทราบว่าจะเอาช้อนออกไปใกล้แก้วอาจจะผลอชนทำให้แก้วแตกได้ ดังนั้นเมื่อทราบสาเหตุแล้ว ต่อไปเด็กจะได้ระมัดระวังไม่ให้แก้วแตกอีก

2. หาวิธีแก้ เด็กบางคนกลัวความผิด เลยไม่กล้าแก้ปัญหา และแก้ปัญหาไม่ได้ ครูจึงควรพูดถึงวิธีการแก้ปัญหาหลายๆ วิธี แล้วช่วยกันตัดสินใจว่าวิธีไหนดีที่สุด แล้วให้เด็กลองนำไปใช้ ซึ่งครูต้องพูดให้เด็กเข้าใจว่าปัญหาต่างๆ สามารถแก้ไขได้

ความสามารถเกี่ยวกับการแก้ปัญหาและจำแนกปัญหานี้ ไม่ใช่เรื่องง่ายสำหรับเด็ก แม้แต่ผู้ใหญ่ก็เหมือนกัน ดังนั้นผู้ใหญ่และเด็กจะต้องพูดคุยกันเสมอๆ ด้วยอารมณ์ที่ดีต่อกัน จึงจะทำให้เกิดความสามารถในการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

จากการศึกษาการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่า ในการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยนั้น ควรคำนึงถึงความรู้พื้นฐานของเด็กและควรพัฒนาไปตามขั้นตอนเพื่อให้เด็กมีโอกาสแสดงออก มีโอกาสในการคิดแก้ปัญหาโดยอิสระ ทั้งนี้มีวิธีการส่งเสริมที่หลากหลาย เช่น การให้ความรัก ให้ความช่วยเหลือเด็กทำกิจกรรมด้วยความรู้ความเข้าใจ เปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้กระทำด้วยตัวเด็กเอง และฝึกให้เด็กรู้จักคิดและแก้ปัญหาใหม่ๆ เสมอ

1.5 รูปแบบการเรียนรู้การแก้ปัญหา

การเรียนรู้ประสบการณ์ปัญหาเป็นสิ่งที่จะนำมาเป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาซึ่งแต่ละบุคคลก็มีประสบการณ์ปัญหาที่แตกต่างกัน ดังนั้นการเลือกวิธีการในการแก้ปัญหาจึงเป็นระบบและวิธีคิดแก้ปัญหาให้คลี่คลายได้หลากหลายวิธี

ได้มีผู้เสนอรูปแบบแก้ปัญหาไว้หลายวิธี ดังนี้

1.5.1 รูปแบบการคิดแก้ปัญหาอนาคตของทอแรนซ์ (Torrance)

ทอแรนซ์ (Torrance. 1962: 3; อ้างอิงจาก พิชากร แปลงประสพโชค. 2540: 9) มีความเชื่อว่าเด็กสามารถพัฒนาความคิด และนำความคิดที่พัฒนาขึ้นได้ไปใช้ เพื่อแสวงหาความรู้ที่จะนำไปใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ตลอดชีวิต โดยเขาให้ความหมายของรูปแบบการคิดแก้ปัญหาอนาคตว่า เป็นรูปแบบการคิดแก้ปัญหาที่เริ่มจากการรับรู้ถึงสถานการณ์ที่ยังไม่ปรากฏขึ้น แล้วนำเอาสภาพการณ์นั้น มาเข้าสู่ระบบการคิดแก้ปัญหา หรือค้นหาคำตอบที่แปลกใหม่เป็นแนวคิดที่มี

คุณค่าตามกระบวนการแก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิดของทอแรนซ์ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการระดมสมองเกือบทุกขั้นตอนดังนี้

1. การระดมสมองเพื่อค้นปัญหา
2. การค้นหาและสรุปปัญหาหลักการระดมสมองเพื่อหาวิธีแก้ปัญหา
3. การเลือกเกณฑ์เพื่อใช้ในการประเมินเพื่อหาวิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุด
4. การประเมินเพื่อหาวิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุด
5. การนำเสนอวิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุด

ในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยนั้น เด็กจะเรียนรู้การแก้ปัญหาตามรูปแบบการคิดที่เริ่มจากการที่เด็กได้รับรู้สถานการณ์ที่เกิดขึ้น และสถานการณ์นั้นเป็นรูปแบบที่เด็กเก็บข้อมูลไว้เพื่อเป็นรูปแบบและเป็นประสบการณ์อันนำไปสู่ทักษะแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่อไป

1.5.2 วิธีการแก้ปัญหของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey)

จอห์น ดิวอี้ (Dewey. 1970: 129 - 176; *The American Association for the Advancement of Science*. อ้างอิงจาก สุรางค์ สากร. 2537: 53) เป็นผู้คิดวิธีการสอนนี้ขึ้น เพื่อเตรียมตัวนักเรียนให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและความเปลี่ยนแปลงให้สังคมได้ โดยการคิดของนักเรียน ฝึกให้มีทักษะในการแก้ปัญหาต่างๆ ซึ่งต้องประสบอยู่เสมอในชีวิต ทำให้สามารถช่วยตัวเองได้ ดังนั้น ประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยจะเกิดขึ้นได้ ต้องได้ลงมือกระทำตามความคิด ด้วยกิจกรรมได้ทดลองและค้นพบตัวเอง ไม่เน้นการสอนให้เด็กท่องจำ แต่เด็กได้รับอิสระได้เล่นสำรวจในสิ่งแวดล้อมด้วยกิจกรรม ทำให้เด็กสนใจลักษณะการเรียนรู้กับสิ่งแวดล้อมที่เด็กเกี่ยวข้องมากหรือน้อย จะมีความสำคัญต่อตัวเด็กอย่างมีความหมายด้วยจิตใจของเด็กเอง

1.5.3 การเรียนรู้และวิธีการคิดของครอนบัค

ครอนบัค (Cronbach. 1956: 47-49; อ้างอิงจาก ยาวาพา เตชะคุปต์. 2540: 56) กล่าวถึงการเรียนรู้ว่า ก่อให้เกิดผลของการเรียนรู้ 5 ประการ ซึ่งสังเกตได้จากพฤติกรรมในรูปของการกระทำของมนุษย์ (Human Performance) ดังนี้

1. ทักษะทางปัญญา (Intellectual Skill) คนเราจะเรียนรู้ที่จะปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยใช้สัญลักษณ์ที่เป็นภาษาพูดและภาษาเขียน การเรียนรู้ดังกล่าวเรียกว่า การเรียนรู้ทักษะทางปัญญาหรือกระบวนการในการแสวงหาความรู้
2. การใช้คำพูดแสดงข้อมูล (Verbal Information) การที่คนเราสามารถแสดงความคิดหรือความอยากรู้ออกมาเป็นคำพูด นับเป็นความสามารถในการเรียนรู้อย่างหนึ่ง
3. กลวิธีการทางความคิด (Cognitive Strategies) การเรียนรู้ในข้อนี้คือ การที่คนเราสามารถที่จะใช้ทักษะในการเรียนรู้ที่จะจำและคิดโดยการหาความสัมพันธ์ การโยงความสัมพันธ์ การวิเคราะห์และแก้ปัญหา ซึ่งเป็นกลวิธีในการคิด
4. ทักษะเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว (Motor Skill) คนเราจะเรียนรู้ที่จะเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ เช่น สนเข็ม เล่นบอล ตีเทนนิส ขับรถ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เรียกว่าทักษะเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว

5. ทศนคติ (Attitudes) ทศนคติ แนวโน้มที่คนเราจะเลือกทำอะไรอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งต้องอาศัยสมองส่วนที่มีอิทธิพลต่อการเลือกกระทำของมนุษย์ ทศนคติประกอบด้วย อารมณ์ ความรู้สึก ความคิด และผลของพฤติกรรม ซึ่งบางคนเชื่อว่า หมายถึง ความเชื่อ (Belief) และความคิด (Idea) ซึ่งผลของทศนคตินี้จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่อการเลือกกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคล

จากการศึกษาความสำคัญของการเรียนรู้กับการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่า การแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กเป็นอย่างมาก เพราะจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ชีวิตประจำวันได้ สถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็ก จะทำให้เด็กคิดหาวิธีการแก้ปัญหาได้ดีที่สุด และเมื่อเด็กแก้ปัญหาได้จะนำไปสู่การเป็นประสบการณ์ที่ดีต่อไปในอนาคต

1.6 สถานการณ์และการแก้ปัญหาจากสถานการณ์

ได้มีผู้กล่าวถึงการใช้สถานการณ์และการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ เอาไว้ดังนี้

ปรีชา เนาว์เย็นผล (2537: 62) กล่าวถึงการใช้สถานการณ์กำหนดปัญหาว่าเป็นการนำเอาสภาพการณ์หรือปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ในชีวิตจริงมาให้บุคคลหรือกลุ่มศึกษา ซึ่งสถานการณ์ที่นำมาให้เด็กฝึกการแก้ปัญหานั้น จะต้องประกอบด้วยข้อเท็จจริงซึ่งมีรายละเอียดพอที่ผู้ศึกษาจะมองเห็นปัญหาได้อย่างชัดเจนและเกิดทัศนคติต่อการแก้ปัญหานั้น เรื่องราวที่นำมาเป็นสถานการณ์นั้นต้องมีการปรับปรุงให้เหมาะสมที่ผู้ศึกษาจะเกิดความรู้สึกเหมือนกับเป็นเรื่องของตนเอง และเป็นปัญหาที่ตนจะต้องแก้ไขได้ให้ การฝึกแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่เป็นปัญหานั้นจะมีการสรุปหรือไม่ก็ได้ เพราะการแก้ปัญหาในเรื่องดังกล่าวไม่มีข้อสรุปที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสถานการณ์ที่เป็นปัญหานั้นๆ

ดังนั้นในการศึกษาสถานการณ์นี้จะเปิดโอกาสให้ผู้ศึกษาแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระโดยครูจะไม่มีกำหนดแนวทางในการสรุปและแก้ปัญหา เยาวพา เดชะคุปต์ (2542: 25) กล่าวว่า เด็กควรได้รับการส่งเสริมการแก้ปัญหาดังแต่ระดับปฐมวัย โดยมีครูเป็นผู้กำหนดปัญหาให้เหมาะสมกับความสามารถของเด็ก สถานการณ์ปัญหาควรสอดคล้องกับหน่วยการสอน การฝึกให้เด็กคิดอย่างอิสระ นอกจากจะช่วยให้เกิดทักษะในการแก้ปัญหา ยังช่วยลดความกลัวในการเผชิญปัญหาอีกด้วย (สุชาติ สุธาพันธ์. 2532; อ้างอิงจาก Doyle. 1983. *Review of Educational Research*)

พยอม ตันมณี (2524: 42) กล่าวถึงการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ว่าวิธีการแก้ปัญหาจะเกิดขึ้นได้นั้นต้องอาศัยความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปแล้วช่วยแก้ปัญหาที่ค้นพบ การแก้ปัญหอาจแก้ปัญหาโดยการสอน โดยการบอกวิธีให้ อย่างไรก็ตาม ส่วนประกอบที่ช่วยในการแก้ปัญหาคือ การใช้ความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว ดังนั้นการแก้ปัญหาก็คือ กระบวนการที่ผู้เรียนดึงความรู้ที่เรียนแล้วไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ

ฉันทนา ภาคบงกช (2528: 25) กล่าวว่า ทฤษฎีการแก้ปัญหาที่เก่าแก่ที่สุด และมีผู้สร้างโมเดลการแก้ปัญหาไว้มากที่สุด มีพื้นฐานมาจากการลำดับขั้นตอน คือ เชื่อว่าสมรรถภาพทางความคิดสามารถแยกย่อยและลำดับเพื่อให้สามารถดำเนินการคิดแก้ปัญหาที่ละขั้นจนสำเร็จลงด้วยดีซึ่งส่วนใหญ่ก็มีขั้นตอน ความละเอียดของขั้นตอนและความซับซ้อนของปัญหาและสถานการณ์

กิตติ กล่อมเกลี้ยง (2532: 6) กล่าวถึงสถานการณ์กำหนดปัญหาว่าหมายถึง ข้อความรูปภาพ แผนภูมิ การสาธิต การทดลอง อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างประกอบกัน ซึ่งเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงๆ ในชีวิตประจำวัน นำมาดัดแปลงและใช้เป็นตัวอย่างในการเรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์ และอภิปรายร่วมกัน อันจะการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยและเกิดปัญหา

ในการใช้สถานการณ์กำหนดขึ้นเป็นปัญหา เพื่อให้เด็กได้ศึกษาและเรียนรู้ฝึกการเผชิญปัญหา หรือฝึกการแก้ปัญหาด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่จัดขึ้น สถานการณ์ต้องเป็นที่น่าสนใจ เหมาะสมกับวัยของเด็ก และเกิดแรงจูงใจที่จะการแก้ปัญหาให้ผ่านพ้นอุปสรรคก่อให้เกิดความพึงพอใจที่ได้แก้ปัญหานั้น โกวิท วรพิพัฒน์ (2544: 224-225) กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนต้องการความสุข ความสุขของมนุษย์เกิดขึ้นได้เมื่อมนุษย์และสังคมประสบผลมกกลืนอย่างราบรื่น ถ้าทำไม่ได้จะมีภาวะที่เรียกว่าปัญหาเกิดขึ้นมนุษย์จะใช้กระบวนการคิดขจัดปัญหานั้นเพื่อจะได้มีความสุข ข้อมูลที่มนุษย์พิจารณาเพื่อแก้ปัญหามี 3 ด้านด้วยกันคือ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เป็นการพิจารณาจุดอ่อน จุดแข็งของตัวเองก่อนการตัดสินใจทำสิ่งใด

2. ข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นพิจารณาการกระทำใดๆ ของตัวเองที่มีผลกระทบต่อผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม

3. ข้อมูลวิชาการ เป็นข้อมูลหลักการที่มีผู้คิดข้อมูลสะสมไว้แล้ว และมีความเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา สามารถนำมาพิจารณาประกอบการแก้ปัญหาได้

ทั้ง 3 ด้านเป็นข้อมูลที่ต้องนำมาวิเคราะห์ร่วมกัน เพื่อการตัดสินใจ จัดการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับทางเลือกในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

จากการศึกษาสถานการณ์และการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ สรุปได้ว่า เด็กจะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาสถานการณ์ที่ตนเองประสบ และเด็กจะเรียนรู้การแก้ปัญหาจากสถานการณ์ด้วยตนเอง เมื่อเด็กพบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตนเองในสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่มีประสบการณ์มาแล้ว เด็กจะสามารถพิจารณาจัดการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองเป็นอย่างดี

1.7 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการแก้ปัญหา

การแก้ปัญหาจะสำเร็จหรือผลดีให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบในการแก้ปัญหาไว้ดังนี้

ออซุเบล (Ausubel. 1968: 551; อ้างอิงจาก อภิตี ศรีนวล. 2547: 15) กล่าวว่า องค์ประกอบที่ทำให้บุคคลแตกต่างกันในการแก้ปัญหา มีดังนี้

1. ความรู้ในเนื้อหาวิชาและความเคยชินในการคิดเกี่ยวกับเรื่องนั้น
2. การใช้ “แบบการคิด” ที่ไวต่อการแก้ปัญหาและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวิธีการ

แก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ

3. คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ เช่น แรงขับ ความมั่นคงทางอารมณ์ ความวิตกกังวล

เป็นต้น

ซูซีฟ อ่อนโคกสูง (2522: 121-123) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการแก้ปัญหา 2 ประการ คือ

1. ตัวผู้เรียน (Condition in Learner) ได้แก่ ระดับเชาวน์ปัญญา ลักษณะอารมณ์ อายุ แรงจูงใจ และประสบการณ์

2. สถานการณ์ที่เป็นปัญหา (Condition in Learning Situation) ถ้าปัญหานั้นเป็นที่ น่าสนใจของผู้เรียนทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะเรียนหรือแก้ปัญหา หรือถ้ามีผู้ชี้แนะสำหรับปัญหาที่ยากๆ จะทำให้มองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหา หรือถ้าปัญหานั้นเป็นปัญหาที่ต่อเนื่อง หรือคล้ายคลึงกับ ปัญหาที่เคยเรียนรู้อแล้วก็จะทำให้การแก้ปัญหานั้นง่ายขึ้น

ประสาธ อิศรปริดา (2523: 187) กล่าวว่า การแก้ปัญหาเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน ซึ่งต้องอาศัยทั้งการคิด ประสบการณ์และการรับรู้ต่างๆ

สุวัฒน์ มุททเมธา (2523: 202-204) กล่าวว่า การแก้ปัญหามีสภาพทั่วไป ดังนี้

1. การแก้ปัญหานั้น ผู้แก้ปัญหามองคิดหลายๆ แบบละมีความสามารถหลายๆ อย่าง เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดแบบสังเคราะห์ เป็นต้น

2. สภาพหรือแบบของปัญหาที่มีความยากง่ายสลับซับซ้อนต่างกัน การพิจารณา ปัญหาและการจัดรวบรวมประสบการณ์เพื่อแก้ปัญหาก็มีความแตกต่างกัน

3. ลักษณะของผู้แก้ปัญหาก็ได้แก่

- 3.1 อารมณ์ของผู้แก้ปัญหาก็ได้แก่

- 3.2 ระดับสติปัญญาของผู้แก้ปัญหาก็ได้แก่

- 3.3 ระดับแรงจูงใจ

- 3.4 การฝึกให้รู้จักคิดหลายๆ แบบ การใช้การแก้ปัญหาหลายวิธี

4. การแบ่งกลุ่มเพื่อแก้ปัญหา โดยใช้สมาชิกมีจำนวนพอเหมาะ สมาชิกมีความรู้สึก อบอุ่นปลอดภัยได้รับการยอมรับ ย่อมแก้ปัญหาได้ดีกว่ากลุ่มที่มีสมาชิกมากหรือน้อยเกินไป

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2528: 259 - 260) กล่าวว่า การแก้ปัญหาแต่ละครั้งจะสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. ระดับความสามารถของเชาวน์ปัญญา คือ ผู้มีเชาวน์ปัญญาสูง ย่อมแก้ปัญหาได้ดีกว่าผู้ที่มีเชาวน์ปัญญาต่ำ

2. การเรียนรู้ ถ้าเด็กเกิดการเรียนรู้และเข้าใจการแก้ปัญหาอย่างแท้จริงแล้ว เมื่อประสบปัญหาที่คล้ายคลึงกันก็สามารถแก้ปัญหาได้ถูกต้องและรวดเร็ว ดังนั้น จึงควรเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็ก ครูต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลายด้าน ตรวจสอบสภาพแวดล้อมและการสร้างบรรยากาศ การคิดและแก้ปัญหาโดยเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาทักษะด้านการแก้ปัญหาได้มากที่สุดและไม่จำกัด วิธีการคิดอย่างต่อเนื่อง แต่ครูจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการคิดอย่างต่อเนื่อง

3. การรู้จักคิดแบบเป็นเหตุผล โดยอาศัย

3.1 ข้อเท็จจริงและความรู้จากประสบการณ์เดิม

3.2 จุดมุ่งหมายในการคิดและแก้ปัญหา

3.3 ระยะเวลาในการไตร่ตรองหาเหตุผลที่ดีที่สุด

อาร์ เพชรผุด (2528: 220) กล่าวว่า องค์ประกอบของการแก้ปัญหา นั้น เด็กจะแก้ปัญหาได้สำเร็จ หรือไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์เฉพาะโอกาส รวมทั้งความมีอิสระในการตัดสินใจ

จากการศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการแก้ปัญหา สรุปได้ว่า องค์ประกอบของสติปัญญาเป็นแรงขับให้บุคลิกภาพที่ทำให้รูปแบบการคิดที่ไวต่อการแก้ปัญหา ถ้าเด็กสามารถแก้ปัญหาได้สำเร็จ จะทำให้เด็กมีประสบการณ์และเกิดแรงจูงใจในการแก้ปัญหาได้ดีในสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น

1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา

งานวิจัยในต่างประเทศ

กัวร์ (Goor. 1970: 9514 - A; อ้างอิงจาก วันดี สุตสิน. 2550: 18) ได้ศึกษาพบว่า เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ และมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงจะมีความสามารถในการแก้ปัญหา มีการถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์และแสดงความคิดเห็นใหม่ในการแก้ปัญหาได้ดีกว่าเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่ำ

ซิลวา บูรเนอร์; และเจโนวา (Silva, Bruner; & Genova. 1976: 193; อ้างอิงจาก วันดี สุตสิน. 2550: 18) ได้ศึกษาพบว่า เด็กที่ได้รับประสบการณ์เล่นแบบอิสระสามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าเด็กที่ได้เล่นโดยได้รับการชี้แนะกล่าวคือ เด็กที่ได้เล่นอิสระสามารถแก้ปัญหาได้หลายวิธี มีความพยายามต่อเนื่องมีความยืดหยุ่นในการแก้ปัญหาและเริ่มต้นแก้ปัญหาจากวิธีที่ง่ายไปสู่วิธีที่ยากขึ้นตามลำดับ

โจนส์ (Jones. 1985: 3243A - 3244. *Sociodramatic Play and Problem Solving in Young Children*; อ้างอิงจาก สรวงพร กุศลสง. 2538: 22) ได้ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยจำนวน 38 คน ที่ได้เล่นบทบาทสมมติกับเด็กที่ไม่ได้เล่น ผลการศึกษาพบว่า เด็กกลุ่มที่เล่นบทบาทสมมติมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ดีกว่าเด็กที่ไม่ได้เล่นบทบาทสมมติ

เชคลี (Shaklee. 1985: 2915A. *The Effectiveness of Teaching Creative Problem Solving Techniques to Enhance the Problem Solving of Ability of Kindergarten Students*; อ้างอิงจาก จิตติพร พิชญกุล. 2538: 45) ได้ศึกษาผลของการสอนเทคนิคการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลอง เข้ากลุ่มควบคุมเข้า กลุ่มทดลองบ่าย และกลุ่มควบคุมบ่าย กลุ่มทดลองได้รับการสอนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ จำนวน 18 บทเรียนละ 30 นาที ในขณะที่กลุ่มควบคุมเรียนตามหลักสูตรปกติ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่ากลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองบ่าย มีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงที่สุด

เซฟเฟอร์ท (Shepherd. 1998: 0779A; อ้างอิงจาก อภิรดี ศรีนวล. 2547: 18) ได้ศึกษาการใช้รูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหาในวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนเกรด 4 และเกรด 5 ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 20 คน และกลุ่มควบคุม 15 คน ดำเนินการวิจัยโดยใช้รูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของแคมเบลล์และสแตนลีย์ แก้ปัญหาในวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต แล้ววัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเปรียบเทียบกันระหว่างก่อนและหลังเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบทดสอบ Cornell Critical Thinking Test (CCTT) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มสูงขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม และจากการสังเกตและสัมภาษณ์นักเรียนชอบการเรียนการสอนที่ใช้รูปแบบการแก้ปัญหาแบบใหม่มากกว่าการเรียนการสอนแบบเก่า รวมทั้งเห็นว่ารูปแบบดังกล่าวมีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการคิดได้อย่างมีวิจารณญาณและมีทัศนคติในการคิดที่ดีต่อการแก้ปัญหา

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาในงานวิจัยของต่างประเทศสรุปได้ว่า เด็กจะมีความมั่นใจในการแก้ปัญหา ถ้าได้รับการจัดประสบการณ์อย่างหลากหลายและเป็นอิสระ เด็กจะมีความยืดหยุ่นในการแก้ปัญหาได้ตามลำดับ จากง่ายที่สุดพัฒนาไปสู่การแก้ปัญหาที่ยากที่สุด ซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีความสามารถแก้ปัญหาต่อไปในอนาคต

งานวิจัยในประเทศ

อรุณี เหลืองหิรัญ (2533: 77) ศึกษาเปรียบเทียบความพร้อมทางภาษาและการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้โครงสร้างระดับยอดกับการจัดประสบการณ์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้โครงสร้างระดับยอด มีความพร้อมทางภาษาและความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

วัญภา จิตรสิงห์ (2534: 53) ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ครูใช้คำถามเชื่อมโยงเนื้อหา และเชื่อมโยงประสบการณ์ของเด็กปฐมวัยที่ครูใช้คำถามแบบเชื่อมโยงประสบการณ์ ผลการทดลองพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับคำถามแบบเชื่อมโยงเนื้อหาและคำถามแบบเชื่อมโยงประสบการณ์ มีความสามารถในการแก้ปัญหาไม่แตกต่างกัน

วาสนา เจริญสอน (2537: 64) ศึกษาเปรียบเทียบผลการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบคำถามเชื่อมโยงประสบการณ์ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่มีระดับความเชื่อมั่นในตนเองต่างกัน ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบคำถามเชื่อมโยงประสบการณ์และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติที่จัดให้กับเด็กปฐมวัยที่มีระดับความเชื่อมั่นในตนเองสูง-ต่ำมีอิทธิพลร่วมกันต่อความสามารถในการแก้ปัญหอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ขวัญตา แต่พงษ์โสรัถ (2538: 61-62) ทำการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในกิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย แบบครุมีปฏิสัมพันธ์และแบบครุไม่มีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย 4 - 5 ปี ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย แบบครุมีปฏิสัมพันธ์มีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย แบบครุไม่มีปฏิสัมพันธ์

จิตติพร พิษณุกุล (2538: 63) ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะประดิษฐ์แบบกลุ่มกับแบบรายบุคคล ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะประดิษฐ์แบบกลุ่มมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะประดิษฐ์แบบรายบุคคล

สรวงพร กุศลสง (2538: 67) ศึกษาเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในวงกลมแบบปฏิบัติการทดลองกับการเล่นเกมการศึกษาแบบประสาทสัมผัสกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในวงกลมแบบปกติกับการเล่นเกมการศึกษาแบบปกติ ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในวงกลมแบบปฏิบัติการทดลองกับการเล่นเกมการศึกษาแบบประสาทสัมผัส กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในวงกลมแบบปกติกับการเล่นเกมการศึกษาแบบปกติมีทักษะการแก้ปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในวงกลมแบบปฏิบัติการทดลองกับการเล่นเกมการศึกษาแบบประสาทสัมผัสมีทักษะการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับ การจัดกิจกรรมในวงกลมแบบปกติกับการเล่นเกมการศึกษาแบบปกติ

บุปผา พรหมสร (2542: บทคัดย่อ) ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเกมกลางแจ้งและกิจกรรมการเล่นสนาม โดยแบ่งกลุ่มทดลองเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเกมกลางแจ้ง ส่วนกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเครื่องเล่นสนาม ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเกมกลางแจ้ง และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเครื่องเล่นสนาม มีความสามารถในการแก้ปัญหาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เปลว ปุริสาร (2543: บทคัดย่อ) ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ โดยทำการทดลองกับกลุ่มเด็กที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาสูง และกลุ่มที่แก้ปัญหาลด กลุ่มละ 10 คน ผลการทดลอง พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการทั้งกลุ่มที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงและต่ำ ต่างมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุดาวรรณ ระวิระญา (2544: บทคัดย่อ) ศึกษาทักษะการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมเน้นเครื่องกลอย่างง่าย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเด็กนักเรียนชาย-หญิง จำนวน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 15 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 15 คน ใช้ระยะเวลาทำการทดลอง 8 สัปดาห์ๆ ละ 5 วันๆ ละ 20 นาที จำนวน 40 กิจกรรม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ชาติชาย ปิลวาสน์ (2544: บทคัดย่อ) ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยใช้กระบวนการวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยชาย หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 15 คน ใช้ระยะเวลาทำการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 45 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ แบบสังเกตพฤติกรรมการแก้ปัญหา ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิรดี ศรีนวล (2547: บทคัดย่อ) ศึกษาความสามารถของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานฉงน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย และหญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 15 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ใช้ระยะเวลาทำการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 35 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แผนการจัดกิจกรรมเล่นนิทานฉงน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาสำหรับเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานฉงน มีความสามารถในการแก้ปัญหาดตนเองและความสามารถในการแก้ปัญหาดตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัย มีค่าสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วันดี สุตสิน (2550: บทคัดย่อ) ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายและหญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาดตนเอง และความสามารถในการแก้ปัญหาดตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัย มีค่าสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และความสามารถในการแก้ปัญหาดหลังจากจัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาในงานวิจัยของในประเทศสรุปได้ว่า มีปัจจัยหลายๆ ด้านที่เป็นตัวกระตุ้นที่ส่งผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหของเด็กด้านสติปัญญา อายุ และประสบการณ์ของเด็กแต่ละคนที่ได้รับ ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้าน

แก้ปัญหาของเด็กได้ดีคือวิธีการจัดกิจกรรมด้านการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้เด็กได้รับอิสระในการเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุดจะช่วยให้เด็กมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาต่างๆ ได้ดี

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนิทานคำกลอน

2.1 ความหมายของนิทาน

นักการศึกษาหลายท่าน ให้ความหมายของนิทานเอาไว้ดังนี้

จันทร์เพ็ญ สุภาพผล (2535: 26) กล่าวว่า นิทานหมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมา โดยอิงความจริงหรือจินตนาการ มีวัตถุประสงค์ให้เกิดความสนุกสนานและแฝงความคิดสอนใจเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากเนื้อเรื่องในนิทาน

เกริก ยุ้นพันธ์ (2539: 8) กล่าวว่า นิทานหมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณเป็นการผูกเรื่องขึ้น เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนานตลอดจนแทรกแนวคิดเพื่อให้เด็กนำไปเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต

พจมาน เทียนมณี (2539: 19) กล่าวว่า นิทานหมายถึง เรื่องที่เล่าสืบต่อกันมาช้านาน อิงความจริงหรือจินตนาการวัตถุประสงค์ทำให้เกิดความสนุกสนานและคติใจหรือความรู้จากเนื้อหาของนิทาน

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2541: 2-10) กล่าวว่า นิทานหมายถึง สื่อที่มีประสิทธิภาพ สำหรับการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ไม่มีเด็กคนใดไม่ชอบฟังนิทาน นิทานสามารถสร้างจินตนาการ ความฝัน ความคิด ความเข้าใจและการรับรู้ให้กับเด็ก

พรทิพย์ วินโกมินทร์ (2542: 29) กล่าวว่า นิทานหมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมา โดยในการเล่านิทานประเภทต่างๆ ผู้เล่าต้องมีเทคนิคในการเล่านิทานเพื่อให้เด็กสนใจได้ตลอดเวลา ครูผู้เล่าต้องมีศิลปะในการเล่า เช่น จัดให้เด็กนั่งเรียงร้อยและสบายเป็นกลุ่ม เป็นต้น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542: 759) ให้ความหมายไว้ว่า นิทานเป็นเรื่องราวที่เล่ากันมา เช่น นิทานชาดก นิทานอีสป นิทานเป็นคำศัพท์ภาษาบาลี มีความหมายว่า คำเล่าเรื่อง ส่วนนักคติชนวิทยาให้ความหมายว่า นิทาน หมายถึง เรื่องที่เล่าสืบต่อกันมาจนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ถ่ายทอดด้วยวิธีมุขปาฐะเป็นการเล่าสืบต่อกันมาโดยใช้วาจา

วันเนาว์ ยูเด็น (2542: 4) กล่าวว่า นิทานหมายถึง ชีวิต เรื่องราวในนิทานที่แท้จริง เป็นเรื่องราวของชีวิต นิทานไม่ใช่เรื่องสำหรับเพียงเพื่อ ฟัง อ่าน เพื่อสนุกหรือรับคำสอนที่แทรกอยู่เท่านั้น

สันหพัฒน์ อรุณธารี (2542: 2) กล่าวว่า นิทานหมายถึง เรื่องที่มีผู้แต่งขึ้นใหม่โดยยึดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เป็นการผูกเรื่องให้เข้ากับสภาวะการณ์ในเวลานั้นๆ ซึ่งสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม คติสอนใจที่ฟังประสงค์ให้ผู้ฟังนำไปใช้ในชีวิตจากเนื้อหาของนิทาน เพื่อใช้เป็นสื่อในการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็ก

จากการศึกษาความหมายของนิทาน สรุปได้ว่า นิทานหมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบทอดกันมาหรือมีผู้แต่งขึ้นเพื่อให้ผู้ฟังได้รับความสนุกสนานโดยสอดแทรกคติสอนใจหรือคุณธรรมจริยธรรม และสามารถนำแนวความคิดที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

2.2 ความสำคัญและประโยชน์ของนิทาน

ได้มีผู้กล่าวถึงประโยชน์ของนิทาน ดังต่อไปนี้

ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2526: 125 - 126) กล่าวว่าการเล่นนิทานนั้นมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อเด็กปฐมวัย เป็นอย่างมากโดยเฉพาะเด็กในระดับก่อนประถมศึกษา การที่ผู้ใหญ่และครูได้ใกล้ชิดกับเด็กโดยการเล่นนิทานให้เด็กฟังจะเป็นเครื่องมือช่วยให้เข้าใจเด็กดีขึ้น ซึ่งการเล่นนิทานมีประโยชน์และความสำคัญดังนี้

1. ช่วยชดเชยและเสริมสร้างพัฒนาการทางภาษา ความคิด และจินตนาการ
2. ฝึกให้เด็กเป็นนักฟังที่ดี เก็บความเรื่องที่ฟังได้ตามสมควรแก่วัย
3. สร้างความเพลิดเพลินให้แก่เด็ก
4. ช่วยปลูกฝังความรู้สึกชอบนิทาน และความรู้สึกชื่นชอบในหนังสือนิทานก่อนที่จะ

อ่านได้อย่างเข้าใจ

5. ปลูกฝังเด็กเป็นคนใจกว้าง ยอมรับความจริงในชีวิตประจำวัน
6. ช่วยให้ครูและผู้ใหญ่ ได้ทราบถึงความรู้สึกนึกคิดของเด็กจากการสนทนาหรือ

ซักถามในขณะที่ฟังนิทาน

สรรัชย์ ศรีสุข (2530: 26) กล่าวว่า นิทานการเล่นนิทานเป็นเครื่องมือที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนเป็นอย่างดี เราสามารถนำเอาวิธีการเล่นนิทานมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนได้หลายๆ ประการ นิทานมีความสำคัญและมีประโยชน์ ดังนี้คือ

1. เป็นการลดความตึงเครียดที่ขจัดความเบื่อหน่ายของนักเรียนในขณะที่เรียน
2. เป็นการเข้าสู่บทเรียน หรือเตรียมความพร้อมเด็ก
3. เป็นการเปลี่ยนเจตคติหรือความเชื่อที่ผิด ๆ บางประการ
4. ใช้สอนจริยธรรมแก่เด็ก เช่น ในเรื่องความซื่อสัตย์ ความกตัญญู เป็นต้น
5. ใช้วิชาสอนเรียงความ เช่น ให้นักเรียนเขียนเรื่องที่ตนเองชอบ เป็นต้น
6. ใช้สอนหรือฝึกทักษะทางภาษา เช่น การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน เป็นต้น
7. เป็นการฝึกทักษะทางการอ่าน ช่วยให้เด็กรักการอ่าน เป็นต้น
8. ฝึกให้เด็กมีความกล้าที่แสดงออก เช่น การแสดงท่าทางประกอบเรื่องราวที่

กำหนดให้

9. เป็นการสร้างความสนิทสนมและความเข้าใจในตัวละครให้เกิดขึ้นกับเด็ก
10. ช่วยพัฒนาในด้านความคิดสร้างสรรค์ในรูปแบบต่างๆ ให้กับเด็ก

นอกจากนั้น ดวงเดือน แจ้งสว่าง (2542: 15-20) ยังกล่าวถึง ความสำคัญของนิทาน และประโยชน์ของนิทานคือ นิทานช่วยให้การนอนหลับของเด็ก เป็นการพักผ่อนที่สมบูรณ์ ช่วงเวลา ก่อนนอนหลับ เป็นช่วงสำคัญช่วงหนึ่งของชีวิตประจำวันของเด็กปฐมวัย และเป็นช่วงที่ดีที่สุดของ ครอบครัว พ่อแม่จะมีเวลาว่างได้อยู่กับลูกๆ และเด็กๆ จะอยู่ในภาวะจิตใจที่สงบยินดี รับฟังทุกสิ่งทุกอย่าง ถ้าพ่อแม่ฉวยโอกาสสร้างสัมพันธภาพที่อบอุ่นให้เกิดขึ้นด้วยการเล่านิทานที่มีเนื้อเรื่องที่ สดชื่นงดงาม สงบเยือกเย็น สอดแทรกคติธรรม ข้อเตือนใจที่ดีงาม โดยปฏิบัติเป็นประจำทุกวัน เด็ก ก็จะไปนอนหลับไปด้วยความรู้สึกผ่อนคลาย เก็บเรื่องราวที่งดงามที่ได้ยินได้ฟังนั้นสะสมไว้ในจิตใจได้ สำนึกสม่ำเสมอ และหล่อหลอมรวมกันเข้าเป็นบุคลิกภาพทางความคิดและจริยธรรมที่งดงามของเด็ก ซึ่งจะปรากฏให้เห็นเด่นชัดขึ้นเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ภายหลัง ขณะเดียวกันนิทานเป็นสื่อที่จะ ช่วยส่งเสริมให้เด็กรักหนังสือ และรักการอ่าน ถ้าหากครูจัดหนังสือนิทานดีๆ เหมาะสมกับวัยและ ความสนใจของเด็ก มีภาพโตๆ ชัดเจน สีสนสวยงามมาให้เด็กฟังอย่างสม่ำเสมอ เด็กจะสนใจภาพ เมื่อครูอ่านให้ฟังพร้อมทั้งชี้ภาพให้ดู เด็กจะเกิดความสนใจภาพและสนใจเรื่อง อันจะนำไปสู่การ สนใจตัวอักษร ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมทางด้านจิตใจและเจตคติของเด็กในเรื่องการอ่าน เป็น การกระตุ้นให้เด็กสนใจใคร่รู้ อยากจะอ่านหนังสือให้รู้เรื่องด้วยตนเอง

อภิรดี สีนวล (2547) เด็กปฐมวัยที่มีอายุ 3 - 6 ปี เป็นวัยแห่งการเพื่อฝัน สามารถ สร้างจินตนาการมากมายแต่ความจำกัดทางการรับรู้ที่ขาดประสบการณ์ต่างๆ ฉะนั้นเด็กวัยนี้ที่ เหมาะสมที่อาจจะเสริมเพิ่มพูนประสบการณ์ด้านความคิดสร้างสรรค์โดยการเล่านิทาน เพื่อช่วยให้ เด็กปรับตัวและเตรียมที่จะรับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันได้

จากการศึกษาความสำคัญและประโยชน์ของนิทาน สรุปได้ว่า นิทานจึงมีความสำคัญ ในการช่วยพัฒนาภาษา ส่งเสริมความคิดจินตนาการที่จะนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กได้ เป็นอย่างดี ประสบการณ์จากการฟังนิทานจะทำให้เด็กเกิดการพัฒนาทางด้านอารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา ดังนั้นการเล่านิทานจึงมีความสำคัญต่อการจัดประสบการณ์ในชั้นอนุบาลและเด็กเล็ก เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามต้องการ

2.3 ประเภทของนิทาน

การแบ่งประเภทของนิทาน มีวิธีการกำหนดที่แตกต่างกันไม่มีเกณฑ์ตายตัว แต่ที่นิยม มากคือ การแบ่งนิทานออกเป็นประเภทตามรูปแบบของนิทาน ดังนี้

อรรถัย จันทรวินาคุณวงศ์ (2523: 21) แบ่งนิทานออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. นิทานปรัมปรา หมายถึง นิทานที่มีเรื่องราวสลับซับซ้อน เป็นเรื่องสมมติทั้งบุคคล เวลา และสถานที่ เนื้อที่เรื่องประกอบด้วยอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ตัวเอกมักมีคุณสมบัติพิเศษ เช่น มีเวทมนต์ กล้าหาญ มีไหวพริบ ชื่อสัตย์ เป็นต้น

2. นิทานท้องถิ่น หมายถึง นิทานที่อาศัยเค้าโครงเรื่องจริงเป็นหลัก ตัวละครสำคัญ และสถานที่ที่กล่าวต้องเป็นเรื่องจริงหรือเป็นเรื่องเล่าแฝงความเชื่อเกี่ยวกับกำเนิดของสัตว์ ธรรมชาติ สถานที่ และวีรบุรุษ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 นิทานอธิบายเหตุผล เป็นนิทานที่อธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ทำไมต้องมีพระราหูกับพระจันทร์ ซึ่งเป็นอริกัน ทำไมเสือจึงมีลาย

2.2 นิทานวีรบุรุษ เป็นนิทานที่กล่าวถึงคุณธรรม ความฉลาด ความกล้าหาญ ของบุคคลส่วนมากเป็นวีรบุรุษของบ้านเมือง กำหนดตัวบุคคล เวลา และสถานที่แน่นอนลงไป

3. นิทานเรื่องสัตว์ หมายถึง นิทานที่มีสัตว์เป็นตัวเอก แต่สมมติว่ามีความคิดและการกระทำต่างๆ อย่างมนุษย์เป็นเรื่องสั้นๆ ที่แฝงคติสอนใจ เช่น นิทานชาดก

3.1 นิทานคติธรรม เป็นเรื่องที่กล่าวถึงพฤติกรรมของสัตว์ เล่าเชิงเปรียบเทียบกับชีวิตมนุษย์ เป็นเรื่องสั้นๆ ที่แฝงคติสอนใจ เช่น นิทานอิสป นิทานชาดก เป็นต้น

3.2 นิทานไม่รู้จบ เป็นเรื่องที่มีการเล่าซ้ำเป็นช่วงๆ เหตุการณ์จะดำเนินไปซ้ำๆ เช่นเรื่อง ยายกะตา

วรรณิ ศิริสุนทร (2532: 13-19) แบ่งนิทานสำหรับเด็กออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

1. นิทานพื้นบ้าน (Folk Tales) เป็นเรื่องที่เล่าสืบต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน แบ่งเป็น

1.1 นิทานเกี่ยวกับสัตว์พูดได้ (Talking - Beast Tales)

1.2 นิทานไม่รู้จบ (Commutative Tales)

1.3 นิทานตลกขบขัน (The Drools or Humorous Tales)

1.4 นิทานอธิบายเหตุ (Pourboire Stories or Tales that Tell Why) มีเนื้อเรื่องที่อธิบายหรือตอบคำถามของเด็กๆ ว่า "ทำไม ..." เช่น ทำไมกระต่ายจึงหางสั้น ทำไมน้ำทะเลจึงเค็ม

1.5 เทพนิยาย (Fairy Tales) ตัวละครจะมีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์หรือเป็นผู้วิเศษ สามารถทำสิ่งที่มนุษย์ทั่วไปทำไม่ได้

2. นิทานสอนคติธรรม (Fables) เป็นเรื่องสั้นๆ ตัวละครมีทั้งคนและสัตว์มีโครงเรื่องง่ายใช้บทเรียนที่สอนใจ เช่น นิทานอิสป (Aesop's Fables) นิทานประเภทนี้รวมนิทานเทียบสุภาษิตและนิทานชาดกไว้ด้วย

3. เทพปกรณัม (Myth) เป็นเรื่องที่แสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์ และเรื่องราวในบรรพกาลเกี่ยวกับพื้นที่โลกและพฤติกรรมมนุษย์ที่เทพเจ้าเป็นผู้ควบคุมปรากฏการณ์ทางธรรมชาติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

4. มหาภาพย และนิทานวีรบุรุษ (Epic and Hero Tales) คล้ายกับเทพปกรณัมต่างกันว่าตัวละครของนิทานประเภทนี้มนุษย์ไม่ใช่เทพเจ้า มีการกระทำที่กล้าหาญฟันฝ่าอุปสรรคและประสบผลสำเร็จในที่สุด

5. หนังสือภาพที่เป็นเรื่องอ่านเล่นสมัยใหม่สำหรับเด็กที่มีตัวเอกเป็นสัตว์ (Animal Stories)

ไพวรรณ อินทนิล (2534: 27 - 28) แบ่งนิทานตามรูปแบบ (Form) เป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. นิทานปรัมปราหรือเทพนิยาย (Fairy Tale) มักจะกำหนดสถานที่เลื่อนลอยไม่แน่ชัด เช่น ในกาลครั้งหนึ่งมีเมืองๆ หนึ่ง ตัวละครมีฤทธิ์เดชมาก ถ้าเป็นชายยากจนก็ต้องแต่งงานกับเจ้าสาวสูงศักดิ์ เช่น สังข์ทอง ปลาบู่ สโนว์ไวท์

2. นิทานท้องถิ่น (Legend) หรือเรียกว่า “ตำนาน” มักเป็นเรื่องขนาดสั้นเกี่ยวกับความเชื่อถือชนบทรรมนิยมประเพณี เป็นเรื่องพิสดารแต่ว่าเกิดขึ้นจริงๆ เช่น เรื่องพระยาพาน พระร่วง นิทานท้องถิ่น

3. เทพปกรณัม (Myth) ตัวบุคคลในเรื่องมักเกี่ยวกับความเชื่อ เช่น เรื่องพระ-อินทร์ ท้าวมหาสงกานต์ เมขลา - รามสูร

4. นิทานเรื่องสัตว์ (Animal Tale) แต่มีความประพฤติกรรมเช่นเดียวกับคน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

4.1 นิทานสอนคติธรรม (Fables) คล้ายกับนิทานสอนใจ คือ ตัวเอกต้องเป็นสัตว์ แต่มีคติสอนใจ เช่น ราชสีห์กับหนู

4.2 นิทานประเภทเล่าซ้ำๆ หรือเล่าไม่รู้จบ (Formula Tales) เช่นเรื่องยายกะตามีวิธีการเล่าแบบจำเพาะ

5. นิทานตลกขบขัน (Jest) เป็นเรื่องสั้นๆ จุดสำคัญที่เรื่องไม่น่าเป็นไปได้ อาจจะเป็นเรื่องการแกล้งแกล้อ การแสดงปฏิภาณไหวพริบเป็นการแสดงออกทางด้านอารมณ์ของมนุษย์ที่ต้องการหลุดพ้นจากกรอบของวัฒนธรรม ประเพณี และกิจวัตรขณะนั้นนิทานประเภทนี้จึงรวมไปถึงนิทานเหลือเชื่อ ซึ่งทั้งผู้ฟังและผู้เล่าไม่ตั้งใจในความไม่สมจริงเหล่านั้น

จากการศึกษาประเภทของนิทาน สรุปได้ว่า นิทานมีหลายประเภท ซึ่งแต่ละประเภทมีความแตกต่างกันตามรูปแบบของนิทาน ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยจึงควรใช้หลักเกณฑ์ตามเนื้อหา รูปแบบของนิทานให้เหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก

2.4 นิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย

ได้มีผู้กล่าวถึงนิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ ดังนี้

ฮัค (Huck. 1979: 16-17; อังอิงจาก อภิรติ ศรีนวล. 2547: 30) กล่าวถึงหลักเกณฑ์การเลือกนิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. เป็นเรื่องที่จัดทำขึ้นสำหรับเด็ก
2. โครงเรื่อง (Plot) การดำเนินเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง วางโครงเรื่องไว้น่าติดตามโดยไม่เบื่อ

3. ฉากของเรื่อง สถานที่ เวลาที่เกิดของเรื่อง จุดเริ่มของเรื่อง เกิดที่ใด เวลาใด การดำเนินเรื่องต่อไปต้องสอดคล้องกับจุดเริ่มต้น

4. แกนของเรื่อง (Theme) มีจุดเน้นให้เด็กได้คิด

5. ลักษณะตัวละคร (Characterization) มีลักษณะและพฤติกรรมของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ตัวละครอยู่ในวัยใกล้เคียงกับเด็ก

6. ลีลาของเรื่อง (Style) ภาษาและเรื่องต้องเข้าใจง่าย

ฉวีวรรณ กิनावงศ์ (2526: 127) กล่าวถึง ลักษณะของหนังสือนิทานที่ไม่ควรนำมาเล่าให้เด็กฟังดังนี้

1. เรื่องที่หวาดเสียว น่ากลัวอย่างมีเหตุผล เช่น เรื่องเกี่ยวกับภูตผีปีศาจ

2. เรื่องที่เกี่ยวกับรักใคร่ การหนีตามกันของหนุ่มสาว

3. เรื่องที่เกี่ยวกับการพลัดพรากจากพ่อแม่ และการถูกทอดทิ้ง

4. เรื่องที่เกี่ยวกับความโหดร้ายทารุณ มีการลงโทษอย่างรุนแรงเกินไป มีการลงโทษอย่างเหมาะสมกับความรู้สึกของเด็ก และมีเหตุผลในการลงโทษนั้น และควรมีการให้อภัย ซึ่งกันและกัน เพื่อให้เห็นว่าความยุติธรรมยังมีในโลก

5. เรื่องที่ผู้เล่า (ครูและผู้ใหญ่) ไม่ถนัดที่จะเล่า จะทำให้เด็กมีเจตคติที่ไม่ดีได้

6. เรื่องที่สอดแทรกศีลธรรมมากเกินไป บ่อยเกินไปจนเด็กเบื่อ

ดังนั้นจากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ในการเลือกนิทานให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย มีดังนี้คือ

1. วัยของเด็ก ควรพิจารณาว่าเด็กมีความสนใจ ชอบฟังนิทานประเภทไหน ความยาวของเนื้อเรื่องเหมาะสมกับช่วงความสนใจของเด็ก คือประมาณ 10- 15 นาที หรือ ประมาณ 12 หน้า

2. เนื้อหาสาระ ควรดูว่าเหมาะสมและสอดแทรกข้อคิดคุณธรรมได้มากน้อยเพียงใด เหมาะสมกับวัยของเด็กหรือไม่

3. รูปภาพประกอบ ควรมีสีสันสดใส ขนาดเหมาะสม มีภาพประกอบร้อยละ 60 หรือ ร้อยละ 70 มีเนื้อเรื่องประมาณร้อยละ 40 หรือ ร้อยละ 30 หรือประมาณ 4 : 3

4. รูปเล่มมีขนาดกะทัดรัด เหมาะสมกับมือเด็ก ขนาด 16 หน้าหรือขนาด 17 × 18.50 ซม.

5. ภาษาที่ใช้เป็นภาษาสั้นๆ ง่ายๆ ขนาดของตัวอักษรประมาณ 32 พอยท์หรือ 5 ม. ตัวอักษรไม่ควรเป็นอักษรประดิษฐ์ ควรเลือกใช้ศัพท์หรือตัวอักษรซ้ำจะทำให้เด็กจำได้และเห็นบ่อย

หทัย ตันหยง (2527: 235-236) และพรจันทร์ จันทวิมล (2529: 13) ให้หลักเกณฑ์ในการเลือกหนังสือนิทานสำหรับเด็กเอาไว้ว่า หนังสือนิทานสำหรับเด็กปฐมวัยใช้หนังสือขนาด 16 หน้าหรือขนาด 17 × 18.50 ซม. จำนวน 12 หน้าพร้อมภาพประกอบไม่รวมปกหน้าและปกหลัง มีภาพชัดเจน มีตัวอักษรน้อย จำนวนหน้าละ 5 บรรทัด บรรทัดละประโยค ประโยค 8 คำ (อย่างสูง) หน้าหนึ่งประมาณ 40 คำ หนังสือ 12 หน้า จะบรรจุคำประมาณ 480 คำ

เยาวพา เตชะคุปต์ (2542: 58 - 59) กล่าวถึงลักษณะของหนังสือที่เด็กชอบ ดังนี้

1. เป็นเรื่องที่เด็กนึกฝันต่ออย่างสดใส
2. เด็กชอบเรื่องที่จับด้วยรูปของกิน เพราะเด็กชอบกิน
3. เด็กชอบเรื่องบันเทิง เรื่องเศร้าเด็กไม่ชอบ
4. ชอบดูภาพมากกว่าชอบอ่านเรื่อง เมื่อเด็กเปิดอ่านหนังสือ สิ่งแรกที่เด็กจะดูคือภาพ

และเด็กจะดูทุกอย่างที่อยู่ในภาพ ดังนั้นหนังสือภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด (ในด้านการทำหนังสือ เนื้อเรื่องจะลงมาก่อนภาพ ได้เรื่องเหมาะที่สุด บรรณาธิการจะต้องพยายามให้หน้ากวาดรูปวาดภาพให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่องนั้นๆ)

7. ลักษณะอื่นๆ ได้แก่ ให้ความรักและความสดชื่นแก่เด็กตรงกับความสนใจของเด็ก

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2545: 147-148) ให้หลักเกณฑ์ในการเลือกหนังสือนิทานสำหรับเด็กดังนี้

1. เป็นหนังสือภาพเนื้อหาเรื่องสั้นๆ ส่วนมาก เป็นภาพการ์ตูน ภาพประมาณร้อยละ 60 หรือ 70 เนื้อหาเรื่องประมาณร้อยละ 30 หรือ 40 ภาพอาจจะอยู่ด้านขวา มีคำอธิบายอยู่ด้านซ้าย หรืออยู่ด้านเดียว (สัดส่วนของภาพ: เนื้อเรื่องประมาณ 3: 4)

2. รูปเล่มกะทัดรัด ไม่เล็กและไม่ใหญ่เกินไป อาจใช้สูตรสัดส่วน 4 : 3

3. กระดาษที่ใช้กระดาษอย่างดี หนาแข็งแรง อาจจะเป็นหนังสือทำด้วยผ้า

4. ภาษาที่ใช้ควรเป็นภาษาที่ง่าย ๆ อาจเป็นหนังสือทำด้วยผ้า

5. ตัวอักษรไม่ควรใช้อักษรประดิษฐ์

6. ตัวอักษรควรใช้ตัวโต คำหนา ขนาด 32 พอยท์ (5 มม)

7. เนื้อหาเป็นศัพท์ที่เด็กมักจะพบเห็นในชีวิตประจำวัน เช่น ต้นไม้ ดอกไม้ ปากกา ดินสอ โตะ แก้ว ช้อนส้อม รองเท้า กระเป๋า หมวก ฟีน้า น้ำอา ภูเขาต่ายาย เป็นต้น

8. ควรเลือกใช้คำศัพท์ต่างๆ หรืออักษรซ้ำๆ จะทำให้เด็กจินตนาการในใจจนจำได้ เพราะเห็นบ่อย (Repletion)

9. จำนวนหน้าประมาณ 10-20 หน้า

10. เด็กวัยนี้ไม่มีหนังสือ ตำราเรียน (Text Book) และสารคดี

จากการศึกษานิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่าการเลือกนิทานให้เหมาะสมกับวัยและระดับอายุของเด็ก ควรเลือกนิทานที่มีรูปภาพประกอบ ภาษาที่สละสลวย ฟังแล้วมีความไพเราะ หรือเป็นนิทานที่มีคำคล้องจองกัน เช่น นิทานคำกลอน เป็นต้น เนื่องจากนิทานคำกลอนจะมีภาษา และคำที่สอดคล้องกัน เมื่อเด็กฟังแล้วจะเกิดความไพเราะ สนุกสนาน นอกจากนั้นความยาวของนิทานต้องมีความเหมาะสมกับช่วงความสนใจตามระดับอายุของเด็กด้วย

2.5 รูปแบบของการเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัย

การเล่านิทานถ้าจะเล่าโดยการอ่านหรือการเล่าปากเปล่า โดยไม่เปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการเลย จะทำให้ความสนใจของเด็กลดลง ฉะนั้นครูจึงมีทั้งรูปแบบและวิธีการที่จะช่วยให้บรรยากาศของการฟังนิทานน่าสนใจยิ่งขึ้น ซึ่งมีผู้กล่าวถึงรูปแบบของการเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

ลิโว; และริทซ์ (Livo; & Riet. 1986: 384; อ้างอิงจาก อภริตี ศรีนวล. 2547: 34) กล่าวถึงการเล่านิทานว่า “ผู้เล่านิทานและผู้ฟังนิทานต่างมีประสบการณ์ร่วมกันในการเล่านิทานและแสดงออกในทางสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์จากการฟังนิทานจะทำให้เกิดจากความสามารภซึ่งไม่ใช่เพียงการได้เห็นเท่านั้น แต่เป็นการเฝ้าดูอย่างพินิจพิจารณาไม่ใช่เพียงการได้รับเท่านั้น แต่เป็นการฟังอย่างตั้งใจ ได้ประสบการณ์และรับรู้สิ่งใหม่ๆ”

พงษ์จันทร์ อยู่เป็นสุข (2525: 37) เสนอแนะถึงรูปแบบของการเล่าให้น่าสนใจ

1. การเล่าโดยไม่ใช้อุปกรณ์ใดๆ เลยแต่ใช้เสียงประกอบการเล่าให้น่าสนใจ
  2. การเล่าโดยใช้ภาพประกอบขณะที่เล่า
  3. การเล่าโดยแสดงท่าทางประกอบตามตัวละครในเรื่อง
  4. การเล่าโดยแสดงหุ่นประกอบการเล่า โดยใช้หุ่นตัวละครตามเนื้อเรื่องที่เล่า อาจจะ
- เป็นหุ่นนิ้วมือ หุ่นกระบอก และหุ่นเงา เป็นต้น

ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2526: 131-132) วิไล เวียงวีระ (2528: 70-71) เสนอแนะถึงรูปแบบของการเล่านิทาน ดังนี้

1. การอ่านจากหนังสือนิทาน
2. การใส่หน้ากากหรือแสดงตัวละครในเรื่องโดยคาดไว้บนศีรษะคนเดียว อาจจะแสดงได้หลายๆ บท โดยเปลี่ยนหน้ากาก และเปลี่ยนเสียงไปตามตัวละครนั้นๆ
3. การเล่าโดยใช้เสียงประกอบ ผู้เล่าจะใช้เสียงเพลง หรือเสียงดนตรีประกอบจะช่วยให้เรื่องสนุกสนานหรือน่าตื่นเต้นขึ้น
4. การเล่าโดยใช้นิทานที่ครูอาจจะสร้างขึ้นหรือซื้อมา
5. การเล่านิทานโดยการเล่นนิ้วมือ ให้สำหรับนิทานเรื่องสั้นๆ หรือกลอนสั้นๆ โดยเด็กได้มีโอกาสร่วมกิจกรรม

6. การเล่านิทานประเภทหุ่นต่างๆ เช่น หุ่นมือเชิดหุ่น หุ่นชัก ฯลฯ

ชาญชัย ศรีไสยเพชร (2527: 38-39) เสนอแนะวิธีการเล่านิทานไว้ข้อหนึ่งว่า การเล่านิทาน จะช่วยจูงใจให้เด็กสนใจที่จะดูฟัง และคิดแต่งเชื่อมโยงเรื่องราว ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความคิด ที่ถ่ายทอดเป็นภาพตามจินตนาการให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี การให้ผู้ฟังได้ใช้ความคิดหรือจินตนาการ ในการเล่าเรื่องที่ค้างไว้แล้วให้เด็กแต่งต่อตามจินตนาการ หรือเล่าเรื่องจบแล้วให้ช่วยกันคิดตั้งชื่อเรื่อง จัดว่าเป็นวิธีการเล่านิทาน ที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดีและรวดเร็ว

ลัดดา นีละมณี (2527: 248) กล่าวถึงรูปแบบและวิธีการเล่านิทาน เพื่อให้เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ตลอดจนเกิดความคิดและจินตนาการอย่างเต็มที่ มีวิธีการเล่านิทาน ตลอดจนการสร้างบรรยากาศในขณะที่เล่านิทานไว้ดังนี้

1. การเริ่มต้นเล่า ครูควรมีวิธีการที่จูงใจเด็กด้วยวิธีต่างๆ ที่น่าสนใจ เช่น การใช้เพลง การใช้คำปริศนาคำทาย การใช้รูปภาพ เป็นต้น
2. ขณะที่เล่าควรให้เด็กมีอิสระทั้งในด้านร่างกายและความรู้สึก
3. ผู้เล่าควรมีอารมณ์ร่วมตามเนื้อเรื่องที่เล่า
4. ครูควรมีการใช้ท่าเสียงในการเล่าตามตัวละคร หรือเหตุการณ์นั้นๆ ในขณะที่เล่า
5. ควรใช้ภาพหรือท่าทางประกอบในขณะที่เล่า
6. ควรลำดับเรื่องราวให้เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อนจนเกินไป
7. ให้ความสนใจกับเด็กทุกคนอย่างทั่วถึง
8. ควรใช้ภาษาที่เหมาะสมกับเด็ก
9. ไม่เน้นการสั่งสอนมากเกินไปจนเด็กขาดสนุกสนาน
10. เพื่อให้การเล่านิทานมีประสิทธิภาพและครูสามารถดูแลเด็กได้อย่างทั่วถึง ครูควรจัดกลุ่มผู้ฟังไม่มากและน้อยจนเกินไป ทั้งนี้เพื่อให้เด็กสามารถดูภาพในหนังสือนิทานได้อย่างชัดเจน ซึ่งในการเล่านิทานแต่ละครั้งของครู ควรคำนึงถึงรูปแบบและวิธีการอยู่เสมอ เพื่อให้การเล่านิทานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้เด็กเกิดความสนุกสนานในขณะที่ครูเล่านิทาน ขณะเดียวกันครูต้องคอยสังเกตพฤติกรรมในขณะที่เด็กฟังนิทานด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการวัดประเมินพัฒนาการในขณะที่เด็กฟังนิทานได้อีกด้วย

เกริก ยूनพันธ์ (2539: 37) เสนอรูปแบบของการเล่านิทาน ไว้ดังนี้

1. การเล่านิทานแบบปากเปล่า
2. การเล่านิทานแบบวาดไปเล่าไป
3. การเล่านิทานใช้สื่อหรืออุปกรณ์ประกอบ

วิธีการเล่านิทานดังกล่าวข้างต้น ช่วยให้เด็กเกิดความสบายใจ มีความรู้สึกที่เป็นอิสระ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เกิดทัศนคติที่ดี นอกจากนี้การเล่านิทานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น วิธีการเล่านิทานไม่จบเรื่องสมบูรณ์เป็นวิธีการหนึ่งซึ่งช่วยเสริมสร้างความคิด พัฒนาทักษะการฟัง การพูด และเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดสร้างสรรค์

จากการศึกษารูปแบบและวิธีการเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่า การเล่านิทานเพื่อให้เด็กได้เกิดความสุข สนุกสนานและได้ประโยชน์จากการฟังนิทานสามารถนำข้อคิดจากนิทานไปปรับใช้ให้เข้ากับชีวิตประจำวันได้นั้น ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการเล่านิทาน ตลอดจนมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างครูกับเด็กจะทำให้การเล่านิทานบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ต้องการ

2.6 การเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมจากนิทานคำกลอนสามารถจัดได้หลากหลายรูปแบบ ในที่นี้จะกล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัยตามหัวข้อต่อไปนี้

2.6.1 ความหมายของการเล่านิทาน

สำหรับความหมายของการเล่านิทานได้มีผู้กล่าวถึงไว้ ดังนี้

ลัดดา นีละมณี (2527: 24) ให้ความหมายของการเล่านิทานไว้ว่าการเล่านิทานหมายถึง การนำวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการที่นำมาเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ อารมณ์ ความรู้สึก ความสนใจ ประสบการณ์และวิธีการที่ควรส่งเสริมให้เด็กเล็ก ๆ ใช้ เพื่อเล่านิทานให้เพื่อน ๆ ชมและฟังบ้าง เนื่องด้วยเด็กมีจินตนาการ และมโนภาพสูงมากอยู่แล้ว เด็กสามารถจะช่วยกันเล่านิทานโดยแต่งเรื่องนิทานใหม่แปลก ๆ ขึ้นเอง ซึ่งการเล่านิทานโดยให้เด็กเป็นผู้เล่านั้น สามารถทำได้หลาย รูปแบบคือ 1) การเล่านิทาน โดยเด็กเป็นผู้เล่าด้วยตนเอง 2) การเล่านิทานจากหนังสือภาพ 3) การเล่านิทานต่อจากเรื่องที่ไม่จบสมบูรณ์ 4) การขยายเรื่องราวจากนิทานที่ได้ฟัง

วรรณิ ศิริสุนทร (2532: 100) กล่าวถึงวิธีการเล่านิทานดังต่อไปนี้

1. ผู้เล่าควรเล่าตามลำดับเหตุการณ์ ไม่กระโดดข้ามไปมาเพราะผู้ฟังจะสับสน ควรเริ่มต้นเรียงลำดับจากบทนำหรือคำนำ เนื้อเรื่อง และบทสรุป

1.1 บทนำ (Introduction) เป็นการเกริ่นนุ้พื้นที่ให้เด็กทราบก่อนว่าจะพูดเรื่องอะไรเป็นวิธีการรวบรวมสมาธิของผู้ฟังนิทานให้มีจุดศูนย์กลางอยู่ที่ผู้เล่านิทานและกระตุ้นให้เด็กสนใจอยากฟัง

1.2 ควรบอกให้เด็กทราบว่าเรื่องที่เล่าเป็นเรื่องประเภทอะไร เช่น เป็นเรื่อง การผจญภัยของสัตว์ผู้น่ารัก เป็นเรื่องความรักความเสียสละของแม่ เป็นสารคดีท่องเที่ยวไปในที่ที่มีสิ่งประหลาดมหัศจรรย์ เป็นสารคดี ชีวิตประวัติจริงของกษัตริย์อังกฤษ เป็นต้น

1.3 ควรบอกให้เด็กทราบว่าตัวละครอะไรบ้าง เขาจะรู้สึกเกิดความสัมพันธ์ส่วนตัวกับตัวละครล่วงหน้า และทำให้อยากฟังต่อ เช่น “นิทานที่จะนำมาเล่าในวันนี้ เป็นเรื่องความเสียสละระหว่างสัตว์ตัวใหญ่มากคือ ช้าง กับ สัตว์ตัวเล็ก ตัวเล็กมากเลยคือหอกทากหนู ๆ รู้จักช้างไหมคะ...แล้วหอยทากรู้จักไหมคะ”

1.4 ควรแนะนำ อธิบาย หรือใช้ภาพประกอบเกี่ยวกับตัวละคร หรือคำศัพท์ที่เด็กไม่รู้จัก เช่น “นี่ไงคะรูปหอยทาก (ชูรูปภาพให้ดู) นี่ตุ๊กตารูปหอยทากเหมือนหอยทากแต่ทำตัวใหญ่กว่าตัวจริงของหอยทาก...” หรือ “วันนี้จะเล่าเรื่องพญาวานรกับต้นอ้อ” ซึ่งเป็นเรื่องความเฉลียวฉลาดและความดีของพระพุทธรเจ้า แต่เป็นตอนที่พระพุทธรเจ้าเกิดเป็นพญาวานร วานรแปลว่า ลิง พญา แปลว่า หัวหน้า หรือ ผู้ที่เป็นใหญ่ที่สุดในกลุ่ม เพราะฉะนั้นพญาวานร แปลว่า... (หยุดให้เด็กพูดต่อเองแล้วผู้เล่าสรุป) จำเป็นที่ผู้เล่าจะต้องขจัดข้อสงสัยของผู้ฟังก่อนเริ่มต้นเล่า

มิฉะนั้นผู้ฟังจะงงไม่รู้เรื่อง หรือขณะที่เล่าอยู่อาจจะถูกผู้ฟังซักถามขัดจังหวะทำให้การเล่าเรื่องไม่ต่อเนื่อง

1.5 ปัญหาและความขัดแย้งในเรื่องอาจจะเป็นผลที่ทำให้เด็กผู้ฟังกลายเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ในนิทานนั้นจะทำให้เด็กสนใจ ใจจดใจจ่ออยู่กับการฟังผู้เล่าเล่านิทาน เช่น “ถ้ามีตุ๊กตาสวย ๆ ใส่เสื้อผ้าน่ารัก หนู ๆ ทุกคนอยากได้ใช่ไหมคะ แต่มีตุ๊กตาตัวหนึ่งเป็นตุ๊กตาไม้ เก่าทรุดโทรม ผุเน่าจับดูสกปรกทั้งตัว มีใครอยากได้บ้างคะ ? ไม่มีใครอยากได้เลย แต่เจ้าตุ๊กตาผู้น่าสงสารตัวนี้มันผืนที่จะเป็นที่รักของเด็กสักคนหนึ่ง...”

1.6 ผู้เล่าต้องใช้วิจารณญาณในการตัดส่วนที่ไม่เหมาะสมออกไปและหาสิ่งที่น่าสนใจนำมาใช้กล่าวเป็นบทนำ

2. เนื้อเรื่อง ผู้เล่าจะต้องอ่านเนื้อเรื่องให้แตก ให้เข้าใจ ความสัมพันธ์ของกลุ่มความคิดและจะเห็นสถานการณ์หรือเหตุการณ์สำคัญของเรื่องคือ จุดสุดยอดของเรื่อง (Climax) เด่นชัดขึ้น เหตุการณ์สำคัญแต่ละตอนมีวัตถุประสงค์ และอาจมีตัวละครเพิ่มขึ้นทำให้เหตุการณ์เข้มข้นขึ้น หรือทำให้สถานการณ์ที่เครียดคลี่คลายลง เมื่อทำความเข้าใจกับเนื้อเรื่องจนกำหนดได้แล้วว่าจุดสุดยอดของเรื่องอยู่ตอนใด ผู้เล่าต้องไม่ลืม เมื่อเล่าไปก็ควรทำให้สถานการณ์สำคัญดำเนินต่อไปเรื่อย ๆ ให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกตื่นเต้น รู้สึกว่าเหตุการณ์ถึงขีดสุดจนถึงจุดที่น่าตื่นเต้นที่สุดของเรื่อง

3. บทสรุป (Conclusion) จะต้องสั้นกะทัดรัด เพราะผู้ฟังผ่านความรู้สึกตื่นเต้นถึงจุดสุดยอดแล้ว ถ้ายืดเรื่องให้ยาวต่อไปอีกก็ไม่มีประโยชน์จะทำให้ผู้ฟังไม่สนใจทั้งนิทานและผู้เล่านิทาน อย่างไรก็ตามก็ควรแทรกข้อคิดปลูกฝังนิสัย คุณธรรม จริยธรรม และทัศนคติ โดยไม่让孩子รู้สึกตัวว่าถูกสอน เช่น ซักถามเกี่ยวกับตัวละครที่เด็กชอบและไม่ชอบ

สรุปได้ว่า การเล่านิทานเป็นการนำวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการที่นำมาเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ อารมณ์ ความรู้สึก ความสนใจ ซึ่งนิทานจะสามารถสร้างให้กับเด็กได้ตื้นนั้นขึ้นอยู่กับวิธีการที่ครูใช้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้รับประสบการณ์จากการฟังนิทาน และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2.6.2 หลักการเลือกนิทานสำหรับเด็กปฐมวัย

การเลือกนิทานสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น เมื่อครูนำมาเล่า หรืออ่านให้เด็กปฐมวัยฟัง ต้องเป็นเรื่องที่ครูพิถีพิถัน และพิจารณาเรื่องที่จะนำมาเล่าให้รอบคอบ ทั้งนี้เพราะการฟังนิทานเป็นกิจกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อจิตใจและพฤติกรรมของเด็ก ดังนั้นเมื่อจะเลือกนิทานมาเล่าหรืออ่านให้เด็กฟังครูจึงต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องและใช้ความละเอียดอ่อนเป็นพิเศษ

ดวงเดือน แจ่มสว่าง (2542: 44) กล่าวถึงลักษณะของนิทานที่ควรเลือกและไม่ควรเลือกมาเล่าให้เด็กปฐมวัยฟังว่ามีดังต่อไปนี้

1. นิทานที่ควรเลือกมาเล่าควรมีลักษณะดังนี้

1.1 นิทานที่ครูเลือกจะต้องเหมาะสมกับวัย ความพร้อมและวุฒิภาวะของเด็ก ดังได้กล่าวแล้วว่าเด็กยังเล็ก เนื้อเรื่องของนิทานจะต้องเป็นเรื่องที่แสดงข้อเท็จจริงเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดที่ถูกต้อง สำหรับเด็กโตครูควรนำเรื่องที่แปลก ๆ มหัศจรรย์เพื่อฝันมาเล่า และไม่ควรจะเป็นเรื่องที่ซ้ำกับเรื่องเดิม

1.2 นิทานเรื่องนั้นสนองความต้องการพื้นฐานและความต้องการตามธรรมชาติของเด็กได้มากน้อยเพียงไร อย่างน้อยที่สุดนิทานเรื่องนั้นจะต้องทำให้เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินเช่นมีเรื่องของกิน การเล่นและการท่องเที่ยว เป็นต้น

1.3 นิทานควรจะได้มีส่วนในการกระตุ้น ปลุกเร้าจินตนาการของเด็ก เนื้อหาจึงควรมีสิ่งที่เป็นสุนทรียภาพความงดงาม ตื่นตาตื่นใจปรากฏอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่เด็กอยู่ในช่วงอายุ 4 - 6 ขวบ ซึ่งเป็นช่วงที่เด็กกำลังพัฒนาความคิดเชิงจินตนาการ ดังนั้นการเลือกเรื่องนิทานมาเล่าหรืออ่านให้เด็กวัยนี้ฟัง ควรจะเลือกเรื่องที่มีการพรรณนาถึงความงดงามของธรรมชาติ ความงดงามของนางฟ้าหรือความน่ารักน่าเอ็นดูของสัตว์ตัวเล็ก ๆ ฯลฯ

1.4 นิทานที่นำมาเล่าหรืออ่านให้เด็กปฐมวัยฟัง จะต้องเป็นวรรณกรรมที่ดี ทั้งโครงเรื่องพฤติกรรมที่เด่นชัดของตัวละคร แนวความคิดที่สร้างสรรค์ และภาษาที่เหมาะสม ชัดเจน ง่าย และเป็นภาษาที่สุภาพ เสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาแก่เด็ก ๆ ในการเผชิญอุปสรรค และความยากลำบากด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์ ใช้ความพากเพียร มานะอดทน และสติปัญญาในการแก้ไขปัญหา

1.5 เลือกนิทานที่มีเนื้อหาหลากหลาย ตัวละครเอกอยู่ในวัยเดียวกับเด็ก แม้ว่าตัวละครจะเป็นสัตว์ก็ต้องมีพฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นเด็กเช่นเดียวกับผู้ฟัง ในการเลือกนิทานมาเล่าหรืออ่านแต่ละครั้งควรจะให้มีเนื้อเรื่องที่แตกต่างกันออกไปหลาย ๆ แนว สำหรับเด็กเล็ก ๆ อาจจะต้องการฟังเรื่องเดิมซ้ำ ๆ ได้ แต่ถ้าเป็นเด็กที่โตแล้วการนำเรื่องแนวเดียวกันมาเล่าบ่อย ๆ จะทำให้เขาเบื่อหน่ายได้

1.6 นิทานที่ดีควรมีการแทรกบทดลกขบขัน แต่ต้องเป็นบทดลกที่ไม่หยาบคาย สิ่งที่ครูควรระมัดระวังเป็นอย่างยิ่งคืออย่าเลือกนิทานที่มีบทดลกขบขันที่มีลักษณะเป็นการ กลั่นแกล้งให้ผู้อื่นเจ็บปวดซึ่งลักษณะเช่นนี้อาจจะทำให้เด็กเอาอย่างได้ ครูจึงควรเลือกนิทานที่เหมาะสมกับเด็ก

1.7 นิทานที่มีเนื้อหาสาระที่มุ่งให้เด็กได้ขยายประสบการณ์ ได้รับข้อมูล ข่าวสารแปลกใหม่ก็เป็นนิทานที่ครูสมควรจะเลือกมาเล่าให้เด็ก ๆ ฟังโดยพิจารณาให้เหมาะสมกับช่วงอายุ วุฒิภาวะและประสบการณ์พื้นฐานเดิมของเด็ก

1.8 นิทานที่สมควรแก่การเลือกมาเล่าหรืออ่านให้เด็กฟังควรจะเป็นนิทานที่ช่วยปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีงามให้แก่เด็ก ๆ ลักษณะตัวเอกที่ปรากฏในนิทานจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับเด็ก ๆ หรืออาจจะเป็นตัวแบบที่มีพฤติกรรมไม่ดีในเบื้องต้น แล้วกลับแปรเปลี่ยนนิสัยไปในทางที่ถูกต้องดีงาม มีจรรยาบรรณที่น่าชื่นชม และมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับในที่สุด

1.9 นิทานที่ช่วยเสริมสร้างจริยธรรมและคุณธรรมที่ง่าย ๆ ซึ่งเด็กระดับปฐมวัยสามารถทำได้ เช่น เรื่องที่มีเนื้อหาสาระประเภทชี้ให้เห็นให้เด็กรู้จักช่วยเหลือตนเอง เชื่อฟัง พ่อ แม่ ครู เก็บข้าวของของตนเองได้ รักษาสุขภาพอนามัยส่วนตน อาทิ การแปรงฟัน ชักเสื้อผ้า ขัดรองเท้า หวีผม ฯลฯ การปฏิบัติตามกฎระเบียบของบ้านและของโรงเรียน การดูแลรักษาเครื่องใช้ การเอื้อเฟื้อแบ่งปันของเล่นให้เพื่อน การไม่หัวเราะเยาะความพิการของเพื่อนหรือเมื่อเพื่อนได้รับบาดเจ็บ

2. ลักษณะของนิทานที่ไม่ควรเลือก มีลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (ดวงเดือน แจ่มสว่าง. 2542: 54)

2.1 ครูไม่ควรเลือกนิทานประเภทที่แสดงเนื้อหาสาระที่ขัดต่อกฎหมายและขัดต่อศีลธรรม ประเภทที่ตัวเอกทำความผิดแล้วใช้ปัญญาหลบเลี่ยงความผิดไปได้ เพราะนั่นคือการสร้างความคิดรวบยอดที่อาจจะทำให้เด็กเกิดลักษณะ “เห็นผิดเป็นชอบ” ขึ้นได้ เช่น นิทานพื้นบ้านประเภท ศรีธนญชัย ซึ่งใช้เล่ห์เพทุบายแก้ปัญหามา และการแก้ปัญหานั้นได้สร้างความวุ่นวายเสียหายแก่ผู้อื่น นิทานเช่นนี้ไม่ควรนำมาเล่าให้เด็กปฐมวัยฟังโดยเด็ดขาด ทั้งนี้เพราะวุฒิภาวะของเด็กปฐมวัยยังไม่ถึงขั้นที่จะแยกแยะเหตุผลชั่วที่ซับซ้อนเช่นนั้นได้

2.2 ครูไม่ควรเลือกนิทานประเภทที่ตัวละครมีความสามารถเกินจริงเหนือมนุษย์อย่างมากมาย ดังได้กล่าวแล้วในเบื้องต้น ซึ่งอาจทำให้เด็กเลียนแบบและอาจทำให้ตนเองและผู้อื่นได้รับอันตรายได้ หรือถ้าหากจะนำมาเล่าก็ไม่ควรจะเน้นบทบาทเหนือมนุษย์ดังกล่าวให้เป็นที่สนใจของเด็กมากเกินไป จุดที่ครูควรเน้นในนิทานประเภทนี้ก็คือการเน้น เรื่อง ความมานะอดทน พากเพียรพยายาม ใช้สติปัญญาแก้ไขปัญหาและอุปสรรคให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

2.3 ครูควรระมัดระวังไม่เลือกนิทานประเภทที่แสดงความรุนแรงของอารมณ์มนุษย์ ซึ่งจะก่อให้เกิดความสะเทือนใจแก่เด็ก ๆ เช่น เรื่องที่มีการฆ่าฟัน ต่อกันอย่างดุเดือด การทารุณกรรม ความเจ็บปวดทุกข์ทรมานแสนสาหัส หรือเรื่องประเภทที่สร้างความผิดหวัง เศร้าสลดใจแก่เด็ก ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวเอกซึ่งเป็นเด็กวัยเดียวกับผู้ฟัง

2.4 ครูไม่ควรเลือกเรื่องที่จบในลักษณะโศกนาฏกรรม (Tragedy) เนื่องจากอาจทำให้เด็กโศกเศร้าและเสียใจ แต่ควรเลือกเรื่องที่จบในลักษณะสุขนาฏกรรม (Comedy) นั่นคือควรจบในลักษณะที่เด็ก ๆ จะรู้สึกอímอกอímใจเป็นสุขเพลิดเพลิน เมื่อเด็กฟังนิทานจบแล้วยังมีภาพแห่งความสุขสมหวังของตัวเอกติดอยู่ในความรู้สึกทำให้เด็กประทับใจและมีความสุข

สรุปได้ว่า นิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยควรเป็นนิทานที่มีเนื้อหาสั้น กระชับ การดำเนินเรื่องไม่ซับซ้อน คำเขียนซ้ำ ๆ รูปภาพชัดเจน ไม่ซับซ้อนเกินไป ไม่แสดงอารมณ์รุนแรงหรือก้าวร้าว เพราะอาจทำให้เด็กโศกเศร้าเสียใจ ดังนั้นควรเป็นนิทานที่มีความสุขสมหวังเพื่อเด็กจะได้รู้สึกอímอกอímใจเมื่อได้ฟังนิทานจบแล้ว

2.6.3 การเตรียมตัวก่อนเล่านิทาน

การเตรียมตัวก่อนเล่านิทานเป็นสิ่งที่จำเป็น โดยเฉพาะผู้ที่เริ่มหัดเล่านิทานใหม่ๆ ครูบางคนอาจรู้สึกว่าการเล่านิทานเป็นเรื่องยากมาก บางคนอาจคิดว่า จำเป็นต้องจำเนื้อเรื่องให้ได้ คำต่อคำการเล่านิทานไม่มีวิธีใดที่ดีที่สุด เพียงแต่ผู้เล่าจะต้องรู้จักและเข้าใจเรื่องที่เล่าอย่างแจ่มแจ้ง เพื่อให้การเล่านิทานดำเนินไปตามลำดับของเรื่อง และเพื่อป้องกันการลืมพรทิพย์ วินโกมินทร์ (2542: 30-32) กล่าวว่าผู้เล่าควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. อ่านเรื่องนั้นโดยตลอดอย่างช้าๆ แล้วลองคิดสร้างภาพในจินตนาการเกี่ยวกับตัวละครและเหตุการณ์ในเรื่องเป็นลำดับ ปิดหนังสือ ลองคิดทบทวนภาพที่คิดสร้างไว้
2. อ่านเรื่องอีกครั้ง แล้วพิจารณาว่าจะเล่าให้เหมือนกับต้นฉบับเดิมทุกอย่าง หรือจะเรียบเรียงคำพูดใหม่ โดยไม่ให้เสียเค้าโครงเรื่องเดิม และรักษาส่วนดีไว้ด้วย และจะตัดข้อความปลีกย่อยตอนใดทิ้งบ้าง
3. เขียนสังเขปเรื่องเป็นข้อ ๆ เพื่อให้เรื่องดำเนินไปตามลำดับไม่สับสน และเพื่อกันลืมควรบันทึกข้อความหรือสำนวนดี ๆ ไว้ พยายามใช้คำพูดของตัวละคร
4. วางแผนที่จะหาวิธีการเริ่มต้นเล่านิทานที่น่าสนใจ หลีกเลียงการบรรยายที่ไม่จำเป็น
5. หากความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ เพิ่มเติม เช่น ความรู้เกี่ยวกับตัวละคร ขนบธรรมเนียมประเพณี และสภาพแวดล้อมอื่น ๆ
6. เลือกรูปวิธีการเล่านิทานตามที่เห็นว่าเหมาะสม การเล่านิทานอาจทำได้หลายแบบ ตั้งแต่วิธีการอย่างง่าย ๆ คือ การเล่าด้วยปากเปล่า โดยไม่ต้องใช้อุปกรณ์เลย หรืออาจมีอุปกรณ์ประกอบก็ได้
7. ครูควรเตรียมวิธีการบางอย่างที่จะนำมาใช้เพื่อให้เด็กเจียบเสียง และพร้อมที่จะฟังนิทาน เช่น การเล่นกับนิ้ว หรือเพลงสั้น ๆ ที่เด็กสนใจ ฯลฯ วิธีการเหล่านี้จะช่วยให้เด็กได้คลายความกระวนกระวายหรือความอยู่ไม่สุขลงได้ เมื่อเด็กพร้อมที่จะฟังแล้ว ครูจึงเริ่มเล่านิทาน
8. ทดลองเล่า ผู้เริ่มเล่านิทานใหม่ ๆ ควรทดลองเล่าเรื่องนั้นให้ขึ้นใจ โดยหัดเล่าดัง ๆ เพื่อทดสอบน้ำเสียง หรือฝึกเล่าหน้ากระจก เพื่อสังเกตท่าทางของตนเอง ซึ่งศิลปะการเล่านิทานมี 2 อย่าง คือ

8.1 การใช้เสียง น้ำเสียงหรือเสียงในการเล่า ต้องส่งความรู้สึกให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์คล้อยตามผู้เล่า เพราะเสียงจะเป็นสื่อที่แสดงความรู้สึกได้ดี เช่น

เศร้าโศก เสียงตอ้งเบา สั้นเครือ กิริยาท่าทางต้องอยู่ในสภาพสิ้นหวัง
 ตื่นเต้น เสียงควรฟังชัดเจน สั้นเร็ว เสียงผู้ชาย หัวใหญ่
 เสียงผู้หญิง นุ่ม แหลมเล็กน้อย

การเล่านิทานไม่ควรใช้เสียงระดับเดียวกันควรมีสองต่ำ หนักเบา บางที่อาจขาดหายไป หรือหยุดเล็กน้อย เพื่อทำให้ผู้ฟังตั้งใจ สนใจติดตามเรื่องยิ่งขึ้น

8.2 ท่าทาง เป็นส่วนประกอบสำคัญที่ต้องสัมพันธ์กับน้ำเสียง ซึ่งจะช่วยนำความรู้สึกของผู้ฟังให้คล้อยตามไปด้วย ผู้เล่าไม่จำเป็นต้องใส่ท่าทางมากนัก แต่ต้องสัมพันธ์กับอารมณ์ในขณะที่เล่า ผู้ฟังจึงจะเกิดความรู้สึกคล้อยตาม ผู้เล่าจะต้องใช้ท่าทางประกอบเล็กน้อย เช่น ขยับแขน ขา พยักหน้า โยกตัว หรือทำมือประกอบ ท่าตาโต เมื่อถึงตอนน่ากลัว ตกใจหวาดเสียว พยายามให้ความรู้สึกออกทางนัยน์ตามากที่สุด และพยายามกวาดสายตามองดูเด็กให้รอบ ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เล่าและผู้ฟังมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน

ดังนั้นก่อนเล่านิทาน ผู้เล่าควรถามตัวเองว่า จำสิ่งต่างๆ ได้ดีแล้วหรือยัง เช่น การเริ่มต้นของนิทาน ลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ ข้อความที่ไพเราะบางตอน บทสนทนาของตัวละครในเรื่อง ฯลฯ หากยังจำไม่ได้หมด ผู้เล่าควรเตรียมตัวใหม่ให้พร้อมก่อน

2.6.4 การเล่านิทาน

พรทิพย์ วินโกมินทร์ (2542: 32-33) เสนอว่าการเล่านิทานควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดผู้ฟังให้นั่งเรียบร้อยและสบาย เป็นกลุ่มหรือครึ่งวงกลมบนเก้าอี้ หรือบนพื้นก็ได้ ควรให้เด็กนั่งหันหลังให้หน้าต่าง จะได้ไม่เห็นสิ่งอื่นที่ดึงดูดความสนใจไป และควรให้เด็กนั่งห่างจากของเล่นที่จะทำให้วอกแวก ครุอาจหาจากบังไม่ให้เด็กมองเห็นของเล่นเหล่านั้นก็ได้
2. ผู้เล่าควรนั่งบนเก้าอี้เตี้ยๆ เพื่อให้ผู้ฟังมองเห็นได้อย่างทั่วถึง และได้ยินเสียงผู้เล่าชัดเจน
3. ผู้เล่าต้องใช้เสียงดังพอที่จะได้ยินทั่วถึงกันด้วยเสียงธรรมชาติของตัวเอง ไม่ใช่ตะโกน ต้องออกเสียงชัดเจน จังหวะการพูดให้พอเหมาะ ไม่เร็วหรือช้าเกินไป ใช้น้ำเสียงเหมาะกับตัวละครในเรื่อง ไม่พูดผิดๆ ถูกๆ หรือหยุดนานเกินไป เว้นจังหวะให้พอเหมาะ เด็กเล็กมักชอบเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น ลดพัด ก็ควรเติมคำว่า “หวิวๆ” หมาเห่า “โฮ้ง โฮ้ง” ฯลฯ ถ้าผู้เล่าใช้เสียงตามธรรมชาติเหล่านั้นมาประกอบด้วยยิ่งดี จะทำให้เด็กสนใจยิ่งขึ้น และผู้ฟังจะมีความรู้สึกเหมือนกับสัมผัสเหตุการณ์นั้นด้วยตนเอง
4. ขณะที่เล่า อาจทำท่าทางประกอบด้วยก็ได้ แต่ต้องเป็นท่าทางที่น่าดู ไม่ได้แกล้งทำจนผิดธรรมชาติ และอย่าแสดงท่าทางมากเกินไป
5. ผู้เล่าต้องไม่ออกนอกเรื่องหรือเล่าเรื่องอื่นแทรก จะทำให้ผู้ฟังเข้าใจไขว้เขว และอย่าสอดแทรกเรื่องศีลธรรมมากเกินไป จะทำให้เด็กเบื่อ
6. ผู้เล่าจะต้องทำให้สนุกไปตามเนื้อเรื่องด้วย ต้องไม่ฝืนใจเล่า การเล่านิทานจึงจะออกรสสนุกสนาน
7. พยายามถ่ายทอดเรื่องที่เล่าให้เป็นภาพที่มีชีวิตโดยบรรยาย บุคลิกลักษณะของตัวละครให้ชัดเจน บรรยายสถานที่ที่เกิดขึ้นให้มีลักษณะใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด และทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกว่าตนเองได้เข้าไปนั่งอยู่ ณ ที่นั้นด้วย
8. เลือกเฟ้นถ้อยคำหรือสำนวนให้เหมาะกับระดับของผู้ฟัง

9. ขณะเล่านิทานทำให้สบาย ๆ และมองผู้ฟังอย่างทั่วถึงทุกคน ในขณะที่เล่า หากผู้ฟังแสดงความไม่สนใจ ผู้เล่าควรใช้ไหวพริบแก้ไขวิธีการเล่าให้ตื่นเต้นเร้าใจยิ่งขึ้น

10. ควรคำนึงถึงระยะเวลาให้พอเหมาะกับความสนใจของผู้ฟังด้วยโดยจะต้องดูวัยของผู้ฟัง เพราะระดับความสนใจของเด็กในแต่ละวัยแตกต่างกัน เช่น เด็กอายุประมาณ 5 ขวบ จะมีความสนใจประมาณ 15 นาที ดังนั้น นิทานจึงไม่ควรเล่าเกิน 15- 20 นาที เพราะถ้านานเกินไปเด็กจะเบื่อ และจำนวนเรื่องที่เล่าก็ไม่ควรเล่าเกินคราวละ 2 เรื่อง

11. ควรกำหนดเวลาเผื่อไว้สำหรับคำถามหรือข้อวิจารณ์ของเด็ก แต่ครูไม่ควรตั้งคำถามให้เด็กอภิปราย เพราะจะทำให้เด็กหมดสนุก ถ้าในระหว่างการเล่าเรื่อง เด็กขัดจังหวะหรือซักถามครูควรบอกให้รอจนเล่าเรื่องจบก่อน ในบางครั้ง การที่เด็กขัดจังหวะซักถาม เป็นสิ่งที่ดี ควรอนุญาตให้เด็กทำได้ แต่การขัดจังหวะบ่อย ๆ จะทำให้เรื่องหมดสนุก ถ้าหากมีเด็กบางคนไม่ยอมฟังเลยในเวลาเล่านิทาน แม้แต่ว่าจะให้มานั่งติดกับครู แล้วก็ตาม ครูอาจจัดให้มีผู้เล่านิทานให้เด็กคนนั้นฟังเพียงลำพัง โดยเลือกเรื่องที่เด็กสนใจ

2.6.5 วิธีการเล่านิทาน

พ่อแม่ หรือปู่ย่าตายาย มักจะเล่านิทานให้เด็กฟังตั้งแต่เด็ก ครูก็มักจะเล่านิทานให้เด็กฟังจำนวนมาก ๆ จึงต้องมีวิธีการหรือกลยุทธ์ในการเล่าพอสมควร จึงจะสามารถเรียกความสนใจจากเด็ก ๆ ได้ เพราะพ่อแม่หรือปู่ย่าตายายที่เล่านิทานให้ลูกหลายฟังนั้น จะมีสิ่งหนึ่งรวมเข้าไปด้วย คือ ความรักความอบอุ่น แต่ครูเล่านิทานหน้าห้องหรือเล่าต่อหน้าเด็กจำนวนมาก จึงเป็นการยากที่จะส่งกระแสความรัก ความอบอุ่นได้ทั่วถึง จึงต้องมีวิธีอื่น ๆ มาผสมด้วย เด็กจึงจะสนใจวิธีการเล่านิทาน พ่อจะแบ่งออกได้ดังนี้คือ เล่าปากเปล่า เล่าโดยใช้หนังสือประกอบการเล่า เล่าโดยใช้ภาพประกอบ เล่าโดยใช้สื่อใกล้ตัว เล่าโดยใช้ศิลปะและเล่าโดยใช้หุ่นประกอบ

มีผู้กล่าวถึงวิธีการเล่านิทานเอาไว้ ดังนี้

ปรีดา ปัญญาจันทร์ และชิวัน วิสาสะ (2537: 22-86) เสนอแนะวิธีการเล่านิทานแบบเล่าปากเปล่า เล่าโดยใช้หนังสือประกอบการเล่า เล่าโดยใช้ภาพประกอบ เล่าโดยใช้สื่อใกล้ตัว และเล่าโดยใช้ศิลปะ ซึ่งวิธีการเล่านิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย สรุปได้ดังนี้

1. เล่าปากเปล่า การเล่าแบบนี้ ผู้เล่าต้องเตรียมตัวเองให้พร้อมพอสมควร เพราะจุดสนใจของเด็กที่กำลังฟังนิทานจะอยู่ที่ผู้เล่าเท่านั้น วิธีเตรียมตัวในการเล่านิทานมีดังนี้

1.1 เตรียมตัวด้านเนื้อหาของนิทาน

1.1.1 อ่านนิทานที่จะเล่าและทำความเข้าใจกับนิทานเสียก่อน

1.1.2 จับประเด็นสาระในนิทานให้ได้ว่า จะเล่าอะไรให้เด็กฟัง

1.1.3 แบ่งขั้นตอนของนิทานให้ดี

1.1.4 การนำเสนอขั้นตอนของนิทานในขณะที่เล่า ไม่จำเป็นต้อง

เหมือนกับที่อ่านเสมอไป

1.1.5 เพิ่มหรือลดตัวละครเพื่อความเหมาะสมในการเล่า

1.1.6 กำหนดระยะเวลาในการเล่าให้เหมาะสมกับความสนใจของเด็กที่สำคัญคือ ผู้เล่าต้องสามารถปรับนิทานให้สอดคล้องกับความสนใจของเด็กได้ด้วย เพราะถ้าเห็นว่าเด็กกำลังสนุกสนานก็เพิ่มเนื้อหาเข้าไปได้

1.2 น้ำเสียงที่จะเล่า ผู้เล่านิทานให้เด็กจำนวนมากฟัง ไม่จำเป็นต้องทำเสียงเล็ก เสียงน้อยเก่ง แต่ผู้เล่าต้องมีน้ำเสียงที่น่าฟัง ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นเสียงไพเราะและที่สำคัญที่สุดคือการเว้นจังหวะ การเน้นเสียงให้ดูน่าสนใจ ไม่ควรให้น้ำเสียงราบเรียบเกินไป เสียงเบา-เสียงหนัก พูดเร็ว-พูดช้า ก็เป็นการบ่งบอกอารมณ์ของนิทานได้เช่นกัน

1.3 บุคลิกของผู้เล่านิทานต่อหน้าเด็กจำนวนมาก ต้องมีบุคลิกที่น่าสนใจสำหรับเด็ก คือ

1.3.1 ไม่นิ่งจนเกินไป

1.3.2 ไม่หลุกหลิกจนเกินไป

1.3.3 ต้องมีการเคลื่อนไหวที่เหมาะสมกับเนื้อหาของนิทาน

1.3.4 มีการแสดงท่าทางที่สอดคล้องกับเนื้อหาของนิทานอย่าง

พอเหมาะพอเจาะ

1.3.5 มีท่ายืนที่ผ่อนคลายและดูเป็นกันเองกับเด็ก ๆ

1.4 เสื้อผ้าที่สวมใส่ ต้องเป็นเสื้อผ้าที่ทำให้มั่นใจในการเคลื่อนไหว เช่น แขนเสื้อไม่กว้างจนเกินไป คอเสื้อไม่ลึกจนเกินไป และสีเสื้อไม่ควรเป็นสีที่ดึงดูดหรือเบนความสนใจไปจากนิทาน

1.5 บรรยากาศในการฟังนิทาน

1.5.1 ต้องไม่รบกวนจนเกินไป ต้องอยู่ในสถานที่ที่สามารถสร้างสมาธิสำหรับคนฟังและคนเล่าได้เป็นอย่างดี

1.5.2 อากาศต้องไม่ร้อนหรือแออัดจนเกินไป

1.5.3 ผู้ฟังต้องอยู่ในท่าที่นั่งที่สบายที่สุด เพราะถ้านิทานยาวเกินไป

ผู้ฟังจะรู้สึกเบื่อได้เร็ว ถ้าอยู่ในบรรยากาศที่ไม่อำนวย

เมื่อเตรียมทุกอย่างเรียบร้อยแล้ว ผู้เล่าต้องสะกดคนฟังให้ได้การเว้นจังหวะของการเริ่มต้นนับว่าสำคัญที่สุด เพราะเป็นการเรียกความสนใจจากผู้ฟัง จะมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับ การเริ่มต้นนี้ การเว้นจังหวะของการเริ่มต้นยังหมายถึงอารมณ์ของนิทานอีกด้วย เช่น

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว.....มีคุณยายอยู่คนหนึ่ง...

หนึ่ง” ใวนาน จะทำให้นิทานมีความลึกลับน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว.....มีคุณยายอยู่คนหนึ่ง...

ระยะเวลาเว้นช่องว่างหรือจังหวะสั้นๆ ระหว่าง “กาลครั้งหนึ่ง” กับ “มีคุณยายคนหนึ่ง” จะทำให้นิทานเป็นเรื่องที่มีอารมณ์สนุกสนาน ถ้าน้ำเสียงที่เล่าเป็นเสียงสูง กระตือรือร้น จะทำให้นิทานมีความสนุกตื่นเต้นมากยิ่งขึ้น

2. เล่าโดยใช้หนังสือประกอบการเล่าหมายถึงการใช้หนังสือที่มีภาพ ประกอบผู้ที่
จะใช้หนังสือภาพต้องมีการเตรียมตัวดังนี้

2.1 อ่านนิทานให้ขึ้นใจ เวลาเล่าจะได้เปิดหนังสือภาพให้สัมพันธ์กับเรื่องที่เล่า

2.2 ศึกษาถึงความหมายของสีที่ใช้ในภาพประกอบ เพราะหนังสือภาพสำหรับเด็กมักจะใช้สีเป็นสื่ออารมณ์ของเรื่องด้วย

2.3 ศึกษาภาพประกอบที่เป็นปกหน้าปกหลัง เพราะบางเรื่องตอนเริ่มเรื่องอยู่ที่หน้าปก และตอนจบอยู่ที่ปกหลังก็มี

2.4 การถือหนังสือ ต้องอยู่ในตำแหน่งที่ผู้ฟังสามารถมองเห็นภาพประกอบได้อย่างทั่วถึง ถ้าผู้ฟังนั่งฟังเป็นรูปครึ่งวงกลม ต้องมีการยกภาพให้มองเห็นทั่วทั้งหมด การจัดที่นั่งคนฟังเป็นรูปครึ่งวงกลม ผู้เล่าต้องยกหนังสือหรือยกภาพให้ผู้ฟังเห็นโดยทั่วถึง คือ ต้องโยกภาพเป็น 3 มุม หรือ 4 มุมก็ได้ เพื่อให้ผู้ฟังสามารถมองเห็นได้ทุกคน และที่สำคัญต้องยกค้างไว้ ไม่เปลี่ยนภาพเร็วเกินไป ควรอยู่ในระยะเวลาที่ผู้ดูหรือผู้ฟังสามารถดูภาพได้ทันและรู้เรื่อง คือ ประมาณ 5 วินาที จึงจะเปลี่ยนไปมุมอื่นได้ต่อไป

2.5 นิ้วมือต้องสอดเตรียมพร้อมที่จะเปิดหน้าถัดไปการใช้หนังสือประกอบการเล่า
นิทานไม่จำเป็นต้องถือหนังสือนิ่งอยู่ตลอดเวลาอาจจะโยกหนังสือ หรือขยับหนังสือตามเหตุการณ์
ในนิทานก็ได้ ถ้าผู้เล่าจำเนื้อเรื่องจากนิทานได้ไม่หมดหรือนิทานบางเรื่องที่เป็นคำกลอน ผู้เล่า
ต้องการอ่านกลอนด้วยก็พลิกมาอ่านกลอนในแต่ละหน้าให้เสร็จก่อน แล้วถึงหงายภาพให้เด็ก ๆ ดู
หนังสือภาพสำหรับเด็กแต่ละเล่มที่เรามีอยู่ในมือ หากพิจารณาให้ดี ค้นหา
ให้ดีจะพบวิธีทำให้การอ่านหนังสือเล่มนั้นมีชีวิตชีวา หรือพบวิธีการนำหนังสือเล่มนั้นมาใช้
ประกอบการเล่าอย่างมีชีวิตชีวาได้ด้วยเช่นกัน

3. เล่าโดยใช้ภาพประกอบ ภาพประกอบที่ใช้ในการเล่านิทานนี้ ไม่ใช่
ภาพประกอบจากหนังสือนิทาน เราอาจเปิดภาพจากหนังสือให้เด็กดูพร้อมกับเล่าหรืออ่านได้ ถ้า
เด็กที่ฟังนิทานมีจำนวนน้อย แต่ถ้าเด็กมีจำนวนกว่ายี่สิบ สามสิบ สี่สิบคนขึ้นไป ภาพในหนังสือ
จะเล็กเกินไป เราต้องวาดภาพ ขึ้นมาใหม่ให้มีขนาดใหญ่ ให้สีชัดเจนกว่าในหนังสือ

ข้อดีของการใช้ภาพประกอบการเล่านิทาน นอกจากให้เด็กเห็นภาพชัดเจน
กว่าในหนังสือ ก็คือ ช่วยให้ผู้เล่าไม่สับสนเวลาเล่าพร้อมกับเปิดภาพในหนังสือ ผู้เล่าอาจเปิดไม่
ตรงกับเหตุการณ์ที่เล่าหรืออาจเปิดข้ามหน้า เพราะว่าหนังสือภาพมีจำนวนหน้าหลายหน้า แทนที่
จะต้องเปิดภาพสิบภาพสิบสองภาพ เราอาจลดภาพเหลือสามหรือสี่ภาพเท่านั้น

ความจำเป็นและข้อดีของการสร้างภาพเล่านิทานก็เพื่อให้เด็ก ๆ ได้เห็นภาพ
นิทานได้ชัดเจนกว่าดูจากหนังสือ

ฉะนั้นข้อคำนึงในการสร้างภาพเล่านิทาน ก็คือ ภาพจะต้องมีขนาดใหญ่
พอเหมาะกับเด็กกลุ่มใหญ่ ภาพชัดเจนไม่จำเป็นต้องมีรายละเอียดของภาพมาก การเขียนเนื้อเรื่อง
ไว้ข้างหลังภาพจะช่วยให้จำเรื่องได้ และถ้าเขียนเรื่องให้มีเว้นวรรคชัดเจน ก็จะช่วยให้กำหนด
จังหวะและน้ำเสียงในการเล่าได้ดียิ่งขึ้น

การเขียนเรื่องไว้ข้างหลังภาพนิทานไม่ใช่เขียนคู่กันกับภาพ เช่น หลังภาพที่ 1 ต้องไม่เขียนเรื่องตอนที่ 1 เพราะว่า ภาพที่จะถือเล่านิทานนั้นต้องถือพร้อมกัน เรียงลำดับจากหน้ามาหลัง 1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 ฉะนั้น การเขียนเรื่องไว้หลังภาพต้องมีการสลับเรื่องกับภาพดังนี้

- ตอนที่ 1 เขียนหลังภาพ 6. ตอนที่ 2 เขียนหลังภาพ 1
 ตอนที่ 3 เขียนหลังภาพ 2. ตอนที่ 4 เขียนหลังภาพ 3
 ตอนที่ 5 เขียนหลังภาพ 4. ตอนที่ 6 เขียนหลังภาพ 5

การถือภาพให้ใช้มือข้างที่ไม่ถนัดถือภาพทั้งหมด ให้ตัวหนังสือข้างหลังภาพอยู่ในระดับสายตา ใช้มือข้างที่ถนัดดึงภาพแรกที่อยู่ด้านหน้าสุดมาซ้อนข้างหลังภาพทั้งหมดจนจบเรื่อง (มือที่ดึงภาพต้องเป็นข้างที่ถนัดเพราะต้องเคลื่อนไหว)

4. เล่าโดยใช้สื่อใกล้ตัว หมายถึง สื่อหรืออุปกรณ์ประกอบการเล่านิทาน เมื่อผู้เล่าไม่ได้เตรียมอะไรมาเลย ก็สามารถหยิบฉวยเอาสิ่งที่มีวางอยู่ใกล้ ๆ มาเป็นสื่อประกอบการเล่าได้ เช่น ครูอาจจะหยิบเอาชอล์กหรือแปรงลบกระดานมาประกอบการเล่าก็ได้ โดยไม่ต้องตกแต่งอะไรเพิ่มเติมทั้งสิ้น อย่าลืมว่าเด็ก ๆ มีจินตนาการแบบมีมิติสัมพันธ์อยู่แล้ว ง่ายแก่การสมมติซึ่งนำไปสู่จินตนาการที่สอดคล้องกับเนื้อหาของนิทานนั้น ๆ

5. เล่าโดยใช้ศิลปะ การเล่าโดยใช้ศิลปะนี้ ผู้เล่าต้องมีความสามารถในทางศิลปะด้วยแต่ไม่ต้องถึงกับเก่งมากมาย การเล่าโดยใช้ศิลปะพอจะแบ่งได้ดังนี้

5.1 เล่าไปพับไป การเล่าวิธีนี้ ก็คือ การพับกระดาษเป็นรูปต่างๆ แล้วแต่นิทานใส่เข้าไป ถ้าเรานำขั้นตอนของการพับมาพิจารณาดูว่า ในแต่ละขั้นตอนนั้นกระดาษที่พับมีรูปร่างลักษณะคล้ายกับอะไร ก็สมมติให้รูปนั้น ๆ เป็นสถานที่หรือตัวละครของนิทาน

5.2 เล่าไปตัดไป วิธีการนี้จะง่ายกว่าวิธีเล่าไปพับไป เพราะขั้นตอนการเล่าไม่ซับซ้อนเท่าวิธีเล่าไปพับไป นอกจากนั้นการตัดกระดาษตามนิทานนั้น แล้วแต่ว่าผู้เล่าจะตัดกระดาษให้ออกมาเป็นตัวละครของนิทาน หรือตัดออกมาให้เป็นฉากของนิทาน ระหว่างที่เล่านั้นผู้เล่าก็ตัดกระดาษออกเป็นรูปต่างๆ ได้เลย หรือถ้าผู้เล่าสามารถแตงนิทานที่มีเหตุการณ์เกี่ยวกับการตัดเข้าไปในนิทานด้วยก็จะเป็นการดี เพราะจะทำให้การเล่าและการตัดกลมกลืนกันได้เป็นอย่างดี ซึ่งการเล่าไปพับไปจะทำให้เด็กได้ฝึกทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็กด้วย

5.3 วาดไปเล่าไป วิธีการเล่าแบบวาดภาพประกอบไปด้วยนี้มี 2 แบบ คือ

5.3.1 วาดภาพประกอบการเล่า วิธีการนี้ผู้เล่าต้องมีความสามารถในการวาดรูปที่ฉับไวพอสมควร เพราะภาพที่วาดประกอบการเล่านิทานนั้น นอกจากฉากในนิทานแล้วยังต้องวาดตัวละครในนิทานด้วย และผู้เล่าควรเลือกนิทานที่มีตัวละครน้อย ๆ หรือตัวละครที่ผู้เล่าเองต้องมั่นใจว่าวาดได้ทันทีทันใด ถ้าผู้เล่าฝึกวาดก่อนออกไปเล่าให้เด็ก ๆ ฟังก็ยิ่งดี เช่น วิธีการเล่านิทานแบบวาดไปเล่าไปนี้ จะได้รับความสนใจจากเด็ก ๆ เป็นอย่างมาก เพราะรูปที่ผู้เล่าวาดนั้น นอกจากจะสร้างความตื่นเต้นให้กับเด็ก ๆ แล้ว ยังเสริมสร้างจินตนาการของเด็กได้อีกด้วย เป็นการเสริมสร้างจินตนาการได้ดียิ่งกว่าการใช้รูปวาดหรือภาพประกอบที่มีอยู่แล้ว เพราะการที่ผู้เล่าวาดรูปสด ๆ ให้เด็ก ๆ ดูอย่างทันทีทันควัน หมายถึง การปรากฏตัวของตัวละครใน

เรื่อง ซึ่งเป็นสิ่งมหัศจรรย์สำหรับเด็ก ๆ ที่จู่ ๆ ก็มีตัวละครที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้นพร้อมกับนิทาน จึงทำให้เด็กสนใจที่จะฟังนิทานที่ครูเล่าไปวาดไป

5.3.2 วาดไปด้วยเล่าไปด้วย วิธีการเล่านิทานแล้ววาดประกอบไปด้วย นี้ นำมาจากวิธีการของเด็ก ๆ นั่นเอง ถ้าสังเกตดี ๆ เวลาเด็กนั่งอยู่คนเดียว เขาจะใช้ดินสอขีดเขียนลงบนกระดาษพร้อมกับเล่าเรื่องอยู่คนเดียว เรื่องที่เล่าส่วนมากจะต้องมีการเดินทางของตัวละครหรือสิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอ เช่น เจ้าลิงเดินทางไปหาเจ้าเสือ เขาก็จะขีดเส้นแสดงการเดินทางของเจ้าลิง และเมื่อเจ้าลิงกลับมาที่บ้านของตัวเอง เขาก็จะขีดเส้นแสดงการเดินทางของเจ้าลิงอีก ยิ่งมีการเดินทางมากเท่าไร ก็ยิ่งจะมีเส้นมากขึ้นเท่านั้น เมื่อเรากลับไปดู จะเห็นว่ามีเส้นยุ่งเหยิงไปหมดดูแทนไม่รู้เรื่อง แต่เด็กคนนั้นกลับเล่าเรื่องให้เราฟังได้เป็นตุเป็นตะ

6. เล่าโดยใช้หุ่นประกอบ การเล่านิทานโดยใช้หุ่นประกอบเป็นกิจกรรมที่นิยมใช้ในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย เนื่องจากสามารถสร้างความสนใจของเด็กได้ดีกว่าสื่อชนิดต่าง ๆ แต่ผู้เล่าจำเป็นต้องมีการเตรียมตัวและฝึกฝนทักษะในการใช้หุ่นประกอบซึ่งหมายถึงการขยับปาก หรือการแสดงท่าทาง ให้มีชีวิตชีวาและสอดคล้องกับเนื้อหาของนิทาน โดยอาจนำหุ่นมาเป็นผู้ร่วมรายการ หรือใช้หุ่นเบนผู้เล่าเรื่องโดยตรงก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ใช้ว่าจะเลือกใช้หุ่นแบบใด หรือจะพิจารณาตามบทบาทของหุ่น เช่น กรณีที่หุ่นต้องแสดงท่าทางซึ่งใช้แขนขา หรือทุกส่วนของร่างกายก็ควรเลือกใช้หุ่นชักใย เพราะหุ่นประเภทนี้สามารถแสดงออกได้ทุกส่วน การแสดงก็น่าดูและรวดเร็ว แต่มีข้อเสียที่เชือกอาจพันกันยุ่ง ผู้เชิดต้องมีความชำนาญ และฝึกซ้อมการเชิดอย่างดี สำหรับวิชาการเชิดหุ่นประกอบนิทานหรือเรื่องราวต่าง ๆ นั้น ศึกษาได้จากหัวข้อวิธีการเชิดหุ่น

เกริก ยุ้นพันธ์ (2539: 69-70) กล่าวถึงวิธีการเล่านิทานซึ่งผู้เล่านิทานจำเป็นต้องคำนึงถึงคือ การเลือกเรื่องที่ใช้เล่า การดัดแปลงเนื้อเรื่องให้เหมาะสมกับผู้ฟัง การเตรียมตัวและจัดเตรียมสื่อเล่านิทานของผู้เล่า การลงมือเล่านิทาน ผู้เล่าจะต้องเล่าให้ราบรื่นโดยตลอดด้วยรูปแบบและเทคนิคเฉพาะของผู้เล่าเอง สถานที่และเวลาที่ใช้เล่านิทาน ผู้เล่าจะต้องพิจารณาเพื่อความเหมาะสม และการติดตามผลการเล่านิทาน

นอกจากนั้นในการเล่านิทานแต่ละครั้ง ผู้เล่าจะต้องมีการปฏิบัติดังนี้

1. การเตรียมตัวเล่านิทาน ผู้เล่านิทานเมื่อเลือกเรื่องของนิทานให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟังและพอใจกับเนื้อเรื่อง และผู้เล่าจะต้องนำนิทานที่ใช้เล่ามาจัดเตรียมให้พร้อมก่อนที่จะดำเนินการเล่าดังนี้

1.1 ผู้เล่าจะต้องอ่านบททวนเรื่องราวที่ผู้เล่าเลือกมา ให้เกิดความคุ้นเคยเข้าใจ และรู้จักเรื่องที่ได้เลือกมาดีเป็นอย่างไร เพื่อจะได้เกิดความราบรื่นตลอดขณะดำเนินการเล่า

1.2 ขั้นตอนการเล่า ผู้เล่าจะต้องพิจารณาในการนำเสนอการขึ้น ต้นเรื่อง การเล่าต่อเนื่องจนถึงกลางเรื่อง และการจบเรื่องให้ชัดเจน และนำเสนอใจตามลักษณะเฉพาะของผู้เล่า

1.3 สื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเล่า ผู้เล่าจะต้องเตรียมและทดลองใช้ให้เกิดความชำนาญและจัดระบบการใช้ตามลำดับก่อนหลัง

1.4 กิจกรรมประกอบการเล่านิทาน ผู้เล่าจะต้องเตรียมให้พร้อมและจะต้องเหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟัง เช่น การร้องเพลงคล้องจองซ้ำ ๆ และ ง่าย ๆ คำพูดซ้ำ ๆ และง่าย การร้องขอให้ผู้ฟังมาช่วยร่วมแสดงหรือทำกิจกรรมด้วยขณะดำเนินการเล่า

1.5 สถานที่เล่านิทาน ผู้เล่าจะต้องพิจารณาตามความเหมาะสมให้พอดีกับกลุ่มผู้ฟัง เพราะผู้เล่าจะต้องจัดเตรียมสื่อให้พอเหมาะกับการมองเห็น และการฟังเสียงของผู้เล่า

2. การฝึกเล่านิทาน ผู้เล่านิทานจำเป็นต้องอ่านเรื่องเดิมซ้ำแล้วซ้ำอีก โดยอ่านให้เข้าใจและจดจำในเรื่องราว การดำเนินเรื่อง การฝึกหัดเล่านิทานควรกระทำดังนี้

2.1 การเลือกเรื่องนิทานและจัดบันทึกนิทาน

2.2 อ่านและทบทวน ผู้เล่าจะต้องดัดแปลงเรื่องให้เกิดความเหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟังและสอดคล้องกับรูปแบบ และเทคนิคเฉพาะของผู้เล่าเอง

2.3 การจดบันทึกย่อ ผู้เล่าควรจดบันทึกลงในบัตรขนาด 4 x 6 หรือ 5 x 8 นิ้ว ด้านหน้าให้เขียนชื่อนิทาน ผู้เขียนเรื่องนิทาน ผู้วาดภาพนิทาน ผู้จัดพิมพ์ ปีที่พิมพ์ กลุ่มอายุของผู้ฟัง เวลาที่ใช้ในการเล่า การขึ้นต้นของเรื่อง การดำเนินเรื่อง การจบและคำลงท้ายตัวละครของเรื่อง ประโยคหรือถ้อยคำที่ดีและน่าสนใจ ลำดับก่อนหลังของเรื่องและตัวละคร

จากการศึกษาการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่า นิทานเป็นสื่อที่มีคุณค่าสำหรับเด็กปฐมวัยและก่อให้เกิดประโยชน์แก่เด็ก ถ้าผู้เล่ารู้จักเลือกเรื่องที่เหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก คำกลอนต่างๆ ที่เด็กได้ฟังรวมทั้งวิธีการเล่า การใช้กิจกรรม และสื่อการสอนประกอบการเล่านิทาน ล้วนมีความสำคัญต่อความสนใจของเด็กเป็นอย่างยิ่ง

2.7 เทคนิคการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัย

มีผู้กล่าวถึงเทคนิคการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ ดังนี้

ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2533: 104 - 106) กล่าวถึงการทำให้การเล่านิทานประเภทต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ที่วางไว้ ต้องมีเทคนิคดังต่อไปนี้

1. ความเข้าใจกับเนื้อหาเรื่องนิทานที่จะเล่า โดยจินตนาการออกมาเป็นภาพ
2. การเลือกคำควรเป็นคำที่ง่าย ๆ ที่เด็กฟังหรือนึกออกเป็นภาพในจินตนาการได้ ควรใช้คำที่เกี่ยวกับการเปรียบเทียบด้วยเพื่อเด็กจะได้เข้าใจยิ่งขึ้น เช่น สูง-ต่ำ หนัก-เบา ใหญ่-เล็ก หรือคำที่เกี่ยวกับ รูป รส กลิ่น เสียง ฯลฯ
3. เมื่อในท้องเรื่องมีตัวละครคู่กัน ให้ใช้บทสนทนาเพราะทำให้เด็กตื่นเต้นกว่า
4. เริ่มต้นเรื่องให้ดี เพื่อเรียกร้องความสนใจ พยายามหลีกเลี่ยงการบรรยายและอธิบายที่ไม่จำเป็น
5. การเล่าเรื่องควรใช้เสียงแบบสนทนากัน คือ ซ้ำ ชัดเจนมีหนักเบา แต่ไม่ควรมีเอื้ออำที่นี้ ฯลฯ เพราะจะทำให้เสียรสของเรื่อง และเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีของเด็ก

6. ขณะที่เล่านิทานควรจับเวลาให้ดี เว้นจังหวะตามอารมณ์ของเรื่อง เช่น ถ้าเนื้อเรื่องมีสิ่งเร้าใจ ก็พูดให้เร็วขึ้น ทำท่าจริงจัง เมื่อถึงบทแปลกใจ หรือตกตะลึงควรทอดระยะจะทำให้ผู้ฟังคล้อยตามได้ดีที่สุด

7. นิทานที่นำมาเล่าให้ยาวพอ ๆ กับระยะความสนใจของเด็ก

8. เวลาเล่าครูต้องเป็นกันเองให้มากที่สุด ให้ความรักและสนิทสนมกับเด็กอย่างจริงใจ

9. เวลาเล่าครูควรมีรูปภาพประกอบอาจเป็นหนังสือภาพ หุ่นหรือสื่อการสอนอื่น ๆ จะช่วยให้เด็กสนใจยิ่งขึ้นถ้าผู้เล่ามีความสามารถวาดภาพประกอบขณะเล่าก็จะเป็นการดีมาก

10. เวลาเล่าอย่าย่อเรื่องให้สั้นเกินไปจนขาดความสนุก เพราะจะทำให้เด็กไม่รู้เรื่อง

11. จัดบรรยากาศของห้องให้เหมาะสม เช่น อาจนั่งเล่ากับพื้น หรือเชิดหุ่น

ประกอบการเล่าหรืออาจจะไปเล่าใต้ต้นไม้นอกห้องเรียนก็ได้

12. อย่าแสดงท่าทางประกอบการเล่ามากเกินไป จะทำให้นิทานหมดสนุกพยายามเล่าให้เป็นไปตามธรรมชาติง่าย ๆ และมีชีวิตชีวา

13. ขณะที่เล่าอาจให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเล่านิทานด้วยก็ได้ เช่น การแสดงท่าตามเนื้อเรื่องแต่ไม่ควรจะให้บ่อยนัก

14. ขณะที่เล่านิทานสายตาของครูจะต้องมองกวาดดูนักเรียนได้ทุกคนอาจนั่งเป็นครึ่งวงกลมหรือนั่งกับพื้นก็ได้ในเวลาเด็กฟังนิทาน

15. ขณะที่กำลังเล่านิทาน ถ้าหากมีเด็กพูดหรือถามขัดจังหวะ ครูควรบอกให้รอจนกว่าจะจบเรื่อง อย่างไรก็ตามครูอาจให้นักเรียนขัดจังหวะได้เป็นบางครั้งบางคราว

16. หลังจากร์การเล่านิทาน ควรเปิดโอกาสให้เด็กถามและวิพากษ์วิจารณ์ แต่ไม่ควรบังคับเด็กให้พูดถามเพราะจะทำให้เด็กเสียความเพลิดเพลิน

17. หลังจากร์การเล่านิทานแล้ว อาจจะให้เด็กโต้แย้งกันตั้งชื่อเรื่องก็ได้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ติดตามและเพื่อความเข้าใจในเรื่องที่ครูได้เล่ามาแล้ว

18. ถ้านิทานเรื่องยาวครูอาจจะเล่าเป็นตอน ๆ ก็ได้ เพื่อเป็นการรื้อให้เด็กอยากมาโรงเรียนไม่ขาดเรียน เพื่อมาฟังนิทานต่อจนจบเรื่อง

พรทิพย์ วินโกมินทร์ (2542: 39-40) กล่าวว่า การเล่านิทานประเภทต่าง ๆ ให้ได้ดีขึ้น ผู้เล่าต้องมีเทคนิคในการเล่านิทานเพื่อให้เด็กสนใจได้ตลอดเวลา ครูผู้เล่าต้องมีศิลปะในการเล่าดังนี้

1. ได้นักเรียนให้หนึ่งเรียบร้อยและสบายเป็นกลุ่มหรือวงกลม บนเก้าอี้ หรือบนพื้นก็ได้

2. ผู้เล่าควรนั่งบนเก้าอี้เตี้ย ๆ เพื่อให้ผู้ฟังมองเห็นได้อย่างทั่วถึงและได้ยินเสียง

ชัดเจน

3. ผู้เล่าต้องใช้เสียงดังพอที่จะได้ยินทั่วถึงกันด้วย เสียงธรรมชาติของตนเอง ออกเสียงชัดเจน จังหวะการพูดให้พอเหมาะ ไม่เร็วหรือช้าเกินไป ใช้น้ำเสียงเหมาะกับตัวละครอาจใช้เสียงตามธรรมชาติมาประกอบการเล่าด้วยก็ได้

4. ขณะเล่า อาจทำท่าทางประกอบด้วยก็ได้ แต่ต้องเป็นท่าทางที่น่าดู ไม่ได้แกล้งทำจนผิดธรรมชาติ

5. ผู้เล่าต้องไม่ออกนอกเรื่องหรือเล่าเรื่องอื่นแทรก จะทำให้ผู้ฟังเข้าใจไขว้เขวและอย่าสอดแทรกเรื่องของศีลธรรมมากเกินไป จะทำให้เด็กเบื่อ
6. ผู้เล่าต้องทำให้สนุกไปตามเนื้อเรื่องด้วยต้องไม่ฝืนใจเล่า
7. พยายามถ่ายทอดเรื่องที่เล่าให้เป็นภาพที่มีชีวิตจิตใจ โดยบรรยาย บุคลิกลักษณะของตัวละครให้ชัดเจน บรรยายสถานที่ที่เกิดขึ้นให้มีลักษณะใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด และทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกว่า ตนเองได้เข้าไปนั่งอยู่ ณ ที่นั้นด้วย
8. เลือกถ้อยคำหรือสำนวนให้เหมาะสมกับระดับของผู้ฟัง
9. ขณะเล่านิทาน ผู้เล่าทำให้สบาย ๆ และมองผู้ฟังอย่างทั่วถึงทุกคน ควรสังเกตพฤติกรรมของผู้ฟังด้วย หากผู้ฟังไม่สนใจผู้เล่าควรรื้อฟื้นแก้ไขวิธีการเล่าให้ตื่นเต้นเร้าใจยิ่งขึ้น
10. ควรคำนึงถึงระยะเวลาในการเล่าให้พอเหมาะกับความสนใจของผู้ฟังแต่ละวัยด้วย
11. ควรกำหนดเวลาเพื่อไว้สำหรับคำถาม หรือข้อวิจารณ์ของเด็ก ถ้าในระหว่างการเล่านิทานเด็กขัดจังหวะหรือซักถาม ควรบอกให้รอจนเล่าเรื่องจบก่อน

จากการศึกษาเทคนิคการจัดกิจกรรมนิทานสำหรับเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่า การเล่านิทานคำกลอนสำหรับเด็กปฐมวัยมีเทคนิคดังนี้คือ ครูเลือกนิทานคำกลอนที่มีเนื้อหาเหมาะสมกับวัยของเด็ก ในการเล่าครูจัดบรรยากาศ และที่นั่งในห้องให้เหมาะสม เรียบร้อย ใช้น้ำเสียงดังพอที่จะได้ยินทั่วถึงกัน มีการใช้เสียงสูง-ต่ำ ขณะเล่าอาจทำท่าทางประกอบด้วยก็ได้ ถ้านิทานที่เล่ามีเรื่องยาวครูอาจจะเล่าเป็นตอนๆ ก็ได้

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนิทาน

งานวิจัยในต่างประเทศ

ดิกสัน จอห์นสัน; และซอลท์ (Dixon, Johnson; & Salf. 1977: 367-379; อ้างอิงจาก อภิรตี ศรีนวล. 2547: 34) ศึกษาเด็ก 4 กลุ่มในจำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มที่ได้รับการเล่านิทานให้ฟัง โดยแต่ละกลุ่มหลังจากที่ได้ฟังนิทานแล้วมีการสนทนาหรือตัวละครที่ประสบผลสำเร็จและพบว่าเนื้อเรื่องในนิทาน ถ้าเป็นเรื่องใกล้ความจริงจะได้ผลดีต่อความคิดของเด็กได้ดีกว่านิทานที่มีเนื้อเรื่องไกลชีวิตของเด็ก

คลอร์; และโรเบิร์ต (Clore; & Robert. 1987: 159; อ้างอิงจาก อภิรตี ศรีนวล. 2547: 34) ศึกษาผลของการใช้นิทานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของเด็ก โดยใช้หุ่นจำลอง และการแสดงบทบาทสมมติกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้นักเรียนแสดงอุปนิสัยท่าทางให้เหมือนกับละครในนิทานนั้น เมื่อเรียนจบแล้ววัดทัศนคติทันทีพบว่าเด็กชายเหล่านั้นมีทัศนคติที่ดีต่อสัตว์ และหลังจากนั้นอีก 6 สัปดาห์ ผลปรากฏว่า การวัดทัศนคติของเด็กชายทั้งสองโรงเรียนมีความมั่นคงเด็กชายที่เคยล่าสัตว์ เลิกฆ่าสัตว์ ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงว่านิทานมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมและทัศนคติที่มั่นคงของเด็ก

งานวิจัยในประเทศ

ปาริชาติ อรุณศักดิ์ (2533: 62) ศึกษาการเล่านิทานที่ไม่รู้จบเรื่องสมบุรณ์ที่มีผลต่อการคิดแบบอเนกของเด็กปฐมวัยปรากฏว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับฟังการเล่านิทานที่ไม่รู้จบเรื่องสมบุรณ์และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฟังการเล่านิทานแบบปกติมีความสามารถในการคิดแบบอเนกนัยแตกต่างกัน การเล่านิทานไม่จบทำให้เด็กคิดเรื่องจนจบสามารถส่งเสริมการคิดแบบอเนกนัยของเด็กปฐมวัยในทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ ความคิดคล่องแคล่ว ความยืดหยุ่น และความคิดริเริ่มสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการฟังการเล่านิทานแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทรงพร สุทธิธรรม (2534: 85 - 89) ศึกษาความสามารถในการรับรู้ และเข้าใจทัศนะของผู้อื่น เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองจัดกิจกรรมนิทาน เพื่อส่งเสริมการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยอายุ 4 - 5 ปี จำนวน 30 คน กลุ่มทดลอง จำนวน 15 คน ได้รับการจัดกิจกรรมนิทานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อส่งเสริมการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางจากผู้ปกครอง และกลุ่มควบคุมจำนวน 15 คน ไม่ได้รับการจัดกิจกรรมนิทานเพื่อส่งเสริมการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางจากผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่างได้รับการทดสอบและหลังการทดลองเป็นรายบุคคลด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการรับรู้และเข้าใจทัศนะของผู้อื่น ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองจัดกิจกรรมนิทานเพื่อส่งเสริมการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางมีความสามารถในการรับรู้และเข้าใจทัศนะของผู้อื่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จันทร์เพ็ญ สุภาผล (2535: บทคัดย่อ) ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีและนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุ 5 - 6 ปี จำนวน 30 คน พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือมีพฤติกรรมทางสังคมหลังจากทดลองสูงกว่าการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วาริ นิยมธรรม (2536: บทคัดย่อ) ศึกษาผลการใช้เทคนิคแม่แบบจากนิทานชาดกเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แม่แบบนิทานชาดกมีพัฒนาการทางพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความเมตตากรุณา มากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แม่แบบนิทานชาดกนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ มีพัฒนาการทางพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้าน ความเมตตากรุณาแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทัศนีย์ อินทรบำรุง (2539: บทคัดย่อ) ศึกษาเปรียบเทียบวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานก่อนกลับบ้านกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมก่อนกลับบ้านแบบปกติกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุ 5 - 6 ปี จำนวน 30 คน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานก่อนกลับบ้านมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมก่อนกลับบ้านแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เนื่อน้อง สันนิษฐาน (2541: บทคัดย่อ) ศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นิทาน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี พบว่า ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นิทานหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

สุภัก ไหวหากิจ (2543: บทคัดย่อ) ศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคติสอนธรรมและการเล่นเกมแบบร่วมมือ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุระหว่าง 5 - 6 ปี จำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคติสอนธรรมมีการรับรู้วินัยในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเกมแบบร่วมมือแต่ไม่แตกต่างกัน

รัฐจวน ประโมจันย์ (2544: บทคัดย่อ) ศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมการเล่นิทานประกอบภาพที่มีต่อความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุระหว่าง 4 - 5 ปี จำนวน 175 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมเสริมการเล่นิทานประกอบภาพในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีความสามารถด้านการเขียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยในระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการเขียนสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมตลอดช่วง 8 สัปดาห์ ยกเว้นในสัปดาห์ที่ 1 เท่านั้นที่มีคะแนนความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเล่นิทานคำกลอนสรุปได้ว่า นิทานมีความจำเป็นอย่างและสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเด็ก นิทานช่วยพัฒนาความคิด โดยเน้นความสามารถในการคิดแก้ปัญหา เนื่องจากนิทานสื่อสะท้อนให้เด็กมองด้านปัญหาได้อย่างเด่นชัดขึ้น ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กจึงควรได้ตระหนักถึงการคิดหาวิธีการสอนที่จะส่งเสริมให้เด็กเกิดการแก้ปัญหา โดยใช้นิทานคำกลอนเป็นสื่อในการเล่นิทาน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการศึกษาตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การสร้างเครื่องมือและคุณภาพเครื่องมือ
4. แบบแผนการทดลองและวิธีการดำเนินการทดลอง
5. วิธีการดำเนินการเก็บข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนสุขฤทัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต2 กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 60 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนสุขฤทัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต2 กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 15 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. เลือกนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ชาย - หญิง มา 1 ห้อง จากจำนวน 2 ห้องเรียน
2. นักเรียนในห้องที่ได้รับการเลือกตามข้อ 1. ครูประจำชั้นทำการทดสอบวัด

ความสามารถในการแก้ปัญหาของกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำคะแนนที่ได้มาเรียงลำดับจากน้อยสุดไปหา มากสุด แล้วคัดเลือกเด็กที่มีคะแนนน้อยที่สุดขึ้นมา จำนวน 15 คน เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมนิทานกลอน
2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน
ตอนที่ 1 ความสามารถในการแก้ปัญหาดตนเองของเด็กปฐมวัย
ตอนที่ 2 ความสามารถในการแก้ปัญหาดตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมนิทานคำกลอนศึกษาเอกสารดังต่อไปนี้

ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานคำกลอนและเทคนิคการเล่านิทานที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ของ เยาวพา เดชะคุปต์ (2540) เกริก ยุ้นพันธ์ (2543) สมศักดิ์ ปริบุรณะ (2542), ประยงค์ อนันทวงศ์ (2537), พลาติศัย สิทธิชัยกิจ (2545) และพระรัตโน ภาสวิมล (ชาลี โชติธมโม. 2545) เพื่อนำไปเป็นแนวคิดสำหรับสร้างแผนการจัดกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ โดยใช้กิจกรรมนิทานคำกลอน

ศึกษารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่านิทานและกิจกรรมการแก้ปัญหาของสุดาวดี ไยพิมม (2532), อรุณี เหลืองศิริ (2533), วาสนา เจริญสอน (2537) ตลอดจนศึกษาคู่่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (อายุ 3 - 6 ปี) และตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์ระดับการศึกษาปฐมวัยของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมนิทานคำกลอน

ศึกษาวิธีการแก้ปัญหาและวิธีการจัดกิจกรรมแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยของ อารี รังสินันท์ (2535), ทิศนา เขมมณีและคนอื่น ๆ (2544), ชาญชัย สิริไสยเพชร (2527), อรพรรณ พรสีมา (2543) และสุรางค์ ไคว้ตระกูล (2544) เพื่อนำแนวคิดสร้างแผนกิจกรรมเสริมประสบการณ์ด้วยนิทานคำกลอน

1.1 สร้างแผนกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมนิทานคำกลอนจำนวน 24 แผน ซึ่งประกอบด้วยจุดประสงค์เนื้อหาแนวการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน โดยมีขั้นนำ ขั้นดำเนินกิจกรรม และขั้นสรุป ปรับแผนการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนให้สอดคล้องกับเวลาที่กำหนด ภายใน 30 นาที เช่น ขั้นนำใช้เวลา 5 นาที ขั้นดำเนินการใช้เวลา 20 นาที และขั้นสรุปใช้เวลา 5 นาที

1.2 ทำแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ด้วยกิจกรรมนิทานคำกลอน เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ นักการศึกษาปฐมวัย นักแตงนิทาน รวมทั้งหมด 3 ท่าน ดังนี้

1. รองศาสตราจารย์เกริก ยุ้นพันธ์	สาขาวิชาเอกวรรณกรรมสำหรับเด็ก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญญาพร อนุากุล	อาจารย์โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
3. อาจารย์สันติศักดิ์ ผาผาย	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลวังม่วง จังหวัดสระบุรี

เพื่อพิจารณาเพื่อตรวจพิจารณาหาความสอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา การดำเนินกิจกรรม สื่อการประเมิน โดยใช้แบบทดสอบ ได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.91

1.3 ปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมนิทานคำกลอนที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้เหมาะสม ดังนี้คือ

1.3.1 เขียนความคิดรวบยอดให้ตรงประเด็นที่ต้องการให้เด็กแก้ปัญหา

1.3.2 เขียนเนื้อหาให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่องของนิทานคำกลอนในแต่ละเรื่อง

1.3.3 ในขั้นตอนการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนในแต่ละชั้น ควรกำหนดระยะเวลาให้เหมาะสม เช่น ชั้นนำ 5 นาที ชั้นกิจกรรม 20 นาที และชั้นสรุป 5 นาที

1.3.4 การจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน ในชั้นกิจกรรม เมื่อครูอ่านนิทานคำกลอนให้เด็กฟัง ครูควรสอดแทรกสถานการณ์ที่เป็นปัญหาให้สอดคล้องกับเนื้อหาของนิทานในเรื่องนั้น ๆ

1.3.5 ควรเขียนระบุคำถามเพื่อให้เด็กได้แก้ปัญหาให้ชัดเจน และแยกเป็นการแก้ปัญหาของตนเอง และการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น

1.3.6 ในการเขียนแผนการสอนควรมีการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นให้มากกว่านี้ และควรตั้งคำถามที่หลากหลายเพื่อให้เด็กได้ฝึกการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

1.3.7 เนื้อเรื่องในนิทานคำกลอนควรตรวจความสมบูรณ์ของคำ โดยให้มีคำที่สัมผัสกันในแต่ละบท และได้ใจความอ่านแล้วเข้าใจง่าย

1.4 นำแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมนิทานคำกลอนไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมกับเวลาที่กำหนด ทั้งเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในนิทานแต่ละเรื่อง

1.5 นำแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมนิทานคำกลอนที่ปรับปรุงแล้วไปจัดทำแบบฉบับจริง เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการทดลองต่อไป

2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย มีลำดับขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแก้ปัญหา และขั้นตอนในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย การสังเกตพฤติกรรม การบันทึกพฤติกรรมและเครื่องมือวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของ บุปผา พรหมศร (2542), เปลว ปุริสาร (2543), สุดาวรรณ ระวิสะญา (2543), พรใจ สายยศ (2544) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

2.2 สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย จำนวน 40 ข้อ
ตอนที่ 1 แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาดตนเองของเด็กปฐมวัย จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาดตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัยจำนวน 20 ข้อ

2.3 นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยประเมินความสอดคล้องของแบบทดสอบกับวัตถุประสงค์ ซึ่งประกอบด้วยนักการศึกษาปฐมวัย ครูปฐมวัย

1) อาจารย์ ดร.มิ่ง เทพครเมือง	อาจารย์ประจำฝ่ายวัดผลประจำ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
2) อาจารย์ธีราพร กุลนานันท์	อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
3) อาจารย์เยาวนุช ทานาม	อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

2.4 นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC; Index of Item Objective Congruence) ซึ่งต้องมีค่า IOC มากกว่า 0.5 (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2526: 89) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยแบบทดสอบมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.91

2.5 นำแบบทดสอบที่ผ่านการปรับปรุงจากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทดลองใช้กับเด็กนักเรียนชายและนักเรียนหญิงอายุ 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 15 คน แล้วนำผลการทดสอบมาตรวจคะแนนตามเกณฑ์ คือ ตอบการแก้ปัญหาได้เหมาะสมได้ 2 คะแนน ตอบการแก้ปัญหาได้ไม่เหมาะสมได้ 1 คะแนน และตอบปัญหาการแก้ปัญหาไม่ได้ได้ 0 คะแนน แล้วนำผลวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และหาค่าอำนาจจำแนก (r) ซึ่งแบบทดสอบทั้งหมดมีจำนวน 2 ตอน ตอนละ 20 ข้อ รวมเป็น 40 ข้อ ผู้วิจัยคัดเลือกไว้ตอนละ 15 ข้อ รวมเป็น 30 ข้อ ดังนี้

2.5.1 แบบทดสอบตอนที่ 1 แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาตนเองของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยเลือกไว้ จำนวน 15 ข้อ

2.5.2 แบบทดสอบตอนที่ 2 แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาดตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยเลือกไว้ จำนวน 15 ข้อ

2.6 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกไว้ในข้อ 2.5 มาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ KR-20 ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .71

วิธีดำเนินการทดลอง

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบทดลอง (Experiment Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลอง โดยการทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลองอาศัยการวิจัยแบบ (One Group Pretest-Posttest Design) มาปรับให้เหมาะสมกับงานวิจัยนี้ดังแสดงในตาราง 1 (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2545: 95) ดังนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

		วิธีปฏิบัติ		
		Pretest	Treatment	Posttest
		T ₁	X	T ₂

ความหมายของสัญลักษณ์

T ₁	หมายถึง	การทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาก่อนการทดลอง
X _{Treatment}	หมายถึง	การจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน
T ₂	หมายถึง	การทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาหลังการทดลอง

การดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ ใช้เวลาวันละ 30 นาที ในช่วงกิจกรรมระหว่างเวลา 11.00 - 11.30 น. ตั้งแต่วันที่ 2 พฤศจิกายน 2552 ถึง วันที่ 25 ธันวาคม 2552 โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับนักเรียน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้ค่าความเชื่อมั่นในขั้นตอนการเลือกตัวอย่างเป็นค่าความเชื่อมั่นก่อนการทดลอง
2. จัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ สถานที่ที่กำหนดทำการทดลองให้เหมาะสม
3. ดำเนินการทดลองโดยอาศัยการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยกิจกรรมนิทานคำกลอน เป็นเวลา 8 สัปดาห์ โดยดำเนินการดังตาราง 2

ตาราง 2 แผนการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน

สัปดาห์ที่	วัน	เนื้อหา	นิทานคำกลอน
1	จันทร์ พุธ ศุกร์	1. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง 2. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น	หนูผึ้งน้อย
2	จันทร์ พุธ ศุกร์	1. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง 2. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น	เด็กดีมีรางวัล
3	จันทร์ พุธ ศุกร์	1. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง 2. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น	อนุรักษ์ป่า
4	จันทร์ พุธ ศุกร์	1. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง 2. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น	อาหารดีมีประโยชน์
5	จันทร์ พุธ ศุกร์	1. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง 2. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น	ท่องท่องแดนไทย
6	จันทร์ พุธ ศุกร์	1. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง 2. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น	กุ้ง หอย ปู ปลา
7	จันทร์ พุธ ศุกร์	1. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง 2. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น	ผีเสื้อ
8	จันทร์ พุธ ศุกร์	1. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง 2. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น	เด็กดีมีน้ำใจ

4. เมื่อครบ 8 สัปดาห์ของการทดลองแล้วจึงทำการทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยการทดลองด้วยแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ เพื่อผลสรุปผลการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบไปวิเคราะห์และหาคุณภาพด้วยวิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. การหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1.1 หาค่าความเที่ยงตรงรายข้อ ด้วยการคำนวณความสอดคล้องระหว่างข้อแบบทดสอบกับจุดประสงค์ โดยใช้สูตร (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2545: 95) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อแบบทดสอบแต่ละข้อกับจุดประสงค์
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

1.2 การคำนวณค่าความยากง่าย (Difficulty) โดยใช้สูตร (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2526: 89) ดังนี้

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าความยากง่าย
	R	แทน	จำนวนที่ข้อนั้นถูก
	N	แทน	จำนวนเด็กที่ทำข้อแบบทดสอบนั้นทั้งหมด

1.3 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยวิเคราะห์แบบ Pearson (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2545: 13) ดังนี้

$$r_{XY} = \frac{N\sum XY - \sum X\sum Y}{\sqrt{[N\sum X^2 - (\sum X)^2][N\sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{XY}	แทน	ค่าอำนาจจำแนก
	X, Y	แทน	คะแนนจากข้อคำถามและคะแนนรวมทั้งฉบับ (หรือตอน)
	N	แทน	จำนวนคน

1.4 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบใช้สูตร KR - 20 ของ Pearson (บุญเชิด ภิญญโณนันทพงษ์. 2545: 13) ดังนี้

$$r_{tt} = \frac{n}{n-2} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_r^2} \right]$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนของแบบทดสอบ
	$\sum pq$	แทน	ความแปรปรวนของคะแนน
	S_r^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบทดสอบทั้งฉบับ

2. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

2.1 หาค่าเฉลี่ยของคะแนน ใช้สูตร (บุญเชิด ภิญญโณนันทพงษ์. 2545: 55)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนเด็กปฐมวัย

2.2 หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน (Standard Deviation) โดยใช้สูตร (บุญเชิด ภิญญโณนันทพงษ์. 2521: 55)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X$	แทน	ผลรวมคะแนนทั้งหมด
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวอย่างยกกำลังสอง

3. สถิติในการทดสอบสมมติฐาน

ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนทำการทดลองและหลังทำการทดลอง โดยคำนวณจากสูตร t - test สำหรับ Dependent Samples (บุญเชิด วิทยุโณอนันตพงษ์. 2521: 99) ดังนี้

$$t = \frac{\bar{D}}{S_{\bar{D}}}$$

$$\text{เมื่อ } S_{\bar{D}} = \frac{S_D}{\sqrt{N}}$$

และ	t	แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณา t - distribution
	D	แทน	คะแนนความแตกต่าง
	N	แทน	จำนวนข้อ
	$\bar{D}$	แทน	ค่าเฉลี่ยคะแนนความแตกต่าง
	$S_{\bar{D}}$	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลต่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องผลของการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายของข้อมูลและการแปลผล ดังนี้

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนกลุ่มนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
k	แทน	จำนวนแบบทดสอบ
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
SD	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t . distribution
$\bar{D}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนความแตกต่าง
$S_{\bar{D}}$	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคะแนนความแตกต่าง
P	แทน	ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

1.1 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองในนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

1.2 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นในนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการทดลอง

2.1 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน

2.2 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน

2.3 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองและความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

1.1 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ผู้วิจัยได้นำคะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองในกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบทดสอบปรากฏผลดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน (N=15, k=15)

ความสามารถในการแก้ปัญหา ของเด็กปฐมวัย	ก่อน		หลัง	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
การแก้ปัญหาของตนเอง	18.40	2.74	27.66	1.91

ผลการวิเคราะห์ตาราง 3 ปรากฏว่า ค่าสถิติพื้นฐานของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองของเด็กปฐมวัย มีค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนและหลังการทดลองการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน เท่ากับ 18.40 และ 27.66 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนและหลังการทดลองการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน เท่ากับ 2.74 และ 1.91 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางและระดับมากที่สุด ตามลำดับ

1.2 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ผู้วิจัยได้นำคะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นในกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบทดสอบ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน (N=15, k=15)

ความสามารถในการแก้ปัญหา ของเด็กปฐมวัย	ก่อน		หลัง	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
การแก้ปัญหาของตนเอง ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น	17.46	4.51	26.33	1.63

ผลการวิเคราะห์ตาราง 4 ปรากฏว่า ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนและหลังการทดลองการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน เท่ากับ 17.46 และ 26.33 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนและหลังการทดลองการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน เท่ากับ 4.51 และ 1.63 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางและมากที่สุด ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลของคะแนนจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนมาเปรียบเทียบความแตกต่างโดยนำเสนอเป็นความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองและความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นในภาพรวมทั้งหมด

2.1 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ผู้วิจัยได้นำคะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองในกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบ

ความแตกต่างโดยใช้ t-test ทดสอบค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติของแบบทดสอบ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน (N=15, k=15)

ความสามารถในการ แก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย	ก่อน		หลัง		$\bar{D}$	$S_{\bar{D}}$	t	P
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD				
การแก้ปัญหาของตนเอง	18.40	2.74	27.66	1.91	9.26	3.39	10.58**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ผลการวิเคราะห์ตาราง 5 ปรากฏว่า หลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองของเด็กปฐมวัยมีผลต่างเฉลี่ย เท่ากับ 9.26 คะแนนซึ่งสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 แสดงว่าการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการแก้ปัญหาดตนเองสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน

2.2 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ผู้วิจัยได้นำคะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นในกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างโดยใช้ t-test ทดสอบค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติของแบบทดสอบ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน (N=15, k=15)

ความสามารถในการ แก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย	ก่อน		หลัง		$\bar{D}$	$S_{\bar{D}}$	t	P
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD				
การแก้ปัญหาของตนเอง ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น	17.46	4.51	26.33	1.63	8.86	3.54	9.69**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ผลการวิเคราะห์ตาราง 6 ปรากฏว่า หลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัยมีผลต่างเฉลี่ย เท่ากับ 8.86 คะแนนซึ่งสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 แสดงว่าการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองเกี่ยวข้องกับผู้อื่นสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน

2.3 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน ในภาพรวม

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ผู้วิจัยได้นำคะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบความแตกต่างโดยใช้ t-test ทดสอบค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติของแบบทดสอบ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนในภาพรวม

ความสามารถในการ แก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย	N	$\bar{X}$	SD	$\bar{D}$	$S_{\bar{D}}$	t	P
ก่อนการจัดกิจกรรม	15	35.86	6.54	18.13	5.96	11.77**	.000
หลังการจัดกิจกรรม	15	54.00	2.13				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ผลการวิเคราะห์ตาราง 7 ปรากฏว่า หลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยมีผลต่างเฉลี่ยสูงขึ้น เท่ากับ 18.13 คะแนน ซึ่งสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย และเพื่อให้ครูตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยได้ใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งผลของการศึกษาวิจัยโดยสรุป ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองและการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัย
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองและการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนสุษฤทัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 60 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนสุษฤทัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 15 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. เลือกนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ชาย - หญิง มา 1 ห้อง จากจำนวน 3 ห้องเรียน
2. นักเรียนในห้องที่ได้รับการเลือกตามข้อ 1. ทำการทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำคะแนนที่ได้มาเรียงลำดับจากน้อยสุดไปหามากสุด แล้วคัดเลือกเด็กที่มีคะแนนน้อยที่สุดขึ้นมา จำนวน 15 คน เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรกลุ่มศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้คือ
  - 2.1 การแก้ปัญหาของตนเอง
  - 2.2 การแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมนิทานกลอน
2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน
  - ตอนที่ 1 วัดความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองของเด็กปฐมวัย
  - ตอนที่ 2 วัดความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ ใช้เวลาวันละ 30 นาที ระหว่างเวลา 11.00 - 11.30 น. ตั้งแต่วันที่ 2 พฤศจิกายน 2552 ถึง 25 ธันวาคม 2552 โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับนักเรียนในห้องเรียนตามข้อ 1 เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
2. จัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ สถานที่ที่กำหนดทำการทดลองให้เหมาะสม
3. ดำเนินการทดลองโดยอาศัยการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยกิจกรรมนิทานคำกลอน เป็นเวลา 8 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลอง t - test แบบ Dependent Samples

สมมติฐานในการวิจัย

คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย หลังได้รับการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน

สรุปผลการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์ ๑ ละ 3 วัน วันละ 30 นาที พบว่า

1. ระดับคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองและการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัย มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 9.26 คะแนน สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัยมีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 8.86 สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

2. เมื่อเปรียบเทียบระดับคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองและการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนพบว่าหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในภาพ รวมมีผลต่างเฉลี่ยสูงขึ้น เท่ากับ 18.13 สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนมีความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองและความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งความสามารถในการแก้ปัญหาในภาพรวมก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนสามารถส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยให้สูงขึ้น จากผลการวิจัยดังกล่าวสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลจากการเปรียบเทียบระดับคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน ปรากฏว่า ก่อนการทดลองเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาดตนเองเป็น $\bar{X} = 18.40$ โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน $SD = 2.74$ และหลังการทดลองเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาดตนเองเป็น $\bar{X} = 27.66$ โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน $SD = 1.91$ แสดงว่าหลังการทดลองเด็กปฐมวัยมีความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองสูงกว่าก่อนทดลอง ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนนั้น ทำให้เด็กปฐมวัยพัฒนาความสามารถในแก้ปัญหาของตนเองได้ดีขึ้น เนื่องจากนิทานคำกลอนที่ครูอ่านให้เด็กฟังนั้น เป็นนิทานที่มีคำคล้องจองกัน เมื่อเด็กฟังนิทานแล้วสามารถจดจำเนื้อเรื่องได้เป็นอย่างดี อีกทั้งในขณะที่ครูเล่านิทานครูจะสอดแทรกสถานการณ์ที่เป็นปัญหาให้เด็กได้รู้จักการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ดังนั้นการเล่านิทานครั้งนี้เป็นการฝึกทักษะการแก้ปัญหาให้กับเด็กปฐมวัยไปโดยไม่รู้ตัว สอดคล้องกับ อภิรดี ศรีนวล (2547: 65) ที่ศึกษาความสามารถของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานฉงน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทาน

ฉงน หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานฉงน เด็กจะมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงขึ้น เนื่องจากเนื้อเรื่องในนิทานจะทำให้เด็กจดจำสถานการณ์ต่างๆ ได้ ซึ่งนำไปสู่ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง

ขณะเดียวกันเมื่อครูจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน ซึ่งเป็นนิทานที่มีท่วงทำนองและจังหวะของคำกลอนสอดคล้องกัน ฟังแล้วเกิดความไพเราะ ทำให้เด็กจดจำคำเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี และในขณะที่ครูจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนครูสอดแทรกสถานการณ์ที่เป็นปัญหา ดังนั้นจึงทำให้เด็กมีทักษะการแก้ปัญหาเพิ่มมากขึ้น และมีผลต่อพัฒนาการด้านภาษา ดังที่เกริก ยุ้นพันธ์ (2544: 45) กล่าวว่า คำกลอนที่ไพเราะเสนาะหู จะซึมซับเข้าสู่การรับรู้ รับฟังของเด็กๆ การอ่านคำกลอนให้ฟังต่อเนื่องสม่ำเสมอจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทั้งด้านการฟัง การพูด และจะนำไปสู่การทำควมเข้าใจในการอ่านและเขียนได้เร็วขึ้น การเข้าใจภาษาพูด จึงช่วยส่งเสริมการพัฒนาการแก้ปัญหาได้ดีและเหมาะสมกับวัย ขณะเดียวกันดวงเดือน แจ่มสว่าง (2542: 49) กล่าวว่า การเล่านิทานนั้นมีอิทธิพลต่อเด็กมาก โดยเฉพาะในเด็กปฐมวัยการที่ผู้ใหญ่และครูใกล้ชิดกับเด็กโดยการเล่านิทานให้เด็กฟังจะเป็นเครื่องช่วยให้เข้าใจเด็กมากขึ้น และที่สำคัญเนื้อหาของนิทานคำกลอนนั้น เนื้อเรื่องในการเล่าครูได้กำหนดสถานการณ์ที่เป็นปัญหาให้กับตัวละคร ดังนั้นเมื่อเด็กฟังนิทานเด็กจะคิดแก้ปัญหาจากสถานการณ์ในนิทาน ทำให้ดำเนินเนื้อเรื่องต่อจนจบได้ เช่น นิทานคำกลอนเรื่องหนูผึ่งน้อย เมื่อหนูผึ่งน้อยแอบนำอาหารไปรับประทานในห้องนอนแล้วทิ้งข้าวของรกรุงรังทั่วทั้งห้อง จนสกปรกไปหมดแล้ววันหนึ่งคุณแม่เข้าไปในห้องนอนเห็นข้าวของรกรุงรัง ซึ่งเมื่อครูเล่านิทานคำกลอนจนถึงตอนนี้แล้วหยุดให้เด็กแสดงความคิดเห็นหรือแก้ปัญหาว่า เมื่อเด็กๆ รับประทานอาหารเสร็จแล้วควรทำอย่างไร เป็นต้น ซึ่งจากเนื้อหาของนิทานจะทำให้เด็กปฐมวัยที่ฟังนิทานต้องใช้ความสามารถในการคิดหาทางแก้ปัญหาจากสถานการณ์ในนิทานคำกลอนว่า ตัวละครจะอย่างไรเมื่อรับประทานอาหารเสร็จแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับเบญจา แสงมลิ (2545: 113) ที่กล่าวว่า เมื่อเด็กต้องเผชิญปัญหาเฉพาะหน้า บางครั้งเด็กอาจต้องการให้ผู้ใหญ่คอยช่วยเหลือว่าจะแก้ปัญหาอย่างไร ดังนั้นเมื่อปัญหาบางอย่างเกิดขึ้น ผู้ใหญ่หรือผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กจึงควรปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย เช่น ผู้ใหญ่ควรบอกเด็กว่า เมื่อหนูรับประทานอาหารเสร็จแล้วเด็กควรเก็บถ้วยชามให้เรียบร้อย หรือถ้าหากเด็กรับประทานอาหารจนหกเลอะเทอะควรหาผ้ามาเช็ดโต๊ะให้สะอาด ซึ่งไกรเวอร์ บรุนนิก; และฟิลเบล (Grover, Bruning;& Filbeck. 1983: 113 - 114; อ้างถึงใน อภิรดี ศรีนวล. 2547: 85) กล่าวว่า เด็กจะแก้ปัญหาได้ดีถ้าเผชิญกับสถานการณ์ปัญหาที่สัมพันธ์กับกฎเกณฑ์ และหลักการที่ได้เรียนไปแล้ว นอกจากนั้นเด็กมีแนวโน้มทางความสามารถในการแก้ปัญหาตนเองสูง กล่าวคือในการแก้ปัญหาของตนเองนั้น เด็กมุ่งหาวิธีการที่สามารถใช้ในการแก้ไขอุปสรรคหรือสถานการณ์ที่ยุงยากที่เกิดขึ้นกับตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น มีจุดมุ่งหมายประการเดียวในการแก้ปัญหาตนเอง เป็นการค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเองไม่มีความสับสนยุ่งยากในการคิด ด้วยเหตุผลดังกล่าว การแก้ปัญหาตนเองจึงมีความง่ายในการคิดแก้ปัญหา ซึ่งทำให้เด็กสามารถแสดงความสามารถในการแก้ปัญหาได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว และการคิดแก้ปัญหาที่หลากหลาย

ดังนั้น การจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนจึงส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยสนใจที่จะดู ฟัง และคิด เชื่อมโยงเรื่องราวที่เป็นสถานการณ์ที่เป็นปัญหาในนิทานคำกลอน โดยกิจกรรมที่กำหนดทำให้ผู้เรียน ได้ใช้ประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้มาแก้ปัญหา เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนจึงมีความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองสูงขึ้นหลังจากการทดลอง

2. ผลการเปรียบเทียบระดับคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองและการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน สามารถอภิปรายแยกเป็นรายข้อได้ ดังนี้

2.1 ผลการทดลองการแก้ปัญหาของตนเองจากการได้รับการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน พบว่า สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ ก่อนการทดลองเด็กปฐมวัย มีค่าเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นเป็น $\bar{X} = 17.46$ โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน $SD = 4.51$

2.2 ผลการทดลองการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น จากการได้รับการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน พบว่า สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ หลังการทดลองเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นเป็น $\bar{X} = 26.33$ โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน $SD = 1.63$

แสดงให้เห็นว่าหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนเด็กปฐมวัยมีความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นสูงกว่าก่อนการทดลอง ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะการที่ครู ได้จัดกิจกรรมนิทานคำกลอนโดยสอดแทรกสถานการณ์ที่เป็นปัญหานั้น จะเป็นการกระตุ้นและฝึกทักษะให้เด็กคิดหาทางแก้ปัญหาโดยให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระในการสนทนาตอบคำถามแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับ ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2528: 121 - 123) กล่าวว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการแก้ปัญหา คือ สถานการณ์นั้นมีความน่าสนใจของผู้เรียน ก็จะทำให้เด็กเกิดแรงจูงใจที่จะเรียน หรือแก้ปัญหาได้ นอกจากเหตุผลดังกล่าวแล้ว เด็กจะมีการเชื่อมโยงความคิดประสบการณ์เดิมของตนที่เคยประสบมา การมีปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน และสอดคล้องกับอภิรตี ศรีนวล (2547: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความสามารถของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานจนงน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานจนงน มีความสามารถในการแก้ปัญหาดตนเองและความสามารถในการแก้ปัญหาดตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ค่าสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าความสามารถในการแก้ปัญหาดของเด็กปฐมวัยเกิดขึ้นได้เมื่อครูจัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กได้ฝึกคิดแก้ปัญหาดต่างๆ ด้วยตนเอง ซึ่งการคิดเพื่อตัดสินใจแก้ปัญหาดนั้น เป็นการใช้ความคิดวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ข้อมูลเกี่ยวกับสังคมสิ่งแวดล้อมและข้อมูลอื่นๆ มาใช้เพื่อแสวงหาคำตอบอันนำไปสู่การตัดสินใจ (โกวิท วรพิพัฒน์. 2544: 72) ขณะเดียวกันการจัดกิจกรรมการนิทานคำกลอน เป็นกิจกรรมที่ช่วยจูงใจให้เด็กปฐมวัยสนใจที่จะฟังและคิดตาม เพื่อเชื่อมโยงเรื่องราวในการนำไปสู่การแก้ปัญหาดจากสถานการณ์ต่างๆ เพราะในขณะที่เด็กฟังนิทานนั้น เด็กจะใช้ความคิดเพื่อตอบคำถามและใช้ความสามารถของตนเองในการแก้ไขปัญหาดให้กับตัวละครในเรื่อง

3. เมื่อเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนก่อนและหลังการทดลอง พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนจะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child - Centered) ธรรมชาติของเด็กวัย 5 - 6 ปี จะมีความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งใหม่ๆ ที่พบเห็นรอบๆ ตัว และเมื่อได้เข้าร่วมกิจกรรม เด็กจะสนใจและกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม อีกทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กเลือกทำกิจกรรมด้วยตนเองเป็นการส่งเสริมความเป็นอิสระในการคิดและตัดสินใจได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้เด็กกล้าคิดกล้าแสดงออก เป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเอง ดังที่ทิสนา แชมมณี; และคนอื่นๆ (2535: 67) กล่าวว่า เมื่อเด็กเกิดกระบวนการคิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่น การเล่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น การได้รับคำแนะนำจากผู้ใหญ่ จะทำให้เด็กมีประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการให้เด็กได้รับประสบการณ์ในการแก้ปัญหา เด็กก็จะสามารถเรียนรู้การแก้ปัญหาได้ นอกจากนี้การใช้หนังสือนิทานจะทำให้เด็กเห็นภาพเรื่องราวในนิทาน ทำให้เด็กเกิดความสนใจและตั้งใจที่จะดูและฟังนิทานที่มีคำคล้องจอง และมีภาพประกอบสวยงาม ซึ่งเด็กอายุ 3 - 6 ปี เป็นวัยแห่งการพ้อฝัน สามารถสร้างจินตนาการมากมายจึงเป็นวัยอันควรที่จะเพิ่มพูนประสบการณ์ด้านการคิดแก้ปัญหาโดยการเล่านิทาน เพื่อช่วยให้เด็กปรับตัวและเตรียมที่จะรับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นหนังสือนิทานจึงมีประโยชน์สำหรับเด็กวัยนี้เป็นอย่างมาก ซึ่งเยาพา เดชะคุปต์ (2542) ได้กล่าวถึงลักษณะของหนังสือที่เด็กชอบคือเป็นเรื่องที่เด็กนึกฝันต่ออย่างสดใส เด็กชอบเรื่องที่จบด้วยรูปของกิน เพราะเด็กชอบกิน เด็กชอบเรื่องบันเทิง เรื่องเศร้าเด็กไม่ชอบ และเด็กชอบดูภาพมากกว่าชอบอ่านเรื่อง เมื่อเด็กเปิดอ่านหนังสือ สิ่งแรกที่เด็กจะดูคือภาพ และเด็กจะดูทุกอย่างที่อยู่ในภาพ ดังนั้นหนังสือภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าการแก้ปัญหาของเด็กเกิดจากความสามารถของสมอง เป็นความสามารถในการคิดของสมอง ซึ่งการจัดกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์อย่างหลากหลายจะช่วยให้เด็กมีความคิดในการนำมาแก้ปัญหา และปรับเปลี่ยนวิธีการแก้ปัญหาได้ดีขึ้นตามลำดับเมื่อประสบกับปัญหาเด็กจะสามารถดึงมวลประสบการณ์มาแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน มีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงขึ้น

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้านี้พบว่า

1. ในการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนครั้งแรกที่ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการทดลองนั้น เด็กส่วนใหญ่ยังไม่กล้าแสดงออก จะนั่งฟังนิทาน แต่เมื่อครูสร้างความคุ้นเคยและแนะนำให้เด็กแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันอย่างเป็นอิสระ เด็กจะเริ่มแสดงออกมากยิ่งขึ้นพอเวลาผ่านไปได้ 2 สัปดาห์ เด็กจะแสดงความสามารถพิเศษของตนเอง เด็กจะเริ่มกล้าแสดงออกและมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้เหมาะสมมากขึ้น

2. หลังจากที่ได้ทำการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน เด็กสามารถพูดแสดงความคิดเห็นโดยคาดเดาคำถามจากสถานการณ์ที่เป็นปัญหาของตัวละครที่ครูจะถามหลังจากเล่านิทานคำกลอนเสร็จสิ้น โดยสังเกตได้จากการที่เด็กยกมือตอบคำถามเพื่อขอแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหาก่อนที่จะถามให้เด็กคิดแก้ปัญหา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมเล่านิทานคำกลอนนั้น สามารถทำให้เด็กเข้าใจปัญหาได้ดี และสามารถคาดการณ์ความน่าจะเป็นไปได้ของการแก้ปัญหา

3. การจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนมีความสอดคล้องกับพัฒนาการทางด้านสังคมและภาษาของเด็กๆ มีปฏิสัมพันธ์ขณะทำกิจกรรม เด็กได้ร่วมแก้ปัญหาไปกับเพื่อน พูดคุยสนทนา ได้ตอบถึงการแก้ปัญหาให้กับตัวในนิทานคำกลอน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันขณะทำกิจกรรม โดยเนื้อเรื่องของนิทานคำกลอนเป็นสิ่งท้าทายต่อการคิดแก้ปัญหาของเด็กๆ โดยเด็กแต่ละคนจะพยายามแก้ปัญหาให้กับตัวละครในนิทานเพื่อแต่งเติมตอนจบของนิทานคำกลอนตามความคิดของตนให้ได้ ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดทักษะการแก้ปัญหามากยิ่งขึ้น

4. การจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนเป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยฝึกสมาธิให้กับเด็ก เนื่องจากเนื้อเรื่องของนิทานคำกลอนนั้นเป็นสถานการณ์ที่แต่งขึ้นเพื่อฝึกการแก้ปัญหาให้เด็ก เป็นผลให้เด็กต้องใช้สมาธิสำหรับทำความเข้าใจในเนื้อเรื่องของนิทานคำกลอน กิจกรรมนิทานคำกลอนจึงเป็นการสร้างประสบการณ์ในการฝึกแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมในการดำเนินชีวิตในอนาคตให้กับเด็ก

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยนั้น ครูต้องให้อิสระกับเด็ก เพื่อให้เด็กได้เกิดความกล้าแสดงออกก่อน จากนั้นจึงให้เด็กได้ใช้ความคิดในการแก้ปัญหาอย่างอิสระ

2. ครูต้องเข้าใจพัฒนาการและความพร้อมของเด็ก คอยสังเกตเด็กในระหว่างทำกิจกรรม ซึ่งหากเด็กมีสมาธิ และสนใจในกิจกรรมที่ครูทำ เด็กก็จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และหากครูใช้ระยะเวลาในการทำกิจกรรมนานเกินไป เด็กจะหมดความสนใจ และหันไปทำกิจกรรมอย่างอื่นแทน

3. ครูควรสร้างกำลังใจให้เด็ก กล้าคิดและกล้าแสดงออกด้วยความมั่นใจ ขณะเดียวกันครูต้องคอยช่วยเหลือและแนะนำวิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องเหมาะสมให้เด็ก และในระยะเวลาที่เหมาะสมด้วย

4. การจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน ควรจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแสดงออกในการคิดแก้ปัญหา โดยคำนึงถึงความพร้อมของเด็กไม่บังคับกดดันให้เด็กเกิดความเครียด ยกย่อง ชื่นชม แสดงบุคลิกภาพของความเป็นมิตรกับเด็กให้เด็กเกิดความมั่นใจ เปิดโอกาสเต็มที่ให้เด็กแสดงออก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยถึงทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานคำกลอน
2. ควรมีการศึกษาวิจัยถึงทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งหรือกิจกรรมอื่นๆ ที่เหมาะสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษาวิจัยถึงทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเด็กในระดับที่สูงขึ้น เช่น ในเด็กระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. (2528). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนว และจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- กรมวิชาการ. (2540). *คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (อายุ 3-6)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กวี วงศ์พุ่ม. (2536). *ภาวะผู้นำ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพบัญชี.
- กิตติ กล่อมเกลี้ยง. (2532). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนวิทยาศาสตร์โดยมีการใช้สถานการณ์ฝึกการกำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐานกับไม่มีการใช้สถานการณ์ฝึกการกำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน*. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (วิทยาศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2541). เล่านิทาน. *วารสารการศึกษาปฐมวัย*. 2(2) เมษายน: 10-19.
- เกริก ยूनพันธ์. (2539). *การเล่านิทาน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็กสุวีริยาสาส์น.
- . (2543). *การออกแบบและเขียนภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็กสุวีริยาสาส์น.
- . (2544). *การเล่านิทาน*. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็กสุวีริยาสาส์น.
- แก้วตา คณะวรรณ. (2524). *พัฒนาการสอน*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- โกวิท วรพิพัฒน์. (2544). *การเล่านิทาน*. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็กสุวีริยาสาส์น.
- ขวัญตา แต่พงษ์โสรัถ. (2538). *การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในกิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย แบบครุมีปฏิสัมพันธ์และแบบครุไม่มีปฏิสัมพันธ์*. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- จันทร์เพ็ญ สุภาพล. (2535). *การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีและนิทานประกอบภาพควบคู่กิจกรรมการช่วยเหลือ*. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- จำเนียร ช่วงโชติ. (2520). *คู่มือการฝึกภาคปฏิบัติทางการแนะแนวและให้คำปรึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- เจษฎา ศุภางคเสน. (2530). การศึกษาความคิดสร้างสรรค์และแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ฉวีวรรณ กิณางค์. (2526). การศึกษาเด็กโครงการตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. พิษณุโลก: พิมพ์.
- . (2533). การศึกษาเด็ก. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ฉวีวรรณ กุหาภินันท์. (2528). สอนเด็กคิดโมเดลการพัฒนาทักษะการคิดเพื่อคุณภาพชีวิตและสังคม. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- . (2545). วรรณกรรมสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.
- ฉันทนา ภาคบงกช. (2528). เขียนให้เด็กคิด โมเดลการพัฒนาทักษะการคิดเพื่อคุณภาพชีวิตและสังคม. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เฉลิมพล ต้นสกุล. (2521). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเด็กก่อนวัยเรียนในเขตการศึกษา 3. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ชาญชัย ศรีไสยเพชร. (2527). ทักษะและเทคนิคการสอน. กรุงเทพฯ: พิทักษ์อักษร.
- ชาติชาย ปิลวาสน์. (2544). การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยใช้กระบวนการวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง. (2522). สอนอย่างไร. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- . (2528). สอนอย่างไร. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: อัมรินทร์การพิมพ์.
- จิตติพร พิษณุกุล. (2538). การศึกษาความสามารถในการปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะประดิษฐ์แบบกลุ่ม. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน แจ้งสว่าง. (2542). นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย. สงขลา: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา.
- ทรงพร สุทธิธรรม. (2534). การศึกษาความสามารถในรับรู้และเข้าใจทัศนะของผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองจัดกิจกรรมนิทานเพื่อส่งเสริมการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- . (2544). วิทยาการด้านการคิด. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมนเนจเม้นท์.

- ทัศนีย์ อินทรบำรุง. (2539). *วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นนันทนาการก่อนกลับบ้าน*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ทิตนา แคมมณี; และคนอื่นๆ. (2535). *การพัฒนากระบวนการคิด, ในการประชุมวิชาการเรื่องสู่แนวทางใหม่ของการสอนวิจัย ทางพยาบาลศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- . (2544). *วิทยาการด้านการคิด*. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมนเนจเม้นท์ จำกัด.
- นวนนภา สีใส. (2532). *สภาพปัญหาการจัดการสอนชั้นเด็กเล็กตามโครงการอนุบาลศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยอง*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหามบัณฑิต (การประถมศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- นารีรัตน์ พักสมบูรณ์. (2541). *การใช้ชุดส่งเสริมศักยภาพทางวิทยาศาสตร์ในการพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์และบุคลิกภาพนักวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เนื่อน้อง สนับบุญ. (2541). *ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่นนันทนาการสำหรับเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2521). *การวัดประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- . (2526). *การทดลองแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- . (2545). *รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องการวัดประเมินการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุปผา พรหมสร. (2542). *ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งและกิจกรรมการเล่นเครื่องเล่นสนาม*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เบญจา แสงมลิ. (2545). *การพัฒนาเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ประยงค์ อนันทวงศ์. (2537). *กลอนและวิธีเขียนกลอน*. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- ประสาธ อิศรปรีดา. (2523). *จิตวิทยาการเรียนรู้กับการสอน*. กรุงเทพฯ: กราฟฟิคอาร์ต
- ปรีชาติ อรุณศักดิ์. (2533). *การศึกษาการเล่นนันทนาการที่ไม่จบเรื่องสมบูรณ์ที่มีผลต่อความคิดแบบอเนกนัยของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- ปรีชา เนาว์เย็นผล. (2537). *การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
กระทรวงศึกษาธิการ.
- ปรีดา ปัญญาจันทร์; และชิวัน วิสาสะ. (2537). *คู่มือเล่นิทาน : เล่นิทานอย่างไรให้สนุก*.
กรุงเทพฯ: แพรวเพื่อนเด็ก.
- เปลว ปุริสาร. (2543). *การศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด
ประสบการณ์แบบโครงสร้าง*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พงษ์จันทร์ อยู่เป็นสุข. (2525). *ความต้องการถือเงิน: ศึกษากรณีประเทศไทย ระหว่างปี
พ.ศ.2525-2539*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ความรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- พจมาน เทียนมนัส. (2539). *ธรรมชาติของเด็กวัยประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พยอม ต้นมณี. (2524). *การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของผลการสอนด้วยตำราเรียนวิชา
จิตวิทยาการศึกษาในรูปแบบเชิงปัญญากับรูปแบบที่ใช้กันอยู่ทั่วไป*. ปรินญาณินพนธ์
กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- พรจันทร์ จันทวิมล. (2529). *หุ่นนิ้วมือประกอบนิทาน*. รักลูก 4,44 (กันยายน 2529): 92-94
- พรใจ สารยศ. (2544). *กระบวนการส่งเสริมการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรม
วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรทิพย์ วินโกมินทร์. (2542). *นิทานและหุ่นสำหรับเด็กปฐมวัย*. ปทุมธานี: สถาบันราชภัฏ
เพชรบุรีวิทยาลัยการณ.
- พระรัตโนภาสวิมล (ชาลี โชติธรมโม). (2545). *คำกลอนอักษรไทย*. สุรินทร์: สำนักพิมพ์ราชภัฏสุรินทร์.
- พลาดิตัย สิทธิธัญกิจ (2545). *นิทานไทยคำกลอน ยายกับตา*. กรุงเทพฯ: เรือนปัญญา.
- พิชากร แปลงประสบโชค. (2540). *การพัฒนาหลักสูตรพิเศษทางเรขาคณิตเสริมสำหรับนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีความสามารถพิเศษทางคณิตศาสตร์*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ด.
(คณิตศาสตร์ศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร
- ไพวรรณ อินทนิล. (2534). *เทคนิคการเล่นิทาน*. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
- ปริญญาพร นิตยะประภา. (2534). *หลักการบริหารการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่4 กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. (2526). *การสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับปฐมวัยศึกษา*.
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2528). *กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- . (2542). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและ
การสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). *กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: แม็ค.
- รศนา อัสชะกิจ. (2537). *กระบวนการแก้ปัญหาและตัดสินใจเชิงวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัฐจวน ประโมจน์ย์. (2544). *ผลการจัดกิจกรรมเล่นิทานประกอบภาพที่มีต่อความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพุทธศักราช 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ลัดดา นีละมณี. (2527). หน่วยที่ 7 สื่อการเล่าเรื่องและเล่นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา สื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายการพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วยุภา จิตรสิงห์. (2534). *การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ครูใช้คำถามแบบเชื่อมโยงเนื้อหาและแบบเชื่อมโยงประสบการณ์*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วรรณาท รักสกุลไทย. (2545). *นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการปฐมวัยศึกษา. ประมวลสาระชุดวิชา หลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 11*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรรณิ ศิริสุนทร. (2532). *เอกสารคำสอนวิชา บร 602 การเล่นิทาน*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- วันดี สุดสิน. (2550). *ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วันเนาว์ ยูเด็น. (2542). *นิทานคือชีวิต*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วาริ นิยมธรรม. (2536). *ผลการใช้เทคนิคแม่แบบนิทานชาดก เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย*. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วาริ ธิรจิตร. (2541). *การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาสนา เจริญสอน. (2537). *ผลการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบคำถามเชื่อมโยงประสบการณ์ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่มีระดับความเชื่อมั่นในตนเองต่างกัน*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- วิมล สํารามวณิช. (2527). การเปรียบเทียบสัดส่วนของจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยวิธีสอนแบบสืบเสาะที่มีขั้นสรุปผลการทดลองแตกต่างกัน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วิไล เวียงวีระ. (2528). เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน เล่ม 2. กรุงเทพฯ: เจริญผล.
- สมจิต สวธนไพบุลย์. (2541). ประมวลการพัฒนาการสอนวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมศักดิ์ ปริบูรณ์. (2542). นิทานความสำคัญและประโยชน์. ราชบุรี: สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
- สรรัช ศรีสุข. (2530). เปรียบเทียบองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กิจกรรมเกมนิทานและปริศนาคำทายของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 5. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สรวงพร กุศลสง. (2536). เอกสารและผลการวิจัยการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กองวิชาการ สำนักงาน.
- . (2538). ทักษะการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย 3 - 4 ปี ที่ได้รับการจัดกิจกรรมในวงกลมแบบปฏิบัติการทดลองกับการเล่นเกมการศึกษาแบบประสาทสัมผัส. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สัณหพัฒน์ อรุณธารี. (2542). นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย. ภูเก็ต: โปรแกรมวิชาการศึกษาศาสตร์ สถาบันราชภัฏภูเก็ต.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 เล่ม 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่เก้า พ.ศ. 2545 - 2549. เอกสารประกอบการประชุมร่วมระหว่างคณะรัฐมนตรี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2547). มาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบแรก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับปรับปรุง. ใน เอกสารเผยแพร่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (2539). การเรียนเพื่อรอบรู้. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2542). แนวการจัดประสบการณ์ปฐมวัย (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: ดวงกมล.

- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). *การวัดและประเมินแนวใหม่ : เด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุชาดา สุทธาพันธ์. (2532). *การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยใช้คำถามหลายระดับกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ*. ปรินญาณีพันธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุดาวดี ไยพิมล. (2533). *ความสามารถในการจำแนกพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังการเล่านิทานโดยใช้หุ่นมือและการเล่านิทานโดยแสดงบทบาทสมมติประกอบ*. ปรินญาณีพันธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุดาวรรณ ระวิสะญา. (2544). *ทักษะการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมเน้นเครื่องกลอย่างง่าย*. ปรินญาณีพันธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุภัค ไหวหากิจ. (2543). *เปรียบเทียบการรับรู้ในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมและการเล่นเกมแบบร่วมมือ*. ปรินญาณีพันธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2544). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ สากร. (2537). *พฤติกรรมการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.
- สุวัฒน์ กุศลสง. (2538). *การเรียนการสอนปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สุวัฒน์ มุทษเมธา. (2523). *การเรียนการสอนปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- หทัย ตันหยง. (2527). *ปมวรรณกรรม. เอกสารตามโครงการ มปภ. หมายเลข 12*. ถ่ายเอกสาร.
- อภิรดี ศรีนวล. (2547). *ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานฉงน*. ปรินญาณีพันธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรทัย จันทรวิชานวงศ์. (2523). *รูปแบบของนิทานที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้น ป.4*. ปรินญาณีพันธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อรพรรณ พรสีมา. (2543). *การคิด*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาทักษะการคิด ภาคเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- อรุณี เหลืองหิรัญ. (2533). *การศึกษาความพร้อมทางภาษา และการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้จัดประสบการณ์โดยใช้โครงสร้างระดับยอดกับการจัดประสบการณ์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ*. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อารมณ สุวรรณपाल. (2548). *แนวการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย. ประมวลชุดวิชาการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 1-6*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อารี รังสินันท์. (2535). *ความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- อารี เพชรผุด. (2528). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Ausubel, David P. (1968). *Educational Psychology: A Cognitive View*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Bruner, J.S. (1969). *The Process of Education*. New York: Harvard University Press.
- Clore, G.L. and Robert, M.B. (1978, April). *The Effect of Children's Stories on Behavior And attitudes Resources*. In *Education*. (ERIC): 156.
- Dewey, J. (1933). *How We Think*. Boston D.C.: Heath.
- Gesell, A. (1960). *The First Five Years of Life A Guide to the Study of the Preschool Child*. New York: Harper. *On various Fantasy Activities : Effects on Cognitive Functioning and Impulse Control,* Child Development. 2(3): 67-379.
- Goor, A. (1970, December). *Problem Solving Process of Creative and Creative Students, Dissertation Title*. Dissertation Abstract. 37 (115): 3517 A.
- Leonard, E.M., Derman; & Miles, L.E. (1963). *Foundation of Learning in Childhood Education Columbus. Ohio: Charles E. Merrill*.
- Sylva, K. Bruner, J.S., and Genova. (1976). *The Relationship play problem solving In Children Three to Five Year*. In J.S. Bruner, A. Jolly; & N. Harmondsworth, Midflesex: Penguin.
- UNESCO. (1972). *Asian Expert seminar on the development of science and mathematics Concepts on children*. Final Report, UNESCO.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย
- แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคำกลอน
- ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน
- ตัวอย่างภาพประกอบนิทานคำกลอน เรื่อง หนูผึ่งน้อย
- ภาพกิจกรรมการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน

คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน ในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

หลักการและเหตุผล

ความสามารถในการแก้ไขปัญหาของเด็กปฐมวัย สามารถจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านการแก้ปัญหาได้หลายวิธี ซึ่งการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนก็เป็นวิธีการกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยได้อีกวิธีหนึ่ง แผนการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จะเป็นกิจกรรมที่เด็กปฐมวัยจะได้มีโอกาสฝึกคิดและพัฒนาความสามารถด้านความคิดหาสาเหตุในการแก้ปัญหามาตามสถานการณ์ที่สร้างขึ้นให้เด็กปฐมวัยเกิดการค้นคิด ค้นพบการแก้ปัญหาด้วยตนเอง จากการฟังนิทานคำกลอนร่วมคิดที่ครูเล่าให้ฟัง และเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นในการแก้สถานการณ์ที่เป็นปัญหา ร่วมกันทั่วถึงทุกคน การจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาการคิดแก้ปัญหายังส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมการอยู่ร่วมกัน แก้ปัญหาร่วมกันเมื่อประสบปัญหาที่ถูกสร้างขึ้นเป็นนิทานคำกลอน โดยครูจัดกิจกรรมและสร้างบรรยากาศขึ้นเมื่อไร บรรยากาศในการเรียนรู้ของเด็ก ครูต้องเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สื่อต่างๆ รวมทั้งหนังสือนิทานคำกลอน หลังจากฟังนิทานคำกลอนแล้วควรมีการใช้คำถามในการกระตุ้นให้เด็กค้นคิดหาคำตอบด้วยการสร้างแรงเสริมลักษณะนิสัยในการยอมรับในความสามารถของผู้อื่นที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคลและให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสมของสถานการณ์

ความมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมความสามารถในด้านการแก้ปัญหาของตนเองและการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน

หลักการจัดกิจกรรม

1. การจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ จัดวันจันทร์ถึงวันศุกร์ วันละ 30 นาที รวมทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ รวมทั้งหมด 24 แผน
2. เด็ก ๆ ทุกคนได้รับอิสระในการแก้ปัญหาด้วยตนเองกับการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน โดยครูจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ และจัดบรรยากาศที่มีลักษณะเป็นกันเอง สนุกสนาน ผ่อนคลาย ยืดหยุ่น ไม่เคร่งเครียด
3. สัปดาห์ที่ 1 สร้างความคุ้นเคยกับเด็ก
สัปดาห์ที่ 2 ดำเนินการทดสอบ ความสามารถในการแก้ปัญหของเด็กปฐมวัย ก่อนการดำเนินการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหของเด็กปฐมวัย
สัปดาห์ที่ 2 - 9 ดำเนินการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน

สัปดาห์ที่ 10 ดำเนินการทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยหลังดำเนินการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

บทบาทครู

1. ผู้อ่านนิทานต้องเตรียมตัวล่วงหน้าให้พร้อม ต้องจำเรื่องนิทานที่จะอ่านได้
2. จัดเตรียมสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้เด็กได้รับอิสระในการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมได้เรียนรู้การทำงานร่วมกันกับผู้อื่นยอมรับความคิดเห็นความสามารถของผู้อื่น
3. ก่อนดำเนินการจัดกิจกรรมต้องทำข้อตกลงกับเด็กก่อน
4. การดำเนินกิจกรรม ครูควรใช้ภาษาที่ง่าย ๆ กะทัดรัดมีจังหวะการพูด เพื่อให้เด็กน่าสนใจ
5. เด็กได้รับอิสระ ในการแสดงออกในการจัดกิจกรรม
6. ครูควรให้คำชมเชยและให้กำลังใจเสริมระหว่างทำกิจกรรม
7. ครูให้การช่วยเหลือเด็กในรูปแบบต่างๆ อย่างทั่วถึงและเหมาะสม
8. การดำเนินกิจกรรม ครูควรสังเกตดูแลและความปลอดภัยอย่างใกล้ชิด เพื่อป้องกันอันตรายและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและหากพบต้องเข้าช่วยเหลือทันทีพร้อมชี้แนะ แนะนำให้ทำอย่างถูกวิธี

บทบาทเด็ก

1. ตั้งใจฟังอย่างมีสมาธิ ทำความเข้าใจกับเนื้อเรื่อง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการแก้ปัญหา
2. เด็กได้แสดงออกในการแก้ปัญหาอย่างอิสระ
3. เด็กได้แสดงเหตุผลในการแก้ปัญหาที่เป็นรูปธรรม

สื่ออุปกรณ์

1. แผนการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน 24 แผน
2. หนังสือนิทานคำกลอน 8 เรื่อง

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน

ขั้นนำ (5 นาที)

นำเข้าสู่กิจกรรมนิทานคำกลอนด้วยกิจกรรมตามความเหมาะสมจากกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง อาทิ การท่องคำคล้องจอง และคำกลอน ที่มีสัมผัสคำและสระนำฟัง

ขั้นดำเนินการ (20 นาที)

1. นำเข้าสู่กิจกรรมโดยครูเล่านิทานคำกลอน ซึ่งเนื้อเรื่องเป็นสถานการณ์ที่เป็นปัญหาให้ตัวละครได้รู้จักการแก้ปัญหาทั้งปัญหาของตนเองและปัญหาของผู้อื่นที่เกี่ยวกับผู้อื่น ดังนั้นเมื่อเด็กฟังนิทานคำกลอนแล้ว เด็กจึงต้องใช้ความสามารถของตนเองในการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ในนิทาน เพื่อดำเนินเรื่องของนิทานให้จบสมบูรณ์
2. เด็กปฐมวัยดำเนินการแก้ปัญหาด้วยตนเองหรือภายในกลุ่ม
3. เด็กปฐมวัยแสดงการแก้ปัญหาของตนเองหรือภายในกลุ่ม

ขั้นสรุป (5 นาที)

เด็กและครูร่วมกันพูดคุยสนทนา สรุปนิทานและช่วยกันแก้ปัญหาให้กับตัวละครภายในเนื้อเรื่องของนิทานคำกลอน ตลอดจนครูและเด็กพูดถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหรือพบเห็นในชีวิตประจำวัน และช่วยกันแก้ปัญหาร่วมกัน ครูชมเชยเด็กที่ใช้ความสามารถและพยายามแก้ปัญหาต่าง ๆ

การประเมินผล

ประเมินผลโดยการสังเกต ดังนี้

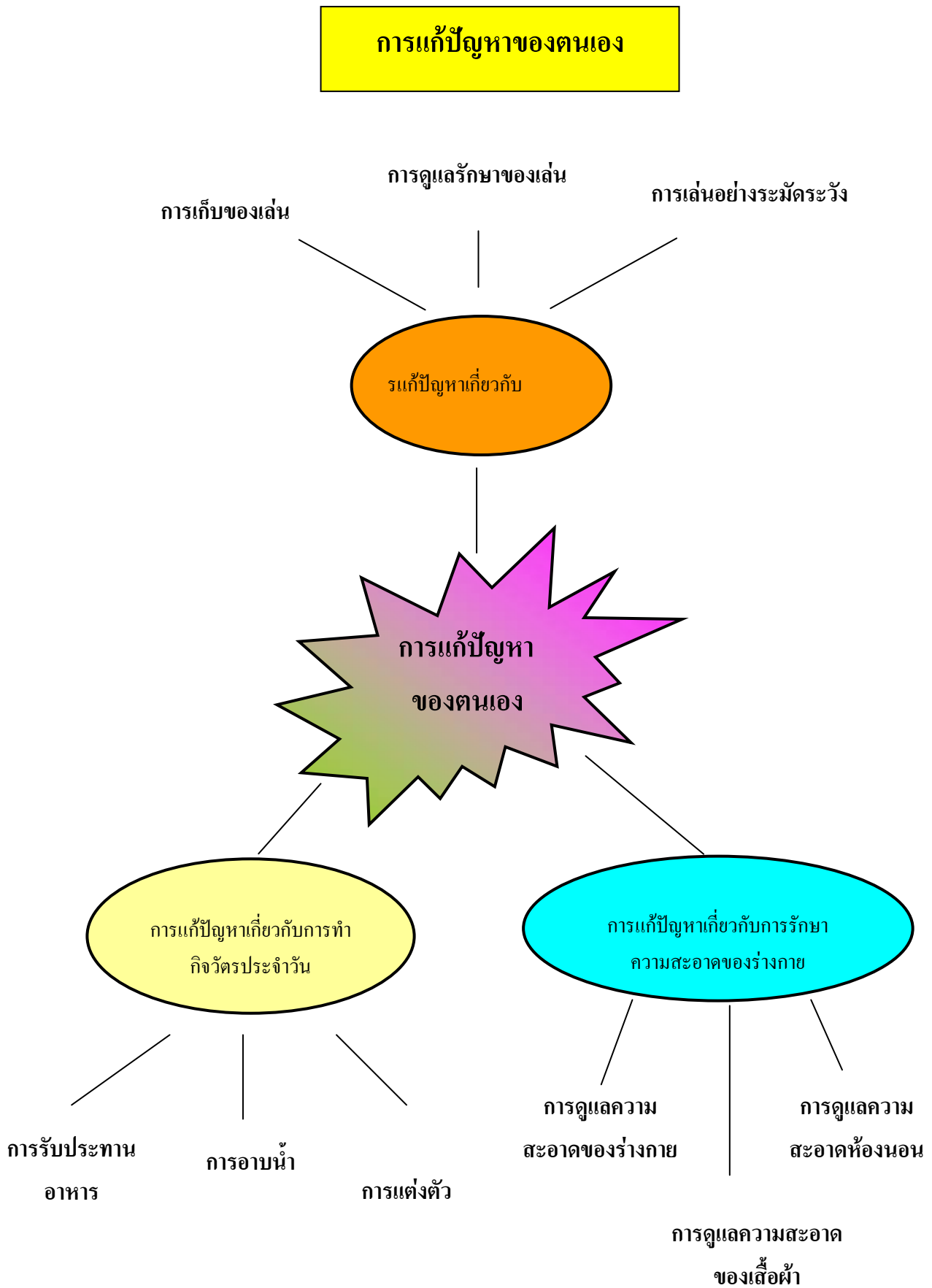
1. สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมและความร่วมมือในการทำกิจกรรม
2. ความสนใจและความตั้งใจในการฟังนิทานคำกลอน
3. การพูดคุย สนทนาซักถาม และแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหา
4. การแสดงการแก้ปัญหาและการตอบคำถามของเด็ก

สื่ออุปกรณ์

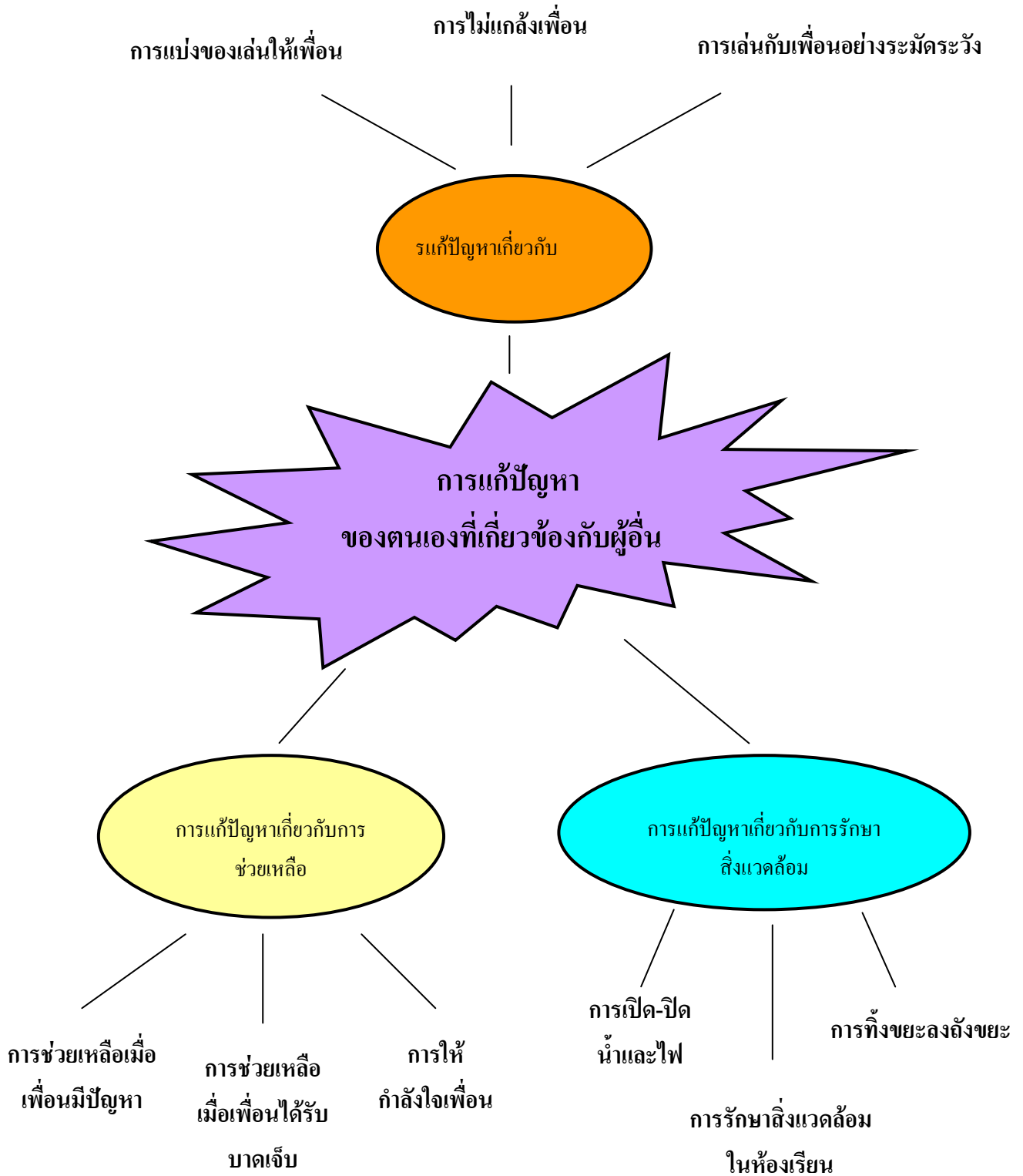
1. แผนการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน จำนวน 24 แผน
2. นิทานคำกลอนที่ผู้วิจัยแต่งขึ้นเอง จำนวน 8 เรื่อง

แผนการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน

สัปดาห์ที่	วัน	เนื้อหา	นิทานคำกลอน
1	จันทร์ พุธ ศุกร์	1. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง 2. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น	หนูผึ้งน้อย
2	จันทร์ พุธ ศุกร์	1. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง 2. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น	เด็กดีมีรางวัล
3	จันทร์ พุธ ศุกร์	1. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง 2. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น	อนุรักษ์ป่า
4	จันทร์ พุธ ศุกร์	1. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง 2. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น	อาหารดีมีประโยชน์
5	จันทร์ พุธ ศุกร์	1. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง 2. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น	ท่องท่องแดนไทย
6	จันทร์ พุธ ศุกร์	1. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง 2. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น	กุ้ง หอย ปู ปลา
7	จันทร์ พุธ ศุกร์	1. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง 2. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น	ผีเสื้อ
8	จันทร์ พุธ ศุกร์	1. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง 2. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น	เด็กดีมีน้ำใจ

การแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น

ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน

สัปดาห์ที่ 1 ครั้งที่ 1

นิทานคำกลอนเรื่อง “หนูผึ้งน้อย”

ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552

วันจันทร์ที่ 2 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 เวลา 09.30 - 10.00 น.

ความคิดรวบยอด

เด็กๆ เล่นของเล่นแล้วควรเก็บของเล่นทุกครั้ง ของเล่นที่เก็บเป็นระเบียบเรียบร้อยจะทำให้เด็กๆ สามารถนำกลับมาเล่นได้ก็อย่างรวดเร็ว เพราะไม่ต้องเสียเวลาค้นหา ทำให้ของเล่นจะไม่สูญหาย และถ้าไม่เก็บของเล่นให้เรียบร้อย อาจทำให้เสียเวลาในการค้นหา และหากวางของเล่นเกะกะอาจทำเกิดอันตรายต่อเด็กๆ และผู้อื่นได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง
2. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น

เนื้อหา

การเล่นของเล่น ต้องเก็บเข้าที่ให้เป็นที่เรียบร้อย ของเล่นจึงจะไม่สูญหาย จะนำมาเล่นใหม่ก็สะดวก ถ้าของเล่นวางเกะกะ เคลื่อนกลาด อาจเกิดอันตรายแก่ตนเองและผู้อื่นได้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน

กิจกรรม	คำถาม
<p>1. ชี้นำ (5 นาที) ครูนำเข้ากิจกรรมด้วยเพลง “เก็บของ” ดังนี้ เก็บ เก็บ เก็บ มาช่วยกันเก็บของที่ เร็วคนดี เก็บ.....เข้าที่กันเอ๋ย</p>	<p>- การเก็บของเล่น ควรเก็บไว้ที่ใด - การช่วยกันดูแลรักษาของเล่นไม่ให้ ชำรุดทำได้อย่างไรบ้าง (การแก้ปัญหาของตนเองและการ แก้ปัญหาเกี่ยวกับผู้อื่น)</p>

กิจกรรม	คำถาม
<p>ขั้นกิจกรรม (20 นาที)</p> <p>1. ครูเล่านิทานคำกลอนเรื่อง “หนูผึ้งน้อย” ประกอบภาพ โดยเปิดหนังสือนิทาน คำกลอนไปที่หน้า เพื่อให้ เด็กได้เห็นภาพประกอบซึ่งเนื้อเรื่องเป็นสถานการณ์ที่เป็นปัญหาให้ตัวละครได้รู้จักการแก้ปัญหาทั้งปัญหาของตนเองและปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น</p> <p>2. เมื่อครูเล่านิทานจบ ครูตั้งคำถามให้เด็กตอบและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาของนิทานคำกลอน โดยคำถามที่ครูตั้งขึ้นเพื่อให้เด็กสามารถแก้ปัญหาของตนเองและปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น</p> <p>3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเนื้อหาของนิทานคำกลอน โดยครูตั้งคำถามให้เด็กได้ตอบและแก้ปัญหา ตลอดจนให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการไม่เก็บของให้เรียบร้อย</p>	<p>- ถ้าเด็กเล่นของเล่นแล้วไม่เก็บของเล่นเข้าที่ ให้เรียบร้อยจะเป็นอย่างไร (การแก้ปัญหาของตนเอง)</p> <p>- ถ้าเด็กเล่นของเล่นแล้วไม่เก็บเข้าที่ นั่งเดินชนและหกล้ม ปากแตก จะทำอย่างไร (การแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น)</p> <p>- ทำอย่างไรของเล่นจึงจะไม่สูญหาย (การแก้ปัญหาของตนเอง)</p> <p>- ถ้าเด็กอยากจะได้ของเล่น ชิ้นใหม่จะทำอย่างไร (การแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น)</p> <p>- ถ้าเด็ก ๆ เป็นหนูผึ้งน้อย เด็ก ๆ จะทำอย่างไร เมื่อเล่นของเล่นเสร็จแล้ว (การแก้ปัญหาของตนเอง)</p> <p>- ถ้าเด็ก ๆ เป็นหนูผึ้งน้อย จะโยนของเล่นแรง ๆ ใส่เพื่อนหรือไม่ (การแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น)</p>
<p>ขั้นสรุป (5 นาที)</p> <p>ครูและเด็กร่วมกันสนทนาสรุปสาระสำคัญที่ควรเรียนรู้ประจำวันเกี่ยวกับการเล่นและการเก็บของเข้าที่ ครูชมเชยที่ใช้ความสามารถและพยายามแก้ปัญหาต่างๆ เด็กจึงต้องใช้ความสามารถของตนเองในการแก้ปัญหาของตนที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นภายในกลุ่มเพื่อบำเนิน เรื่องของนิทานให้จบสมบูรณ์</p>	<p>- เด็กจะมีวิธีการเล่นอย่างไรบ้าง</p> <p>- เด็กควรเล่นอย่างไรจึงจะไม่ได้รับอุบัติเหตุจากการเล่น (การแก้ปัญหาของตนเอง)</p> <p>- หากเพื่อนไม่มีของเล่นเด็ก ๆ จะทำอย่างไร</p> <p>- การเล่นแล้วเก็บของเข้าที่มีประโยชน์อย่างไร ฯลฯ (การแก้ปัญหาของตนเองและการแก้ปัญหาเกี่ยวกับผู้อื่น)</p>

สื่อ

1. นิทานคำกลอนเรื่อง “หนูผึ้งน้อย”
2. เพลง “เก็บของ”
3. คำถามฝึกให้เด็กแก้ปัญหา

การประเมินผล

ประเมินผลโดยการสังเกต ดังนี้

1. สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมและความร่วมมือในการทำกิจกรรม
2. ความสนใจและความตั้งใจในการฟังนิทานคำกลอน
3. การพูดคุย สนทนาซักถาม และแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหา
4. การแสดงการแก้ปัญหาและการตอบคำถามของเด็ก

สัปดาห์ที่ 1 ครั้งที่ 2

นิทานคำกลอนเรื่อง “หนูผึ่งน้อย”

ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552

วันพุธที่ 4 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 เวลา 09.30 - 10.00 น.

ความคิดรวบยอด

หากเด็กรับประทานอาหารในห้องนอน เมื่อรับประทานแล้วไม่เก็บให้เรียบร้อย อาหารก็จะมีกลิ่นเหม็น และมีหนอนชอนไช ส่งกลิ่นเหม็นทั่วห้อง ฉะนั้นเมื่อเด็กรับประทานอาหารเสร็จแล้ว ควรเก็บอาหารให้เรียบร้อยและนำถ้วยชามไปล้างให้สะอาด

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง
2. ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น

เนื้อหา

การที่เด็กนำอาหารเข้าไปรับประทานในห้องนอนแล้วไม่เก็บออกมาล้างทำความสะอาดให้เรียบร้อย อาหารจะบูดเน่าเสีย ส่งกลิ่นเหม็น และเป็นอันตรายต่อสุขภาพของตนเองและผู้อื่น

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคำกลอน

กิจกรรม	คำถาม
<p>1. ชี้นำ (5 นาที)</p> <p>ครูนำเข้ากิจกรรมด้วยเพลง “เก็บของ” ดังนี้</p> <p>เก็บ เก็บ เก็บ มาช่วยกันเก็บของที่ เร็วคนดี เก็บ.....เข้าที่กันเอย</p>	<p>- ถ้าหิวอาหาร เด็กๆ จะไปที่ไหน? (การแก้ปัญหาของตนเอง)</p> <p>- ถ้าเด็กๆ หิวอาหารใครจะทำให้ รับประทาน (การแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้อง กับผู้อื่น)</p>

กิจกรรม	คำถาม
<p>ขั้นกิจกรรม (20 นาที)</p> <p>1.ครูเล่านิทานคำกลอน เรื่อง“หนูผึ่งน้อย” ซึ่งเนื้อเรื่องเป็นสถานการณ์ที่เป็นปัญหา ให้ตัวละครได้รู้จักการแก้ปัญหาทั้งปัญหาของตนเองและปัญหาของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น</p> <p>2.เด็กและครูร่วมกันสนทนาเนื้อหาของคำกลอน โดยครูตั้งคำถามให้เด็กได้ตอบและแสดงความคิดเห็นในสาระที่ควรเรียนรู้คือเมื่อเด็กรับประทานอาหารเสร็จแล้ว ควรเก็บอาหารให้เรียบร้อยและนำถ้วยชามไปล้างให้สะอาด</p> <p>3.เมื่อเด็กฟังนิทานคำกลอนแล้ว เด็กจึงต้องใช้ความสามารถของตนเองในการแก้ปัญหาของตนเองหรือภายในกลุ่ม เพื่อดำเนินเรื่องของนิทานให้สมบูรณ์</p>	<p>-ถ้ารับประทานอาหารเสร็จเรียบร้อยแล้ว เด็กๆ จะทำอย่างไร (การแก้ปัญหาของตนเอง)</p> <p>- ถ้าเวลาที่เด็กๆ หิวจะทำอย่างไร (การแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น)</p> <p>-ก่อนและหลังรับประทานอาหาร เด็กๆ ควรทำอย่างไร (การแก้ปัญหาของตนเอง)</p> <p>- ถ้าเด็กๆ ไม่สามารถล้างจานชามเองได้ จะทำอย่างไร (การแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น)</p> <p>-ถ้าเห็นถ้วยชามสกปรก เด็กๆ ควรทำอย่างไร (การแก้ปัญหาของตนเอง) (การแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น)</p>
<p>ขั้นสรุป (5 นาที)</p> <p>เด็กและครูร่วมกันพูดคุยสนทนา สรุปสาระสำคัญที่ควรเรียนรู้ประจำวันเกี่ยวกับการรับประทานอาหาร ครูและเด็กพูดถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นหรือพบเห็นในชีวิตประจำวันและช่วยกันแก้ปัญหาร่วมกัน ครูชมเชยเด็กที่ใช้ความสามารถและพยายามแก้ปัญหาต่างๆ</p>	<p>- อาหารมีคุณค่าทำให้เด็กๆ เจริญเติบโตจริงหรือไม่? (การแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น)</p>

สื่อ

1. นิทานคำกลอนเรื่อง “หนูผึ่งน้อย”
2. เพลง “เก็บของ”

การประเมินผล

ประเมินผลโดยการสังเกต ดังนี้

1. สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมและความร่วมมือในการทำกิจกรรม
2. ความสนใจและความตั้งใจในการฟังนิทานคำกลอน
3. การพูดคุย สนทนาซักถาม และแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหา
4. การแสดงการแก้ปัญหาและการตอบคำถามของเด็ก

สัปดาห์ที่ 1 ครั้งที่ 3

นิทานคำกลอนเรื่อง “หนูผึ่งน้อย”

ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552

วันศุกร์ที่ 6 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 เวลา 09.30 - 10.00 น.

ความคิดรวบยอด

การแก้ปัญหาของตนเองและแก้ปัญหของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น : หากเด็กเล่นซุกซนแล้วไม่เก็บสิ่งของให้เป็นระเบียบจะทำให้ห้องรก และดูไม่เป็นระเบียบ และเมื่อรับประทานอาหารแล้วไม่เก็บให้เรียบร้อย อาหารก็จะส่งกลิ่นเหม็น ฉะนั้นเมื่อเด็กเล่นของเล่นแล้ว หรือเมื่อรับประทานอาหารเสร็จแล้ว ควรปฏิบัติตนอย่างไร/แก้ปัญหอย่างไร

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหของเด็กปฐมวัย ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความสามารถในการแก้ปัญหของตนเอง
2. ความสามารถในการแก้ปัญหของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น

เนื้อหา

หากเด็กเล่นทุกคนไม่ระมัดระวังแล้วไม่เก็บของเล่นเข้าที่จะทำให้ห้องรก และดูไม่เป็นระเบียบ ทั้งอาจเป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น ถ้าเดินสะดุดหกล้มบาดเจ็บ และการรับประทานอาหารไม่ถูกที่แล้วไม่เก็บอาหารจะส่งกลิ่นเหม็น

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคำกลอน

กิจกรรม	คำถาม
<p>1. ขั้นนำ (5 นาที)</p> <p>ครูนำเข้ากิจกรรมด้วยคำคล้องจอง “ผ. ผึ่ง” ดังนี้</p> <p>ผ. ผึ่งแสนขยัน ชอบทำงานหาน้ำหวานกิน</p> <p>ยามเข้าผู่ผึ่งโบยบิน ออกหากินน้ำหวานนานา</p>	<p>- ถ้าเด็ก ๆ ขยันจะทำให้เด็กเก่ง</p> <p>(การแก้ปัญหของตนเอง)</p> <p>- เด็ก ๆ ต้องขยันจริงหรือไม่</p> <p>(การแก้ปัญหของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น)</p>

กิจกรรม	คำถาม
<p>ขั้นกิจกรรม (20 นาที)</p> <p>1. ครูเล่านิทานคำกลอนเรื่อง “หนูผึ่งน้อย” ซึ่งเนื้อเรื่องเป็นสถานการณ์ที่เป็นปัญหาให้ตัวละครได้รู้จักการแก้ปัญหา</p> <p>2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเนื้อหาของคำกลอน โดยครูตั้งคำถามให้เด็กได้ตอบและแสดงความคิดเห็นในสาระที่ควรเรียนรู้คือการเก็บห้องนอน และห้องเรียนให้สะอาดเรียบร้อยเป็นระเบียบแลดูงามตา</p> <p>3. เมื่อเด็กฟังนิทานคำกลอนแล้ว เด็กจึงต้องใช้ความสามารถของตนเองในการแก้ปัญหาของตนเองหรือภายในกลุ่ม เพื่อดำเนินเรื่องของนิทานให้จบสมบูรณ์</p>	<p>-ถ้าห้องรกเลอะเทอะเด็กจะทำอย่างไร (การแก้ปัญหาของตนเอง)</p> <p>- ถ้าห้องนอนของเด็กๆ สกปรก จะให้ใครช่วยทำ (การแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น)</p> <p>-การเก็บของเล่นเด็กเก็บเองหรือให้คนอื่นเก็บให้ (การแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น)</p> <p>-ถ้าเด็กรับประทานอาหารในห้องนอนแล้วไม่เก็บจะเกิดอะไรขึ้น (การแก้ปัญหาของตนเอง)</p> <p>(การแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น)</p>
<p>ขั้นสรุป (5 นาที)</p> <p>เด็กและครูร่วมกันพูดคุยสนทนา สรุปสาระสำคัญที่ควรเรียนรู้ประจำวันเกี่ยวกับการรับประทานอาหาร ครูและเด็กพูดถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหรือพบเห็นในชีวิตประจำวัน และช่วยกันแก้ปัญหาหาร่วมกัน ครูชมเชยเด็กที่ใช้ความสามารถและพยายามแก้ปัญหาต่าง ๆ</p>	<p>- การรับประทานอาหารต้องปฏิบัติตนอย่างไร (การแก้ปัญหาของตนเอง)</p> <p>- ถ้าเด็กไม่รับประทานอาหารจะเป็นอย่างไร (การแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น)</p>

สื่อ

1. นิทานคำกลอนเรื่อง “หนูผึ่งน้อย”
2. คำคล้องจอง “ผ. ผึ่ง”

การประเมินผล

ประเมินผลโดยการสังเกต ดังนี้

1. สังเกตการณ์เข้าร่วมกิจกรรมและความร่วมมือในการทำกิจกรรม
2. ความสนใจและความตั้งใจในการฟังนิทานคำกลอน
3. การแสดงการแก้ปัญหาและการตอบคำถามของเด็ก

นิทานคำกลอนเรื่อง “หนูผึ้งน้อย”

หนูผึ้งน้อยยังเล็ก	เป็นเด็กซุกซน
วิ่งเล่นลุกลอน	ชอบชนของเล่น
เล่นแล้วไม่เก็บ	ช่างเจ็บใจจริง
เป็นเด็กผู้หญิง	ท้วงติงต้องดี
เล่นแล้วเลอะเทอะ	ตัวเปรอะมอมมัว
หน้าตาหวาดกลัว	เพราะมัวเล่นเพลิน
น้ำท่าไม่อาบ	มีคราบเหนียวโคล
เข้านอนอยู่ใน	ที่นอนเหม็นจริง
อาหารการกิน	ก็กินมูมมาม
เปื้อนเปรอะเลอะซาม	จะทำอย่างไร ?

แต่งและเรียบเรียงโดยนางนภาพิย สิริกรกาญจนา (2552)

ตัวอย่างภาพประกอบนิทานคำกลอน เรื่อง หนูน้อย

ภาพการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน

ภาคผนวก ข

- คู่มือดำเนินการทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย
- แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย
- ตัวอย่างตอนที่ 1 แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองของเด็กปฐมวัย
- ตัวอย่างตอนที่ 2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัย

คู่มือดำเนินการทดสอบ วัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

แบบทดสอบนี้ เป็นแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสถานการณ์การแก้ปัญหา โดยแต่ละข้อคำถามมีรูปภาพประกอบ จำนวน 30 ข้อ โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้คือ

1. ความสามารถในการแก้ไขปัญหของตนเอง หมายถึง การที่เด็กรู้จักวิธีการแก้ปัญหา หรือแก้ไขอุปสรรค ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ด้วยตนเอง โดยไม่ได้เกี่ยวข้องกับผู้อื่น จำนวน 15 ข้อ
2. ความสามารถในการแก้ไขปัญหของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น หมายถึง การที่รู้จักวิธีการแก้ปัญหา หรือแก้ไขอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับตนเองและเกี่ยวข้องกับผู้อื่น เช่นเช่น ผู้ปกครอง ครู เพื่อน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องรอบข้าง จำนวน 15 ข้อ

เวลาที่ใช้ในการทดสอบ

แบบทดสอบนี้ เป็นสถานการณ์การแก้ปัญหาประกอบรูปภาพ ใช้เวลาในการตอบข้อละไม่เกิน 1 นาที โดยให้เด็กทำทีละตอน ตอนที่ 1 ใช้ระยะเวลา 15 นาที แล้วพัก 5 นาที จากนั้นทำตอนที่ 2 ใช้ระยะเวลา 15 นาที รวมใช้ระยะเวลาในการทำแบบทดสอบทั้งสิ้น 35 นาที

วิธีดำเนินการทดสอบ

1. การเตรียมการทดสอบ ผู้ดำเนินการทดสอบ 1 คน และผู้ช่วยดำเนินการทดสอบ 1 คน ต้องศึกษาคู่มือและแบบทดสอบให้เข้าใจขั้นตอนทั้งหมด
2. จัดเตรียมสถานที่ในการทดสอบ โดยควรให้เป็นห้องเรียนที่มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีโต๊ะ เก้าอี้ให้เด็กนั่งเรียบร้อย ไม่มีเสียงดังรบกวน และมีแสงสว่างเพียงพอ
3. ก่อนดำเนินการทดสอบ ควรมีการเตรียมความพร้อมของเด็ก โดยให้เด็กที่รับการทดสอบทำธุระส่วนตัวให้เรียบร้อย เช่น ดื่มน้ำ เข้าห้องน้ำ และล้างมือ พร้อมทั้งผู้ดำเนินการทดสอบสร้างความคุ้นเคยเพื่อไม่ให้เด็กเกิดความเครียด ขณะทำการทดสอบ และพูดคุยสนทนากับเด็กอย่างเป็นกันเอง
4. ดำเนินการทดสอบ โดยผู้ดำเนินการทดสอบ ปฏิบัติดังนี้
  - 4.1 เขียนชื่อ และนามสกุลให้เด็กที่รับการทดสอบให้เรียบร้อย
  - 4.2 อ่านข้อคำถามในแบบทดสอบให้เด็กฟัง 1 รอบ
  - 4.3 ให้เด็กเลือกคำตอบข้อที่ต้องการ โดยใช้ดินสอกากบาท (X) ทับในข้อนั้น

อุปกรณ์ที่ใช้ในการทดสอบ

1. คู่มือผู้ดำเนินการทดสอบ
2. ดินสอหรือสีเทียนสำหรับให้เด็กทำเครื่องหมายกากบาท
3. ยางลบ
4. นาฬิกาจับเวลา

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

1. ตอบการแก้ปัญหาได้เหมาะสม	ได้คะแนน	2 คะแนน
2. ตอบการแก้ปัญหาได้แต่ไม่เหมาะสม	ได้คะแนน	1 คะแนน
3. ตอบการแก้ปัญหาไม่ได้	ได้คะแนน	0 คะแนน

บทบาทของผู้ดำเนินการทดสอบและผู้ช่วยดำเนินการทดสอบ

1. ศึกษาแบบทดสอบให้เข้าใจ
2. มีความพร้อมในการดูแลเด็กนักเรียนที่ทำการทดสอบ
3. ไม่มีอคติและลำเอียงในขณะที่เด็กทำแบบทดสอบ
4. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กที่ทำแบบทดสอบ

แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

1. ลักษณะของแบบทดสอบ

แบบทดสอบนี้ เป็นแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้คือ

- ตอนที่ 1 แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองของเด็กปฐมวัย
- ตอนที่ 2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัย

2. ระยะเวลาในการทำแบบทดสอบ

ข้อละ 1 นาที

3. รูปแบบของข้อสอบ

เป็นข้อสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก โดยข้อสอบแต่ละข้อมีภาพประกอบ แสดง สถานการณ์การแก้ปัญหา

4. จำนวนข้อสอบ

จำนวน 30 ข้อ ดังนี้

- ตอนที่ 1 แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองของเด็กปฐมวัย โดยเริ่มตั้งแต่ข้อที่ 1 – 15
- ตอนที่ 2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัย โดยเริ่มตั้งแต่ข้อที่ 16 – 30

ตัวอย่างตอนที่ 1

แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองของเด็กปฐมวัย

คำสั่ง

1. ข้อที่ 1 - 15 เป็นข้อคำถามวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองของเด็กปฐมวัย
2. ให้นักเรียนกากบาท (X) ทับภาพคำตอบในข้อที่ต้องการ ให้ตรงกับสถานการณ์การแก้ปัญหาของตนเอง โดยเลือกข้อที่คิดว่าเหมาะสมที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนนคือ

1. ตอบการแก้ปัญหาได้เหมาะสม	ได้คะแนน 2 คะแนน
2. ตอบการแก้ปัญหาได้แต่ไม่เหมาะสม	ได้คะแนน 1 คะแนน
3. ตอบการแก้ปัญหาไม่ได้	ได้คะแนน 0 คะแนน

ตัวอย่างแบบทดสอบการแก้ปัญหาของตนเองของเด็กปฐมวัย

เมื่อหนูล้างหน้าแล้วเสื่อผ้าเปียก หนูจะอย่างไร

ยืนเฉยๆ ไม่ทำอะไร

เดินไปเปลี่ยนเสื้อผ้าชุดใหม่

เดินไปหาครูให้ช่วยเปลี่ยนเสื้อผ้าให้

ตัวอย่างตอนที่ 2
แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น
ของเด็กปฐมวัย

คำสั่ง

1. ข้อที่ 16 – 30 เป็นข้อคำถามวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัย
2. ให้นักเรียนกากบาท (X) ทับภาพคำตอบในข้อที่ต้องการ ให้ตรงกับสถานการณ์การแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น โดยเลือกข้อที่คิดว่าเหมาะสมที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนนคือ

1. ตอบการแก้ปัญหาได้เหมาะสม	ได้คะแนน 2 คะแนน
2. ตอบการแก้ปัญหาได้แต่ไม่เหมาะสม	ได้คะแนน 1 คะแนน
3. ตอบการแก้ปัญหาไม่ได้	ได้คะแนน 0 คะแนน

ตัวอย่าง แบบทดสอบการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัย

เมื่อหนูเล่นกับเพื่อนแล้วเพื่อนชนหนูหกล้มมีเลือดไหลที่ข้อศอก หนูจะอย่างไร

ล้างแผลให้สะอาด

ยืนร้องไห้ไม่ทำอะไร

เดินไปหาครูให้ช่วยทำแผลให้

ภาคผนวก ค

- ตารางแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
- ค่าความยากง่ายและอำนาจจำแนกรายข้อแบบทดสอบ

ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (IOC)

เนื้อหา	ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
วัด ความสามารถ ในการ แก้ปัญหาของ ตนเอง	1	+1	+1	+1	3	1.00
	2	+1	+1	+1	3	1.00
	3	+1	+1	+1	3	1.00
	4	+1	+1	0	2	0.67
	5	+1	+1	+1	3	1.00
	6	+1	+1	+1	3	1.00
	7	+1	+1	+1	3	1.00
	8	0	+1	+1	2	0.67
	9	+1	+1	+1	3	1.00
	10	+1	+1	+1	3	1.00
	11	0	+1	+1	2	0.67
	12	+1	+1	+1	3	1.00
	13	+1	+1	+1	3	1.00
	14	0	+1	+1	2	0.67
	15	+1	+1	+1	3	1.00
	16	+1	+1	+1	3	1.00
	17	+1	+1	+1	3	1.00
	18	+1	+1	0	2	0.67
	19	+1	+1	+1	3	1.00
	20	+1	+1	+1	3	1.00

ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) (ต่อ)

เนื้อหา	ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
วัด ความสามารถ ในการ แก้ปัญหาของ ตนเองที่ เกี่ยวข้องกับ ผู้อื่น	21	+1	+1	+1	3	1.00
	22	+1	+1	+1	3	1.00
	23	+1	+1	+1	3	1.00
	24	+1	+1	+1	3	1.00
	25	+1	+1	+1	3	1.00
	26	0	+1	+1	2	0.67
	27	0	+1	+1	2	0.67
	28	+1	+1	0	2	0.67
	29	+1	+1	0	2	0.67
	30	+1	+1	+1	3	1.00
	31	+1	+1	+1	3	1.00
	32	+1	+1	+1	3	1.00
	33	+1	+1	0	2	0.67
	34	+1	+1	+1	3	1.00
	35	+1	+1	+1	3	1.00
	36	+1	+1	+1	3	1.00
	37	+1	+1	+1	3	1.00
	38	+1	+1	+1	3	1.00
	39	+1	+1	+1	3	1.00
	40	+1	+1	+1	3	1.00

สูตรที่ใช้หาค่า IOC ทั้งฉบับ (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2545)

$$IOC = \frac{\sum R}{N} \quad IOC = \frac{110}{120} = 0.916$$

IOC ทั้งฉบับเท่ากับ 0.91

ค่าความยากง่ายและอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบ
ตอนที่ 1 ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองของเด็กปฐมวัย

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	การ แปลความหมาย	การ พิจารณา
1	0.75	0.42	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้
2	0.70	0.57	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้
3	0.75	0.22	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้
4	0.55	-0.02	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ไม่ได้	คัดออก
5	0.80	0.67	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้
6	0.75	0.40	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้
7	0.80	0.52	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้
8	0.65	0.12	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ไม่ได้	คัดออก
9	0.70	0.35	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้
10	0.80	0.42	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้
11	0.55	-0.02	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ไม่ได้	คัดออก
12	0.75	0.30	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้
13	0.70	0.28	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้
14	0.50	0.30	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ไม่ได้	คัดออก
15	0.85	0.50	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้
16	0.80	0.45	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้
17	0.75	0.40	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้
18	0.65	0.12	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ไม่ได้	คัดออก
19	0.75	0.25	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้
20	0.70	0.20	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้

ค่าความยากง่ายและอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบ
ตอนที่ 2 ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น
ของเด็กปฐมวัย

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	การ แปลความหมาย	การ พิจารณา
21	0.75	0.20	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้
22	0.75	0.40	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้
23	0.70	0.25	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้
24	0.70	0.56	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้
25	0.80	0.65	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้
26	0.65	0.12	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ไม่ได้	คัดออก
27	0.55	-0.05	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ไม่ได้	คัดออก
28	0.75	-0.12	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ไม่ได้	คัดออก
29	0.55	0.12	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ไม่ได้	คัดออก
30	0.85	0.42	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้
31	0.80	0.50	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้
32	0.75	0.42	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้
33	0.60	0.13	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ไม่ได้	คัดออก
34	0.70	0.24	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้
35	0.50	0.32	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้
36	0.65	0.21	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้
37	0.80	0.30	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้
38	0.75	0.38	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้
39	0.75	0.40	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้
40	0.70	0.32	เป็นข้อทดสอบที่ใช้ได้	เลือกไว้

ภาคผนวก ง

- รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญด้านแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน มีจำนวน 3 ท่าน ดังนี้

1. รองศาสตราจารย์เกริก ยุ้นพันธ์	สาขาวิชาเอกวรรณกรรมสำหรับเด็ก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญญาพร อุณากุล	อาจารย์โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
3. อาจารย์สันติศักดิ์ ผาผาย	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลวังม่วง จังหวัดสระบุรี

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย มีจำนวน 3 ท่าน ดังนี้คือ

1. อาจารย์ ดร.มิ่ง เทพครเมือง	อาจารย์ประจำฝ่ายวัดผลประจำ โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
2. อาจารย์ธีราพร กุลนันทน์	อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
3. อาจารย์เยาวนุช ทานาม	อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางนภาพิย สิริกรกาญจนา
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	71/12 ถนนพัฒนาการ ซอยพัฒนาการ 20 แขวงพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนอนุบาลวัชรพล
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนอนุบาลวัชรพล 89/699 ถนนรามอินทรา ซอยวัชรพล แขวงท่าแล้ง (กูปแดง) เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร 10220
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2527	บริหารการเงิน - ธนาคาร จาก โรงเรียนเกษมโปลีเทคนิค
พ.ศ.2538	บริหารการศึกษา จาก สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์
พ.ศ.2553	การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ